

7-8/2019

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
JULIJ - MALI SRPAN
AVGUST - VELIKI SRPAN

*Bralce in sodelavce glasila Lovec obveščamo,
da bo pisarna uredništva od 1. do 31. julija 2019
zaprta zaradi rednega letnega dopusta.*

Želimo vam jasne poletne dni!

Uredništvo

Na fotografiji: jezero Jasna v Kranjski Gori

MERKEL
Markel Helix
Najhitrejša premovlečna puška

Blaser
Blaser R8

Heym SR30
Premovlečna puška z možnostjo naprožila ("šnelarja") in
brez doplačila levo kopito in zaklep!

HAENEL
Haenel Jaeger 10

Na zalogi nočni nastavki PARD!

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard
- **Puške:** Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns in Mauser
- **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia
- **Oblačila:** Chevalier

Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarstvo Špendal

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307, 031 393 664 email: puskarstvo@siol.net

Nova spletna trgovina:

<http://guns-spendal.com/shop/>

Lahke in tihe hlače, ki zagotavljajo
brezšumno in tiho premikanje skozi naravo.

Lovske hlače
SAVANE

35,90 €

- elastika v pasu
- nedrseč material po celotnem notranjem delu
- 5 žepov
- žep za lovski nož

**Idealne hlače za lovno sezono
od spomladi do jeseni!**

AVANTURA

www.avantura.info
Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna | 05 726 40 70 | info@avantura.info

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
Dobra vidljivost v mraku **SANJU 8x42 WPR**
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letna garancija
Ugodna cena: 210,00 €

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CII., št. 7–8

julij – mali srpan

avgust – veliki srpan

Lovec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik dr. Arpad Köves

Odgovorna urednica

Jasna Kovačič Siuka

Bojan Avbar, Franc Černigov,

Leo Fabiani, dr. Boštjan Pokorny

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.

Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.

Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC

odbadveno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite po e-pošti v Wordovem formatu, uradne dopise pa podpisane in zigosane naknadno tudi po navadni pošti. Fotografije sprejemamo v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji (velikost 1–2 MB; 300 dpi); lahko tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovec

Župančičeva 9 – p. p. 505

1001 Ljubljana

e-naslov: lovec@lovska-zveza.si

Tel.: (01) 24-10-922

Predstavitvene strani LZS:

<http://www.lovska-zveza.si>

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na e-naslov:

lovec@lovska-zveza.si ali na naslov

uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej.

Položnic ne pošiljamo. Preštetje besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lvske zveze Slovenije: Nova ljubljanska banka,

d. d., št.: SI56 02010-0015687097;

SWIFT oz. BIC koda: LJBAS12X.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015:

SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

IZ VSEBINE:

A. Klemenc:	Opravičeno delo in načrti komisij ter delovnih teles Upravnega odbora LZS	328
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		330
MNENJA IN PREDLOGI		332
B. Avbar:	Huda ura na Avpič vrtu	332
T. Smrdel:	Skozi dnevno sobo z motorjem ...	333
M. Toš:	Kje je mesto slovenske lovske kulture znotraj slovenske kulture?	335
J. Vahtar:	Lovci, Slovenski lovski dan je za vas!	336
LOVSTVO		337
V. Prodan:	Aplikacija povoz divjadi pripravljena za uporabo	337
K. Podobnik:	Poškodbe in pogini lovskih psov pri lovu	339
M. Robar:	Evrazijski* bober po več kot 200 letih spet v reki Mirni	344
U. Fležar, A. Pičulin, M. Bartol, R. Černe, M. Stergar:	Prvi rezultati sistematičnega monitoringa risa z avtomatskimi kamerami v Soveniji	347
G. Bolčina:	Simboli krovne kinološke organizacije	351
RASTLINE IZ LOVSKIH REVIRJEV		354
T. Angerer:	Smetlika	354
T. Angerer:	Rumeni dren	355
LOVSKI NABOJI		356
M. Rebec:	9,3 x 62	356
PO LOVSKEM SVETU		358
M. Petretič:	Slovenija evropska podprvakinja v oponašanju jelenjega rukanja	358
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		361
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		362
S. Gri:	Izpoved lovskega čuvaja	362
B. Bone:	Prvi plen	364
B. Leskovic:	Najin ruševac s Krničnika	366
LOVSKO PESNIŠTVO		362
R. Turk:	Povozil nas je čas	371
LOVSKA ORGANIZACIJA		372
N. Oven:	Občni zbor LZS 2019	372
U. Kmetec:	Fotografska razstava dr. Petre Draškovič Pelc	373
T. Smolej:	Preprečevanje nezakonitega ubijanja risov in drugih prostoživečih živali	374
J. Krivec:	Postopek oživiljanja, zaustavitev krvavitev, program Svit	374
J. Švab:	O Društvu za ohranjanje lovske kulture Črna	375
U. Kmetec:	Slovesno zaprisegla nova generacija zasavskih lovcev	376
B. Grošelj:	Štiri desetletja strelišča v Šentlambertu	376
M. Kralj:	Peti občni zbor in lovska razstava LGB Črna	378
JUBILANTI		379
MLADI IN LOVSTVO		380
F. Kovač:	Lovec na obisku v OŠ narodnega heroja Rajka v Hrastniku	380
M. Gačnik,		
P. Hribernik:	Naš kraj diha s šolo	380
LOVEC ZA MLADE PIŽMOVKA (Ondatra zibethicus)		381
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		382
LOVSKI OPRTNIK		383
B. Ačko:	Lovci skrbijo za preprečitev trka srnjadi in avtomobilov na cestah	383
B. Kozinc:	Izšla je knjižica o gradnji gnezdičnih polic za sokola selca	384
F. Klajne:	Ideja za poletni izlet v sosednjo Avstrijo	385
S. F. Kropce:	Ali nas okolje priznava?	385
E. Škrlep:	Franc Smolko – dirkač, kolesar in lovec	386
B. Avbar:	Usodni spopad srnjakov	386
S. Zakšek:	Zasavsko srečanje lovskih družin	387
L. Senič:	Jubilejnih 90 let Vikija Kovača	387
M. B.:	Dobra volja je najboljša!	388
M. Toš:	Franc I. Avstrijski	389
Žan, Eva:	Jelenji zrezki z višnjevo omako	389
V SPOMIN		390
LOVSKA KINOLOGIJA		391
V. A. Šoba:	Osmo Jesensko pokalno tekmovanje Istre (hr. Jesenski Kup Istre) v delu ptičarjev in goničev – z odstrelom in podelitvijo kandidature CACIT/CACT – HR	391
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	393

SLIKA NA NASLOVNICI:

Lisica – *Vulpes vulpes*

Foto: Miha Krofel

Na računalnik natipkane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenarocenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije.

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna	srnjak, lanščak: 1. 5.–31. 10.
srna, mladici obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
mladica:	1. 5.–31. 12.
Navadni jelen	jelen: 16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Damjak	damjak: 16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Muflon	oven, lanščaki obeh spolov in jagnjeta obeh spolov: 1. 8.–28. 2.
ovca:	1. 8.–31. 12.
Gams	kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov: 1. 8.–31. 12.
Kozorog	kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov: 1. 8.–31. 12.
Divji prašič	merjasec: 1. 1.–31. 12.
svinja:	1. 7.–31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:	1. 1.–31. 12.
Poljski zajec	1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica	1. 11.–28. 2.
Jazbec	1. 8.–31. 12.
Lisica	1. 7.–15. 3.
Šakal*	1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok)	1. 8.–31. 3.
Navadni polh	1. 10.–30. 11.
Alpski svizec	1. 9.–30. 10.
Pižmovka	1. 1.–31. 12.
Nutrija	1. 1.–31. 12.
Fazan	1. 9.–28. 2.
Poljska jerebica (gojena)	1. 9.–15. 11.
Raca mlakarica	1. 9.–15. 1.
Šoja	1. 8.–28. 2.
Sraka	1. 8.–28. 2.
Siva vrana	1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

* Po monitoringu

Opravljenno delo in načrti komisij ter delovnih teles Upravnega odbora LZS

Mag. Aleš Klemenc,
podpredsednik LZS

jadjo v lovišču in opravljanje drugih zakonsko opredeljenih nalog. V vsej tej dejavnosti so za doseganje ciljev poglobljeno prizadevanje, strokovnost, upoštevanje znanstvenih dognanj ter zaganjanje številnih komisij in delovnih telesih Upravnega odbora LZS.

Za doseganje usklajenih, optimalnih učinkov se vsako leto v oktobru na koordinaciji sestanejo vsi predsedniki komisij in delovnih teles z namenom, da uskladijo naloge, programe in finančne načrte. Temeljno vodilo in rdeča nit take oblike načrtovanja sta, da je treba s pridobljenimi sredstvi ravnati skrajno racionalno in gospodarno ob največjem mogočem učinku. Nadaljuje se tudi težnja povezovanja in prenosa določenih nalog posamezne komisije na komisije v okviru območnih zvez, kar je pomemben korak pri obveščanju in usmerjanju strokovnega dela posameznega področja. Ena izmed poglobljenih nalog komisij je prav gotovo, da se sicer v dolgoročnem procesu, vendar čim hitreje spremeni trend zmanjševanja članstva, ki je v zadnjem letu po daljšem časovnem obdobju zaustavljen. Nadaljevati je treba s sistematičnim delom, proaktivnim pristopom ter na znanstvenih dognanjih temelječim odzivom na izzive, ki nam jih postavljajo aktualne razmere. Ohranjati moramo sistematičen pristop in sodelovanje ter prenos določenih zadolžitve komisij LZS tudi in predvsem na raven strokovnih komisij območnih zvez, morda celo na raven lovskih družin, prav tako tudi zvišati raven obveščeni sleherne lovke in lovca o aktualnih temah.

Treba bo povečati ravni sofinanciranja za posebne projekte komisij s pomočjo donacij, ki morajo biti porabljene za delo

Lovska zveza Slovenije (LZS) je nevladna naravovarstvena organizacija z več kot 110-letno tradicijo, ki deluje v javnem interesu ter predstavlja strokovno in enovito interesno združenje več kot 20.300 lovčev in lovk. Njene poglobljene in stalne naloge so umeščanje lovstva v širšo družbo, oblikovanje in uveljavitev skupnih lovskih interesov, zagotavljanje povezanosti in obveščeni članstva, pomoč in podpora pri varstvu narave ter upravljanju z div-

komisije, ki so ji donirana sredstva namenjena. Ohraniti je treba pomembnost lovske kulture in nadgraditi aktivnosti z ureditvijo prostorske in predstavivne ter informativne dejavnosti lovskega muzeja v sklopu gradnje novega Nacionalnega lovskega centra v Lukovici. Posebno pozorni moramo biti pri iskanju lovk, ki bodo želeli s svojim prostovoljnim delom in lastnim znanjem prispevati pri delu komisij v korist vseh lovk. Komisije LZS dobro delujejo, v prihodnje pa bo treba razmisliti o novih načinih na področju kinologije, ki so v veliki meri odvisni od utrditve sodelovanja s Kinološko zvezo Slovenije. Do takrat pa moramo aktivno podpirati dejavnosti na področju lovske kinologije.

V nadaljevanju je kratek pregled dela komisij in delovnih telesih Upravnega odbora LZS in načrti za prihodnost.

Komisija mladi in lovstvo bo še naprej predstavljala naravoslovne vsebine, povezane z lovstvom, mladini. Izzivi komisije so prav gotovo v pripravi promocijskega in didaktičnega gradiva za različne starostne skupine otrok, zaključiti je treba nov modul Delo z mladimi, nadaljevati z uvajanjem naravoslovno-lovskih krožkov v srednje in osnovne šole ter zaključiti interne predpise s področja dela z mladimi. Stremeti je treba, da bodo tovrstne dejavnosti lovk ustrezno ovrednotene, mentorjem pa delo z mladimi priznано kot katerokoli drugo delo v lovišču.

Komisija za finančno in gospodarsko področje skrbi za transparenten pregled porabe sredstev LZS v skladu s sprejetim finančnim načrtom. Komisija posebej poudarja pomen gospodarnega ravnanja s finančnimi sredstvi in bo še naprej sodelovala v skupni skrbi porabljanja finančnih sredstev za programe, ki so prednostno opredeljeni v okviru posamezne komisije in ki jih lovci najbolj potrebujemo.

Komisija za izobraževanje se sistematično ukvarja s širokim in kompleksnim področjem izobraževanja v lovstvu. Nujno je treba zagotoviti višjo stopnjo informiranosti slovenskih lovk o možnih oblikah izobraževanj, mogoče poleg lovskega informacijskega sistema Lisjak in spletne strani. Izobraževalni sistem bo doživel nadgradnjo z enotnimi metodami preizkusa znanja, s prehodom na e-učilnico in e-teste ter dopolnitvijo nabora novih izobraževalnih vsebin.

Komisija za lovski informacijski sistem zagotavlja podporo elektronskemu poslovanju na področju vzdrževanja različnih lovskih podatkovnih baz. V prihodnje bo treba glede na hiter razvoj informacijskih tehnologij posodobiti

programsko opremo. Razvoj je usmerjen v uporabo pametnih mobilnih naprav in izdelavo aplikacij za čim širši krog končnih uporabnikov. V zadnjem obdobju sta zaživele aplikaciji *Monitoring šakala* in *Povoz divjadi*. Vse aplikacije so in bodo tudi v nadaljevanju združene z lovskim informacijskim sistemom *Lisjak*, ki naj bi bil v prihodnje enotna baza za vsa lovišča. Tako bi pridobili celovit pregled odvzema divjadi v državi, kar bi pripomoglo k lažjemu oblikovanju strokovnih izhodišč v procesu načrtovanja odvzema divjadi.

Komisija za lovsko kinologijo aktivno deluje pri pridobivanju uglednejšega in vplivnejšega mesta ter vloge lovske kinologije v lovski organizaciji. V prihodnje bo treba oblikovati in sprejeti posodobljene predpise na področju uporabe lovskih psov. Zagotavljati bo treba višjo stopnjo ažurnosti podatkov v informacijskem sistemu. Utrditi je treba spoznanje, da je lovski pes nepogrešljiv del upravljanja z loviščem in divjadjo ter povečati raven zanimanja za kinologijo pri lovcih. Treba je tudi preoblikovati dosednji način sodelovanja s Kinološko zvezo Slovenije.

Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi je aktivna in uvaja nove pristope na področju lovske kulture. Velika dodana vrednost v delu komisije je prvič v Kočevju izpeljan nov koncept srečanja lovskih zborov in rogistov z naslovom *Praznik lovske kulture (45. Srečanje lovskih pevskih zborov in rogistov)*, ki predstavlja atraktiven pristop in združuje nove poglede na področju razvoja lovske kulture. V prihodnje bodo ta pristop v komisiji še dograjevali, treba bo razmisliti tudi o načinih pridobivanja zunanjih sredstev za osnovno delovanje pevskih in glasbenih skupin s področja lovske kulture.

Komisija za lovsko strelstvo in lovsko orožje je zadolžena za tekoče delovanje in razvoj lovskega strelstva na državnem nivoju ter reševanje problematike, povezane s strelsko dejavnostjo. V prihodnje vidi nove izzive tudi v izvedbi lovskega dneva v okviru Državnega prvenstva v lovskem strelstvu, na katerem bodo poleg nje vključene še druge komisije, predvsem s področja izobraževanja, mladih in kulture. To je nov pristop v promociji lovstva.

Komisija za mednarodne odnose uspešno zagotavlja sodelovanje z mednarodnimi organizacijami, katerih članica je LZS. LZS ostaja aktivna članica Mednarodnega sveta za lov in ohranitev divjadi (CIC) ter Združenja evropskih lovskih zvez (FACE). V prihodnje mora LZS v okviru razpoložljivih sredstev narediti čim več in ohraniti vlogo vodilnega partnerja v srednjeevropskem prostoru.

Komisija za organizacijska in pravna vprašanja je pristojna za obravnavo pravnih in organizacijskih vprašanj, s katerimi se srečujejo organi in funkcionarji LZS. Komisija se bo tudi v prihodnje s pomočjo odvetnikov vključevala v sodne in upravne postopke ter v njih zagovarjala interese LZS in posameznih lovskih družin, odprti sta tudi področje postopkov varstva narave, življenjskega okolja divjadi in področje mediacije. Po vzpostavitvi delovnega mesta svetovalca za pravne zadeve v letu 2019 v okviru Strokovne službe LZS sledi učinkovita in obenem racionalna pomoč našim članicam na pravnem področju, s čimer bo nadgrajeno tudi delo same komisije.

Komisija za priznanja in odlikovanja je zadolžena za podeljevanje lovskih priznanj in odlikovanj. Obravnava predloge za

podelitev lovskih priznanj in odlikovanj. Komisija nedvomno opravi velik obseg dela, aktivna je na področju sprememb Pravilnika o podeljevanju lovskih odlikovanj in priznanj, ki se bo tudi v prihodnje prilagajal aktualnim razmeram.

Komisija za upravljanje z divjadjo deluje na področju upravljanja z divjadjo in nekaterimi drugimi živalskimi vrstami. V prihodnje bo treba okrepiti delovanje komisije na regijskem nivoju in vzpostaviti učinkovit obojestranski pretok informacij za reševanje aktualnih težav. Ključna vloga komisije je prav gotovo v tem, da bi v prihodnje dolgoročne načrte lovskeupravljaljskih območij umestili na ustrezne, na strokovnih dognanjih oblikovane smernice upravljanja z divjadjo ter bi nadaljevali argumentiran in znanstven pristop za aktivno upravljanje populacij prstoživečih živalskih vrst.

Strokovno-znanstveni svet skrbi za prenos znanja, povezanega z lovstvom, prstoživečimi živalskimi vrstami in upravljanjem populacij divjadi, k lovcem prek organizacije strokovnih dogodkov (*Slovenski lovski dan*) in izdajanja strokovno-znanstvenih publikacij. V tem delovnem telesu LZS je povezana večina slovenskih raziskovalcev, ki so aktivni na področjih, povezanih z lovstvom in divjadjo, neodvisno od njihove vključenosti v lovsko organizacijo, kar jim zagotavlja neodvisnost pri delovanju in sprejemanju mnenj. LZS bo to delovno telo še naprej omogočalo delovanje in sprejemanje odločitev na strokovno-znanstvenih temeljih.

Uredniški odbor LZS za založništvo usklajuje tekočo uredniško politiko (tako glasila *Lovec* kot knjižnega založniškega programa LZS), vsebinsko problematiko ter naloge in zadolžitve iz okvira delovne pristojnosti in sprejetega delovnega programa. Delo uredništva *Loveca* in delo pri knjižnem programu je učinkovito, pregledno in javno. Pravočasno izdaja vse številke glasila *Lovec*, poskrbi za izid velikega stenskega koledarja ter knjig *Zlatorogove* in *Strokovne knjižnice*, za kar si bodo člani uredniškega odbora prizadevali še naprej.

Uredniški odbor spletnih strani LZS deluje v okviru uredniško-založniške politike LZS, ki vsebinsko in tehnično skrbi za spletne medije, predvsem za spletno stran LZS in nekatera družabna omrežja, kot je Facebook. V prihodnje bo treba zaključiti in postaviti prenovljeno, za uporabnika kakovostno spletno stran LZS.

Komisija za lovsko-čuvajsko službo zagotavlja poenotenje dela in postopkov lovskih čuvajev, izobraževanj in usposabljanj ter širi strokovnost dela lovskih čuvajev v lovišču, ki opravljajo naloge, opredeljene v Zakonu o divjadi in lovstvu, na podlagi sklenjene pogodbe z upravljavko lovišča. Posebno pomembno je delovanje komisije v sodelovanju s Komisijo za opravljanje lovskočuvajskih izpitov. Cilji komisije so opredeliti standarde postopkov lovskih čuvajev, vzdrževati visoko kakovostno raven izobraževanj ter skrbeti za celostno podobo lovskih čuvajev.

»Ohranjati moramo sistematičen pristop in sodelovanje ter prenos določenih zadolžitve komisij LZS tudi in predvsem na raven strokovnih komisij področnih zvez, morda celo na raven lovskih družin, prav tako tudi zvišati raven obveščenosti sleherne lovke in lovca o aktualnih temah.«

Foto: Tomaž Kočar

TI DOLINA ZELENA, S KRVJO PREPOJENA

KMEČKI GLAS, 1. 5. 2019 (Franc Fortuna) – Sramotno je, da nekaj okoljevarstvenih organizacij (praktično brez članstva) dobi od države javno pooblastilo in sredstva ter možnost preprečitve aktivnega upravljanja z zvermi. Mar je res tako lepo iz naslonjača opazovati vsiljeno gandijevsko obrambo kmeta pred zverjadjo – kot je gledal Neron nemočne in shirane kristjane v areni, medtem ko so jih klali levi. Kmetje so naveličani nenehnega prijavljanja škode, iskanja kadavrov, dokazovanja in pregovarjanja glede višine odškodnin in naveličani so tudi posvetov, ki so le zapravljanje časa brez vsake koristi. Slovenski kmetje zahtevajo, da Ministrstvo za okolje in prostor takoj začne z aktivnim upravljanjem populacije zveri, izplačevanjem pravičnih odškodnin in takojšnjim uravnavanjem preštevilne zverjadi. Sicer bodo kot dobri gospodarji na lastni zemlji sami prevzeli državno divjad in zverjad v upravljanje.

POKOL DROBNICE V HALOZAH: SO BILI NA DELU DIVJI PSI?

VEČER, 3. 5. 2019 (Slavica Pičkerko Peklar) – Družina Mihalec s Turškega Vrha si bo

letošnje prvomajske praznike zapomnila po grozljivem dogodku, ki se je zgodil v njihovi ogradi z ovcami. »Na pokol v ogradi, kjer se pasejo naše ovce, nas je opozorila soseda. Ob ograji in po travniku so ležale razmesarjene ovce, deset starejših in šest mladih ovc je ob našem prihodu že bilo mrtvih, za življenje štirih se z veterinarji še borimo, a vsem ne kaže prav dobro. Če bodo poškodovane ovce preživele, bodo potrebovale zdravljenje, tudi dodatna cepljenja,« posledice pokola, ki so ga najverjetneje povzročili divji psi, opisuje Nikolina Mihalec, ki na najbolj vzhodnem koncu Haloz že desetletja skrbi za čredo ovc. »Pet hektarjev travnikov imamo ograjenih, ovce varujemo tudi z električnim pastirjem in kaj takega se nam še ni zgodilo, smo pa zdaj izvedeli, da naj bi se bila v preteklosti v naši soseščini že zgodila dva manjša pokola drobnice. O dogodku smo obvestili policijo in domače lovce in upamo, da nam bo skupaj uspelo najti krivca za pokol. Lovci menijo, da gre najverjetneje za divje pse in ne šakale, na katere smo tudi pomislili. Od kod so se krvoločne živali priteple v bližino ovc, pa bo treba še raziskati in zavarovati preostalo drobnico v Halozah,« je dejala lastnica drobnice in dodala, da je njihova čreda štela 24 odraslih ovc in 14 mladičev in še, da je z objavo na spletnem omrežju želela na nevarnost opozoriti druge rejce

drobnice, saj si ne želi, da bi se moral s prizorom, ki mu je bila priča, soočiti še kdo od njenih sosedov.

850.000 EVROV SO DRŽAVO V PETIH LETIH STALE ODŠKODNINE ZARADI ZVERI

ŠTAJERSKI TEDNIK, 14. 5. 2019 (Mojca Zemljarič) – To pomlad smo v Sloveniji zabeležili več pokolov rejne živine (gove da in drobnice). Na pašnikih so po živini udarile v naravi živeče zveri. Za nedavni pokol drobnice v Halozah se domneva, da je po čredi ovac tolkla skupina prosto spuščениh psov. Z velikimi zvermi, kot sta medved in volk, v Sloveniji upravlja Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), ki za izvajanje pooblasti koncesionarje, to so lovske družine. Načrt odstrela pripravi MOP, izvršujejo ga lovci. Na MOP poudarjajo, da se v Sloveniji v zadnjih letih veča številčnost medvedov in volkov. Ocenjujejo, da je v slovenskih gozdovih od 750 do 900 medvedov. Na predlog MOP je vlada za letos z odlokom sprejela odvzem 200 medvedov, od tega z odstrelom 175. Okoljevarstvena organizacija Alpe Adria Green se je zoper odlok pritožila na upravno sodišče in s pritožbo uspela. Za

letos predvideni odstrel medvedov je tako ustavljen. Na MOP pravijo, da bodo zoper odločitev sodišča vložili ugovor. Poseg v populacijo prepoznavajo kot potreben ukrep, da bi zagotovili sobivanje divjadi (zveri) in človeka. Dodajajo, da se bo populacija medvedov zaradi odločitve sodišča in prepovedi odstrela v slovenskih gozdovih še povečala, vsaj za dodatnih 150. Srečko Žerjav z Lovske zveze Slovenije je pojasnil, da MOP za letos ni pripravilo načrta odvzema volkov. Torej: medvedov se po odločitvi sodišča ne sme streljati, za odstrel volkov pa ni načrta.

LOVCI IN POLICISTI BOLJE USPOSOBLJENI ZA ODKRIVANJE KRIVOLOVCEV

STA, 21. 5. 2019 in www.siol.net – V okviru projekta Life Lynx nastaja protokol o ravnanju v primeru suma glede krivolova **risa in drugih prostoživečih živali**. Organizirali so že izobraževanje za policiste, ki so pridobili novo znanje in informacije o odkrivanju krivolovcev. »Smo bolj usposobljeni in zavezani k odkrivanju krivolova,« je poudaril Srečko Žerjav z Lovske zveze Slovenije. V okviru projekta Life Lynx, s katerim so v Sloveniji v naravo izpustili romunskega

risa Goruja, so poudarili veliko grožnjo, ki jo za risa predstavlja krivolov. V Sloveniji imamo namreč od 15 do 20 osebkov risa, prirastek je en do dva osebkov na leto. Čeprav je v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami zelo malo krivolova, pa izguba vsake živali pomeni tudi veliko izgubo genetske pestrosti, je poudaril direktor strokovne službe Lovske zveze Slovenije Srečko Žerjav. Zato je treba ob doselitvah risov nujno odkrivati krivolov.

NEZADOVOLJNI Z ODZIVOM OKOLJSKEGA MINISTRSTVA, REJCI NAPOVEDUJEJO NOVE UKREPE

DELO, 22. 5. 2019 (Maja Prijatelj Videmšek) – Stanovski in sindikalni predstavniki kmetov so razočarano kapljali s sestanka s predstavniki države (okoljsko ministrstvo, Agencija Republike Slovenije za okolje, Zavod za gozdove Slovenije ...), na katerem so zahtevali takojšnji izredni odstrel volkov, ki povzročajo škodo na rejnih živalih na Notranjskem in Bloškem, a bodo morali na to še nekaj časa počakati. »Nič se nismo dogovorili, ne bodo pomagali ljudem na Bloškem in Notranjskem, kjer volkovi dnevno koljejo njihovo

živino in se ljudje bojijo stopiti iz hiš. Država ni pripravljena sprejeti interventnega ukrepa, ki bi ga morala takoj – vsi zakoni govorijo temu v prid –, in odloviti volkove, ki povzročajo veliko gospodarsko škodo in ovirajo življenje ljudi. Takšne države Slovenci ne potrebujemo,« je po sestanku izjavil Branko Tomažič, podpredsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije, državni svetnik in kmet. Populaciji rjavega medveda in volka sta po njegovih besedah preseglji številčnost, ki je še sprejemljiva za naš prostor, po drugi strani pa se zmanjšuje število jelenjadi in srnjadi, kar vidi kot enega od razlogov, da medvedje in volkovi napadajo domače živali. Opozoril je tudi, da v drugih delih Slovenije veliko težav povzročajo šakali.

VOLKOVOM IN MEDVEDOM PRIJAZNO

DNEVNIK, 25. 5. 2019 (Ana Dašič) – Slovenci smo bili spet prepuščeni pretiranim nastopom nekaterih predstavnikov Sindikata kmetov Slovenije, ki bi s svojim vedenjem na vsak način radi izsilili v resnici nelegitimen odstrel volkov in kar tretjine medvedje populacije. Vse je na eni strani del aktualne evropske predvolilne kampanje,

na drugi pa v funkciji pritiskov, s katerimi želijo posamezne interesne skupine izsiliti takšno novo desetletno strategijo upravljanja medveda, da bi postal v Sloveniji odstrel ogroženih zavarovanih prostoživečih vrst samoumeven upravljavski instrument. To je v Evropski uniji nesprejemljivo, saj je Direktiva o habitatih v tem pogledu jasna. Povsem na mestu in nedvoumno ji je že večkrat in tudi letos sledilo slovensko upravno sodišče. Zapri bodo ceste, stavkali, ohromili Slovenijo, če ne bodo volkovi in medvedi postreljeni! Vse je le nadaljevanje in stopnjevanje pritiskov, ki jih z nekaterimi, žal tudi javnimi mediji izvajajo že več mesecev; vrhunec pa so dosegli 26. aprila letos, ko so v orkestrirani sindikalno-medijski akciji uprizorili predstavo pred poslopjem Ministrstva za okolje in prostor. Stvar je šla tako daleč, da so nekateri mediji o dogodku pisali celo, še preden se je sploh zgodil. Pokončane ovce so pred ministrstvo pripeljali kmetje, ki drobnice sploh ne redijo. V tisti jutranji paniki je državni sekretar Milan Maver malce preuranjeno obljubljal interventne odstrele in gromovnikom ponudil nekaj prstov preveč, zaradi česar so si takoj obetali obe roki, predvsem pa so na nujnem informativnem sestanku, ki je bil 15. maja na Ministrstvu za okolje in prostor, pričakovali takojšnjo rešitev ter

uresničitev vseh izsiljevalskih zahtev. Ker se očitno ni zgodilo vse po njihovi volji, so se nekateri takoj začeli obnašati kot najbolj razbrzdani otroci, ki se nenadoma soočijo z dejstvom, da vse ne more biti zmeraj po njihovo, in zelo podobno, kot se obnaša habituiran medved (navajen na človekovo bližino in posledično brez strahu pred njegovo bližino, op. ur.), ki ga ljudje navadijo in mu nastavljajo hrano. Ko hrane potem enkrat ni, lahko, tako kot pri razvajenih otrocih, nastane zelo neregulirano in uničevalno obnašanje. In prav temu smo tu priča. Pametni ljudje temu sploh ne namenjajo več nobene pozornosti, ker je že leta enako. Iste floskule, iste grožnje in ustrahovanja, iste srhljive napovedi in prikrojevanje resnice.

GORU ZAČEL MISIJO POMOČI SLOVENSКИM RISOM

STA, 14. 5. 2019 – V slovenski gozd je po 46 letih znova vstopil ris iz tujine. Iz prilagoditvene obore v Loškem Potoku so namreč maja v naravo spustili Goruja, prvega od desetih risov, ki bodo pomagali obnoviti populacijo slovenskih risov, ogroženo in na robu izumrtja zaradi parjenja v sorodstvu.

*Pripravil:
dr. Marjan Toš*

Foto: Pixabay

Huda ura na Avpič vrtu

Desetletja so lovci, člani **LD Novo mesto**, oskrbovali jaso sredi bukovega gozda na **Avpič vrtu**, ki leži v Brezovi rebri nad Stražo pri Novem mestu. Skrbno in predano so obdelovali krmno njivo, na jasi posadili plodnosna drevesa in kosili košenico. Na Avpič vrtu je bil pravi

nakladalno rampo ob gozdni cesti. Naravi je prizadejal usodni udarec. Težki gozdarski stroji, obuti v jeklene verige, so se zarezali v mehko podlago. Že pri sečnji, ki glede na ugotovitve oglada ni bila na strokovnem nivoju gozdarske stroke, je poškodoval vrsto debelih, tudi plodonosnih in

travnato površino in vejevje, ki je bilo razmetano po travnati ruši. *Zločin nad naravo* je bil zaključek strokovnjakov in vsi, ki so videli razdejanje na gozdni jasi, so se strinjali z mislijo, da gre za hud poseg v naravo.

Zgodila se je huda ura na Avpič vrtu. Kako je mogoče, da v 21. stoletju nekdo naredi takšen zločin proti naravi? Ali je zgolj ekonomski interes opravilo, da se z gozdom in njegovim prostorom ravna tako barbarsko? Sekači niso naredili gozdnega reda, ki bi ga sicer morali v dveh mesecih po sečnji, vejevje so s strojem kar zrinili na obronek jase. Sreča v nesreči pa je, da je po obvestilu vodje lovskega sektorja nemudoma ukrepal gozdarski inšpektor, pa tudi kmetijski inšpektor je vzletel zadevo in storilce pod drobnogled. Dejstvo je, da nobena

kdo je odgovoren za škodni primer pri spravilu lesa, ne bo preprosto. Z vnaprej premišljenim naklepom isti ljudje, ki jim je v njihovem pohlepu le do dobička, na razpisih za sečnje v državnih gozdovih sodelujejo z več družbami z omejeno odgovornostjo, pa tudi s samostojno podjetnico. Pri tem so delavci, ki so vpleteni v poškodovanje naravnih vrednot, zaposleni ali pa delajo za vpletene družbe, tako da ima celo inšpektor težave, katera pravna oseba je odgovorna za degradacijo in devastacijo (uničenje) naravnega okolja. Z gotovostjo pa so storilci zakrivali kaznivo dejanje poškodovanja tuje stvari po 220. členu Kazenskega zakonika (KZ-1), ker so z zavestjo, da bodo les z lahkoto in na lažji način spravili do nakladalne rampe, so ga zavestno z gozdnim strojem vlačili po

Vse foto: Bojani Avbar

Opustošena gozdna jasa na Avpič vrtu

raj, zatočišče za častilce narave v vsej njeni lepoti, ki so uživali na svežem zraku in so z visoke preže lahko opazovali divjad.

Kot strela z jasnega pa je aprila letos pogodbeni sekač zmotil mir in spokoj narave na Avpiču. V gozdu, ki obdaja pravljico jaso, je podrl več sto kubičnih metrov bukovine, ki jo je preko košenice zvelkel na

semenskih bukev, ki so zaječale zaradi grobo poškodovanega lubja. Uničenega je bilo tudi veliko mladja, kar sta ugotovila predstavnik družbe, ki upravlja z državnimi gozdovi, in gozdarski inšpektor, ki si je ogledal opustošen gozd. Lovci, ki so si ogledali ranjeno mladje, so z zaskrbljenostjo nemočno opazovali razrito

Uničena krmna njiva na Avpič vrtu

Zaradi vlačanja lesa pri spravilu se je travnata površina spremenila v blatno vlako.

globa ali kazen ne bosta stanja v naravi spravili v prejšnje stanje.

V pravnem pogledu bi bilo mogoče storilce poleg ukrepov obeh inšpektorjev tožiti za motenje posesti, kar pa bo težava zaradi 30-dnevnega prekluzivnega roka za vložitev tožbe, čeprav imajo gozdarji dovolj natančne podatke o času sečnje in spravila lesa. Zaradi premetenosti izvajalcev sečnje in spravila lesa pa dokazovanje,

travnatem delu jase in krmne njivi, pri čemer so privolili, da bosta poškodovani mehka in ranljiva podlaga gozdne jase ter krmna njiva. Njihov naklep se je uresničil, ker so z vzpostavitev vlake poškodovali travnato rušo in je gozdna jasa, ki so jo pred leti lovci strojno sanirali z odstranitvijo kamenja, postala praktično nerabna. Pa ne samo to, s traktorjem so vozili preko celotne parcele in jo poškodovali.

Ocenjujem, da so storilci, ki jim je kaj malo mar za urejen gozd in njegov prostor, prekršili številne zakone o varstvu narave, varstvu okolja, o divjadi in lovstvu, o gozdovih in kmetijstvu. Poudariti je treba, da je po zakonu prepovedano vsako dejanje, ki zmanjšuje vrednost kmetijskega ali gozdnega zemljišča, ravnost sestoja ali rodovitnost rastišča, stabilnost ali trajnost kmetijske zemlje in gozda ali ogroža njune funkcije, njihov obstoj ali namen. Zaradi opustošenja in razdejanja gozdne jase, ki je varovana kot kmetijsko zemljišče, je nastala nepopravljiva škoda. Z vidika lovstva se je zaradi opustošenja na gozdni jasi na Avpič vrtu povečala škoda zaradi divjadi, ker je leta izgubila svoje pasišče

Sledovi voženj po košenici na Avpič vrtu

in mirno cono, kjer se je počutila varno in ni izstopala na kmetijske površine zunaj Brezove rebri. Zaradi povečane erozije tal, njihove zbitosti

in onesnaženosti so kmetijske površine gozdne jase na Avpič vrtu razdejanje in opustošene.

V »vojni« z naravo, ki so jo s svojimi sečnjami in spravi-

lom lesa v nasprotju s pravili kmetijske in gozdarske stroke, brez soglasja pristojne lovske družine, ki je imela Avpič vrt v svoji mirni posesti, sprožili neodgovorni koristniki gozdov, lahko zaključimo, da človek uničuje samega sebe in naravno okolje. LD Novo mesto je oškodovana, ker so njeni člani imeli po 17. členu Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (2012/C 326/02) pravico do zakonite posesti in uživanja nepremičnine, ki jo imajo v zakonitem najemu od Sklada kmetijskih zemljišč Republike Slovenije.

Za zaključek: narava, ki je ena sama, je tista, ki bo zmagala, škodo pa bomo trpeli le ljudje.

Bojan Avbar

Skozi dnevno sobo z motorjem ...

Lovci veljamo za varuhe narave in divjadi. Poleg izpolnjevanja vsakoletnih načrtov in ohranjanja ogroženih vrst divjadi skrbi-

mo tudi za ohranjanje naravnih habitatov in prehodov divjadi. Vse leto vzdržujemo primerne naravne razmere nekaterih vrst prostoživečih živali, pozimi

»Downhill« proga za ekstremne kolesarje v Bike Parku Pohorje Maribor

Foto: Tadeja Smrdel

Polomljena opozorilna tabla

pa poskrbimo tudi za zimsko krmljenje. Kot lovci in v prvi vrsti ljudje, ki že tako posegamo v naravo, moramo divjadi zagotoviti mirno in kolikor

mogoče nemoteno življenje. Na žalost pa vedno znova nalletimo na takšne in drugačne ovire.

Če se osredotočim na ovire,

ki jih povzročajo posamezniki iz športnih vrst, torej ekstremne športnike, lahko rečem, da je v zadnjem času vse skupaj podobno tekmovanju, kdo bo prej uničil naravo in na koncu v lokalu »prijatelj« razlagal, kako je z motorjem peljal čez lož zajca. Ne bi me presenetilo, če bi takšni zgodbi sledil velik nasmešek na obrazu

oziroma »športnik« zavestno uničuje naravo in se z motorji preganja po gozdovih, ki so življenjski prostor živali? To vprašanje si v zadnjem času postavljam kar pogosto in po dolgem premisleku pridem le do zaključka, da verjetno tudi ti »športniki« ne poznajo odgovora.

V že omenjeni »pisker« pa

Ob umetnih nasipih, speljanih za »kolesarsko progo«, in nekaj požaganih drevesih ni niti enega naravnega prehoda za divjad, temveč povsem nenaravna oranžna plastična ograja.

»zmagovalca«, ki je pred nekaj minutami naravo prikrajšal za bitje, ki je njemu in njegovemu motorju prekrizalo pot. Morda bi dodal še nekaj kletvic, po prihodu domov pa preprosto opral motorno vozilo in zgodbo zaključil.

V nadaljevanju pa bi se »zgodba« za nas lovce šele začela. Kot člani zelene bratovščine smo v vseh letih udejstvovanja videli že marsikaj, prizor razmesarjenega, dva tedna starega zajčka, ki je končal pod kolesi motorja in na njihovih sledih poginil, pa bi zbil dno že tako načetemu »piskru«. Kakšen človek

ne sodijo le motoristi, ampak tudi ekstremni kolesarji, ki menijo, da imajo pravico svojo »downhill« progo (proga za spust z gorskimi kolesi, op. ur.) speljati kar čez lož srnjadi. Počtetje ekstremnih kolesarjev, ki po kratki kavici v domači »naravni kuhinji« »pometejo« gozdno podrast in zatočišča živali, ne odstopa veliko od početja hrupnih motoristov, ki se na lep sobotni dopoldan zberejo na odročni gozdni poti in svojo pot nadaljujejo skozi »dnevno sobo« divjadi. Po nešteti opozorilnih tablah, ustnih opozorilih in prijavah na pristojne organe lovci s

Foto: arhiv LD Radvanje

Plastična oranžna ograja, iz katere so morali lovci reševati srnjaka. Na srečo se je dogodek dobro iztekel in srnjak je lahko nadaljeval pot do naslednje prepreke.

svojimi prošnjami naletimo na gluha ušesa. Sama sem že slišala utemeljitev ekstremnih kolesarjev, češ da je vožnja po gozdu povsem naravna. Izjava je potrdila mojo domnevo, da se nekateri ljudje brezbrizno in nadvse posesivno vedejo do narave in divjadi.

V nevarnosti pri tem niso le prostoživeče živali, temveč mi lovci in naši lovski psi, ki jih na lovnih površinah pripravljamo za kinološke uporabnostne tekme. Takoj ko lovski pes pravilno opravlja delo, v katerega je bilo treba vložiti veliko truda in časa, izza bližnjega drevesa po klancu navzdol pridirja ekstremni kolesar in se ustavi le centimeter od psa v oblaku peska in zemlje. Ker se vsak pes instinktivno odziva tako, da odskoči in zalaja, je kolesarjeva izjava, da ga je pes nalajal, še bolj bizarna.

Mestna občina Maribor je na Pohorju uredila »downhill« progo za ekstremne kolesarje, ki pa zdaj ne upoštevajo njenih

mej in se pogosto »spuščajo po hribu navzdol« zunaj meja proge. Ogorčenja vreden je tudi pripetljaj na omenjeni progi, ki ne dopušča naravnega prehoda prostoživečim živali. Ob umetnih nasipih, speljanih za »kolesarsko progo«, in nekaj požaganih drevesih ni niti enega naravnega prehoda za divjad, temveč povsem nenaravna oranžna plastična ograja, iz katere so morali lovci reševati srnjaka. Na srečo se je dogodek dobro iztekel in srnjak je lahko nadaljeval pot do naslednje prepreke.

Po vseh takih zgodbah in »dogodivščinah« se porajajo vprašanja: *Zakaj ljudje namerano uničujejo naravo? Zakaj se kljub prošnjam in opozorilom nič ne spremeni? Zakaj se človek ne zaveda dejstva, da narava ne pripada samo njemu, pač pa tudi živalim? Lahko lovci sploh kaj spremenimo, da zavarujemo divjad in naravo ali pa naj za to poskrbi kar narava sama?*

Tadeja Smrdel

Kje je mesto slovenske lovske kulture znotraj slovenske kulture?

Uvodnik v majski številki *Lovca* izpod peresa **Milana Tepeja**, sicer predsednika Komisije za lovske kulture in odnose z javnostmi, je avtor namenil razmišljanju, »kje je mesto slovenske lovske kulture znotraj slovenskega lovstva«. Sam bi naslov popravil in se namesto vprašanja, kje je mesto slovenske lovske kulture znotraj slovenskega lovstva, raje vprašal, kje je mesto lovske kulture znotraj slovenske kulture. To se mi zdi bistveno vprašanje, saj moramo prebiti led in zidove, ki nas na področju kulture tudi zaradi lastne majhnosti, samozadostnosti in pretiranega tradicionalizma še vedno ločujejo od slovenskega kulturnega ustvarjanja in kulturne ponudbe. In če hočete, tudi od kulturne politike. Ker je avtor med vrsticami ljubeznivo navedel, da bodo v komisiji pretresli vse morebitne kritike in predloge, si pač dovoljujem nanizati nekaj osebnih pogledov na še korenitejše spremembe tega področja, ki se mora otresti stereotipov in zastarelih vsebin ter dobiti primesi sodobnejših »pozitivnih vibracij«. Zagotovo sta veliki spremembi že drugačna organizacija in predvsem vsebina vsakoletnih srečanj slovenskih lovskega pevskih zborov in rogistov. Ta prireditve je z odmevno sodobnejšo celostno podobo postala *Praznik lovske kulture*. Izjemno modra in hvalevredna odločitev (še) ob pravem času, ki se bo na dolgi rok zagotovo pozitivno obrestovala.

Strinjam se z avtorjem, da je bil prvi *Praznik lovske kulture* v Kočevju prijetna osvežitev in da so bili z njo postavljeni visoki standardi za naslednje organizatorje. A vendarle ne tako visoki, da jih ne bi bilo mogoče še nadgraditi ter zlasti v vsebinskem in promocijskem pogledu tudi preseči. Sploh kar zadeva medijsko promocijo

Foto: Marjan Toš

Brez rogistov Lovske zveze Maribor ne mine noben lovski dogodek na Štajerskem.

dogodka, lahko vsi prihodnji organizatorji uporabijo kočevsko izkušnjo za učinkovitejšo nadgradnjo. Lokalni medijski prostor je namreč le en vidik promocije, sicer ne zanemarljiv, a je vseeno premalo učinkovit. Lokalne razsežnosti morajo nadomestiti nacionalni vidiki promocije, od Slovenske tiskovne agencije (STA) do RTV Slovenija (in drugih komercialnih radijskih in televizijskih postaj) in tiska ter vse bolj uporabnih sodobnih medijev, ki slonijo na internetu in na družabnih omrežjih. Brez tega dandanes pač ne gre. Promocija dogodka pa ne sme biti le naloga organizatorjev iz lovske vrste, pač pa tudi lokalnega podpornega okolja v kulturi. Ne znam si več predstavljati, da bi dogodek, kot je *Praznik lovske kulture*, šel v prazno in mimo območnih izpostav **Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti**

(JSKD). Lovska kultura je del ljubiteljske kulture, s čimer se najbrž vsi strinjamo, in zato mora dobiti svoje mesto v ljubiteljsstvu, in to kot del res specifične kulturne ponudbe, ki v marsičem sloni tudi na slovenski kulturni dediščini. Na tem temelji vprašanje, kje je mesto slovenske lovske kulture znotraj slovenske kulture in ne samo slovenskega lovstva. V slovenskem lovstvu je njena vloga jasna, tudi primerno ovrednotena, čeprav vsebinsko velikokrat zastarela in neuporabna za širšo javnost. To pa ne bi smela biti ovira, da bi jo postavili ob bok kakovostni ljubiteljski kulturni ponudbi. Tako bo več možnosti, da bi lovska kultura dobila vsaj nekaj drobiža iz nacionalne kulturne »malhe«. V tem je bistvo težave in za takšno pozicijo lovske kulture si je/bo treba prizadevati.

JSKD ima zelo jasne normative in standarde glede (so)

financiranja kulturnih programov in projektov. Treba je slediti njegovim javnim razpisom in se prijaviti, ko se pokaže prva priložnost. Razpise za kulturne programe in projekte imajo tudi lokalne skupnosti – občine in tudi nanje bi se lahko prijavili. Mnoge lovske družine imajo namreč kulturne skupine, ki povsem zadostijo določilom razpisov. Premakniti je treba torej miselnost, da smo samozadostni in da nam je najlepše, ko smo zbrani okoli domačega omizja in prepevamo ter godemo sami sebi. To naj le ostane, a zapojmo in zagodimo tudi nelovski javnosti: ponosno, ubrano, odmevno. Ne sramujmo se zvena lovskega rogov. Zato je ena od nalog prihodnjih »krmarjev« slovenske lovske kulture znotraj vodstva lovske organizacije uvrstitev *Praznika lovske kulture* v sam vrh ljubiteljske kulturne ponudbe. Upoštevajoč vso posebnost prireditve, ki

bi lahko postopoma postala izjemno promocijsko sredstvo slovenskega lovstva. A za kaj takega je treba več poguma, organizacijske in vsebinske

drznosti ter tudi nekaj zamer v domačih logih, vključno s »kulturnim evrom«, ki ga omenja pisec uvodnika kot eno od možnosti financiranja. Zakaj

pa ne, če bo to res namenski denar. Bolje več za kulturo kot za neproduktivno birokratiziranje in administriranje ter povsem preživelo »samoupravno

dogovarjanje in sporazumevanje«, ki ga je v lovstvu še vedno veliko preveč!

Dr. Marjan Toš

Lovci, Slovenski lovski dan je za vas!

Tema letošnjega že 11. Slovenskega lovskega dne je bila *Spreminjanje in izgubljanje življenjskega prostora divjadi*, kar je za vsakega slovenskega lovca tema, o kateri bi se moral seznanjati in učiti, saj je za prihodnost lovstva ravno to ena najbolj

posvet, ki ga je pripravil **Strokovno-znanstveni svet Lovske zveze Slovenije**, udeležilo se ga je celo pet sodelavcev **Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano**. V dvorani je bilo približno sto lovcev, proti koncu posveta, ob 15. uri, pa bistveno manj.

sprašujem, kakšne starešine vodijo slovenske lovske družine. Lovci toliko govorimo o pomenu izobraževanja, na koncu pa ne znamo izkoristiti vsega, kar nam je ponujeno. Na lanskem, 10. strokovnem posvetu, na katerem smo veliko izvedeli o šakalu, situacija

posvetih, na katerih se pokaže tudi pripravljenost lovcev za spremljanje in spreminjanje lovstva. Organizatorjem pa vse čestitke za izbor letošnjih tem; morda je v prihodnosti treba poskrbeti le, da bo predavanj manj, razprave po posameznem predavanju pa

Foto: Jasna Kovarič Štuka

Proti koncu strokovnega posveta je bilo v dvorani kar nekaj praznih stolov. Ali je tako težko ostati na šesturnem izobraževanju od začetka do konca?

ključnih zadev. Nikakor se ne morem strinjati z besedami nekaterih lovskih tovarišev, ki menijo, da omenjena tema ni stvar lovstva in lovcev, da ni povezana z nami ...

Tisto soboto, 13. aprila, me je v Gornji Radgoni, kjer je potekal strokovni posvet v okviru sejmov *Lov, Ribolov in Naturo*, presenetilo število obiskovalcev sejmišča. Ogromno lovcev je bilo v lovskem kroju ali lovskih oblačilih. Na nekaterih stojnicah z orožjem in oblačili je bila velika gneča. No, v dvorani 1 **Pomurskega sejma** pa se je dogajal lovski

In kaj hočem s tem povedati? Kot prvo najprej, da je to tema, o kateri bi moralo vsaj vodstvo lovskih družin kaj slišati, da ne govorim o konkretnih ukrepih, ki bi jih bilo treba v lovskih družinah tudi izvajati.

Slovenskega lovskega dne bi se morali vsako leto udeležiti starešine lovskih družin ali pa napotiti koga drugega, da bi nato nova spoznanja prenesel članom lovske družine. Več kot 20.000 lovcev je v Sloveniji, več kot 400 lovskih družin in vsaka ima svojega starešino. Bolj ko premišljuje o navedenih številkah, bolj se

ni bila prav veliko drugačna. Če se posveta udeleži samo dobrih sto od več kot 20.000 lovcev, ki v okviru strokovnega posveta slabih šest ur namenijo res kakovostnemu izobraževanju, na katerem se seznanijo z novimi spoznanji in utrdijo že znano z lovskega področja, potem res ne moremo biti zadovoljni ...

Predlagam, da se javno objavi spisek udeležencev po lovskih družinah, ki so sodelovale na letošnjem *Slovenskem lovskem dnevu*, da bo morda kateremu starešini »kanilo«, da bo zagotovil udeležbo na

več. Motilo je tudi slabo ozvočenje, ki je pri predavanjih bistvenega pomena.

Čisto na koncu še to: letošnje teme so mi že v naslednjih dneh prišle prav, saj občine na Mengeškem polju pripravljajo komasacijo zemljišč in sem jih v pripombah lahko napotil na temo, ki je bila predstavljena na posvetu *Nova zelena arhitektura Skupne kmetijske politike po letu 2020*. Seveda o tem uradniki na občinah niso nič vedeli – pa si lahko to privoščimo mi?

Jože Vahtar,
starešina LD Mengeš

APLIKACIJA POVOZ DIVJADI PRIPRAVLJENA ZA UPORABO

Razvoj informacijskih tehnologij je zadnja leta povezan predvsem s pametnimi mobilnimi napravami, čemur sledimo tudi lovci. Poleg prilagoditve našega lovskega informacijskega sistema Lisjak za delovanje z mobilnimi napravami smo v sklopu ciljno-raziskovalnega projekta o šakalu izdelali prvo aplikacijo, namenjeno za uporabo z mobilnimi napravami, Monitoring šakala. Po končanem testiranju je sedaj lovcem na voljo že druga aplikacija za mobilne naprave, Povož divjadi. O samem namenu, poteku izdelave in testiranju aplikacije smo že pisali v letošnji februarski številki Lovca na strani 81.

Aplikacija Povož divjadi

Lovci želimo, da bi se število povozov divjadi čim bolj zmanjšalo. Pri uresničevanju tega cilja sta zato sodelovali Lovska zveza Slovenije (LZS)

in Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo (DRI). DRI kritične odseke glavnih in regionalnih cest opremlja z ustreznimi odvrtači, vendar za uspešno opremljanje potrebujejo čim natančnejše podatke o lokacijah povozov divjadi in s

Povož divjadi

Dostop do aplikacije je prek spletne strani LZS s pritiskom na ikono Povož divjadi ali prek e-naslava: <https://odvzem.lovska-zveza.si>.

tem o kritičnih odsekih. V ta namen so se odločili za financiranje aplikacije *Povoz divjadi*, ki jo je razvilo podjetje **Logos.si** in je lovcem predana v uporabo.

Dostop do aplikacije je prek spletne strani LZS s pritiskom na ikono *Povoz divjadi* ali prek e-naslava: <https://odvzem.lovska-zveza.si>. Aplikacija je namenjena lovcem, ki so v upravljavkah lovišč določeni za evidentiranje povozov

elektronske pošte, telefonska številka ter ime in priimek. V nadaljevanju nas o tem aplikacija ne bo več spraševala.

Predstavitve delovanja aplikacije

Osnovno okno aplikacije je *Pregled*, v njem pa vidimo seznam odvzema divjadi z osnovnimi podatki za vse povoze teko-

Po želji lahko izbere tudi postopek z izgubo (higienska služba, zapisnik o pokopu, mrhovišče, drugo), dopiše številko potrdila ali zapisnika ter ali so iskali s psom krvosledcem. Če teh podatkov ne izpolni uporabnik aplikacije, jih morata kasneje v *Lisjaku* dopolniti gospodar ali informatik. Aplikacija omogoča tudi zajem fotografij, ki jih lahko uporabnik predhodno naredi s svojo mobilno

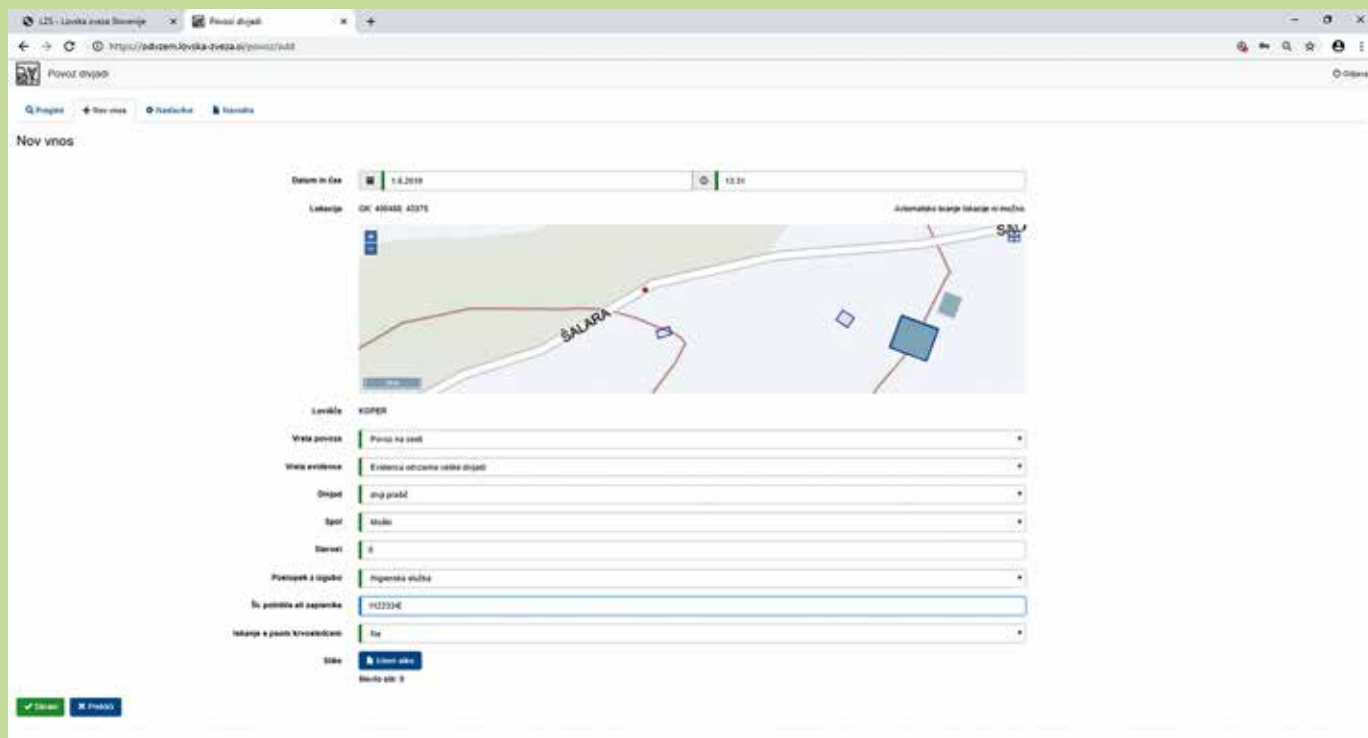

Foto: Zaslonška slika

Evidentiranje povozov prek aplikacije *Povoz divjadi*

divjadi in so pogosto na krajih samih povozov.

Kdo ima dostop do aplikacije?

Odgovorna oseba lahko z uradnim dopisom (žig in podpis odgovorne osebe), ki ga pošlje na naslov LZS ali pa skeniranega v elektronski obliki na elektronski naslov lzs@lovska-zveza.si ali info.lisjak@gmail.com, poda zaprosilo za uporabnike, ki naj se jim omogoči dostop do aplikacije. V ta namen bosta uporabnikom dodeljena uporabniško ime in geslo, ki ju bo vsak posameznik prejel na e-naslov, naveden v *Lisjaku*. Starešinam, gospodarjem in informatikom, ki že imajo omogočen dostop do *Lisjaka*, bo avtomatsko omogočen dostop do aplikacije z uporabniškim imenom in geslom, ki ga že uporabljajo za prijavo v *Lisjaka*.

Po prvi prijavi v aplikacijo mora uporabnik potrditi, da se strinja, da kot pooblaščen oseba lovišča glede podatkov o povozih divjadi vzpostavi stik prek kontaktnih podatkov, ki jih aplikacija pridobi iz *Lisjaka*. Ti podatki so naslov

čega in prejšnjega leta za lastno lovsko družino. Če nas zanimajo podrobnosti, lahko izberemo določen zapis in pogledamo v podrobnosti omenjenega vnosa. Uporabnik lahko zapis prek aplikacije *Povoz divjadi* ureja toliko časa, dokler gospodar ali informatik v *Lisjaku* ne začne z dodatnim dopolnjevanjem omenjenega vnosa in nato zaključkom. Po tem je uporabniku v aplikaciji na voljo samo pregled vnosa.

Uporabnik povoz evidentira z izbiro funkcije *Nov vnos*. Ob tem se mu odpre okno, v katerem aplikacija iz mobilne naprave pridobi datum in trenutni čas, ki pa ga lahko uporabnik po želji tudi spremeni. Če je na mobilni napravi omogočeno določanje lokacije, aplikacija prebere podatke, kje se mobilna naprava trenutno nahaja in na zemljevidu to tudi prikaže. Če se uporabnik ne strinja s prebrano lokacijo, lahko na zemljevidu določi drugo, vendar le v mejah lovišča svoje lovske družine. Uporabnik še izbere, kakšne vrste je povoz, tj. na cesti ali železnici, vrsto evidence odvzema (velike divjadi, male divjadi ali zavarovanih vrst) ter vrsto, spol in starost povozene divjadi.

napravo in prenese na strežnik, kjer so nato dostopne za morebitne nadaljnje postopke (na primer za zavarovalnico, kategorizacijo ...).

Aplikacija *Povoz divjadi* je podatkovno povezana z *Lisjakom*, kar pomeni, da je evidentiranje z aplikacijo povsem enakovredno vnosu v *Lisjaka* s to razliko, da je treba v *Lisjaku* tak vnos po pregledu podatkov in morebitnih dopolnitvah še zaključiti, kar je naloga informatika ali gospodarja. Namen aplikacije je, da lovec že na kraju samega povozov poleg odvzema čeljusti za kategorizacijo evidentira točno lokacijo povozov divjadi. Vnosi povozov in drugih odvzemov prek *Lisjaka* pa ostajajo nespremenjeni.

Vedran Prodan,
predsednik Komisije
za lovski informacijski sistem

Za morebitne dodatne informacije ali predloge lahko kontaktirate administratorja *Lisjaka* prek e-pošte info.lisjak@gmail.com.

POŠKODBE IN POGINI LOVSKIH PSOV PRI LOVU

Lovski pes je pomemben člen pri lovu in pri tej dejavnosti ga moramo spodbujati, hkrati pa tudi varovati. Je nepogrešljiv lovski zaveznik, ki bo za lovca naredil vse, tudi kadar bi s tem ogrozil lastno življenje. Nesreče med lovom, ki privedejo do poškodb ali celo poginov psov, so neizogibne, vendar se lahko njihova pogostost zmanjša s pravnimi ukrepi in znanjem vodnika psa. Vodnik lovskega psa mora preprečiti nepotrebno trpljenje in bolečine psa. Vestfalski brak-jazbečar Bobi, naš družinski član in zagrizen lovski pomočnik, je bil glavni razlog, zakaj sem se v okviru svojega študija na Oddelku za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani odločila napisati diplomsko delo na temo poškodb lovskih psov pri lovu. Pričujoči članek je krajši povzetek diplomskega dela.

Poškodbe lovskih psov

Lovske pasme psov glede na namen uporabe v lovišču delimo v naslednje delovne skupine: jamarji, goniči, krvosledci, ptičarji, šarivci in prinašalci.

Poznamo različne načine lova divjadi s pomočjo psa, pri posameznem pa so

delujejo različne pasme psov, ki imajo določene prednosti in z njimi povezane naloge. Načine lova z lovskimi psi delimo na: iskanje ranjene divjadi (IRD), lov v gozdu (LG), poljski lov (PL) in lov na vodno divjad (LVD). Pri njih sodelujejo lovski psi iz različnih pasemskih skupin z opravljenimi določenimi prizkušnjami.

Poškodba je sprememba, prizadetost tkiva, organa, organizma zaradi nenadnega delovanja zunanje sile. Poškodbe, ki so jim lovski psi podvrženi, so v večini primerov mehanične. Znane so tudi biokemične poškodbe organizma, ki jih povzročijo zastrupitve. Najpogostejši vzroki za poškodbe lovskih psov so: napad ranjene divjadi, zahteven teren, pretep med psi med lovom, ustrelitev z lovskih orožjem, trk z vozilom in zastrupitev zaradi stika z močeradom. Obstajajo tudi primeri poškodb lovskih psov, ki se zgodijo iz neznanih vzrokov in jih ne moremo pojasniti.

Poškodbe, ki jih lovskemu psu zada divjad

Najpogostejše poškodbe lovskih psov pri lovu so **poškodbe zaradi divjadi**. Po navadi nastanejo, ko se lovskemu psu zoperstavi oslabela ali ranjena divjad, ker ni sposobna pobegniti, kot to storijo zdrave živali. Pri napadu parkljaste divjadi (divjega prašiča, jelena) pes utрпи raztrganine,

zmečkanine in zlome, ki jih divjad lovske-
mu psu lahko zada z rogovjem, parklji
ali zobovjem. Pri tem nastanejo obsežne
zunanje, lahko tudi notranje krvavitve.
Kadar psa napade jelenjad, so posledica
zdrobljene in zlomljene kosti. Vrsta po-
škodbe je odvisna od načina pristopa psa.
Kadar pes skače v zadnji del živali, ga
jelenjad poškoduje z udarcem parkljev, v
primeru skoka proti glavi pa z rogovjem.
Manjši psi se poškodujejo tudi ob padcih
na tla, ker jih jelenjad z rogovjem vrže
v zrak. Ko se lovski pes sooči z divjim
prašičem, ga le-ta največkrat napade v
prсни koš, zadnje okončine in trebuh.

Lisica in jazbec lovske-
mu psu največ-

**Slika 1: Raztrgan vrat zaradi jazbečevega
zobovja**

Foto: Marko Mali

Slika 2: Krvaveče blazinice

Foto: Marko Mali

krat povzročita manjše ugrizne rane (*sli-
ka 1*). Čeprav ugriznine na površini kože
niso obsežne, so lahko poškodbe tkiv v
globini resnejše. Ob ugrizu se namreč v
rano prenesejo umazanija in klice, mogoča
je tudi okužba s steklino.

Poškodbe zaradi zahtevnega terena

Za lovskega psa je **zahteven teren**
vsak teren, ki ga ni vajen oziroma ga
zaradi neprilagojenosti ne more prehajati.

Slika 3: Manjša ureznina na trupu

Foto: Marko Mali

Tak je tudi teren, na katerem so različne
ovire (pečine, jarki, skale, suhe drevesne
veje, trnje, gosto grmičevje, ostri predme-
ti, ipd.), zraven prištevamo tudi ledeno
mrzlo vodo ter ledeno in snežno podlago.
Manjšim poškodbam zaradi zahtevnega
terena so najbolj izpostavljene pasje blazi-
nice. Največji dejavnik tveganja za težave
s krvavečimi blazinicami je skalnata in
groba površina terena. Psom, ki nimajo
utrjenih blazinic, ob nenadni preobrem-
enjenosti med lovom lahko odstopi
vrhnja rožena plast blazinic, kar povzroči
krvavenje (*slika 2*).

Odrgrnine in praske, predvsem okrog
oči, lovski psi utrpijo pri lovu skozi ko-
ruzna polja, povzročijo jih tudi semena
in drugi ostri delci, ki zaidejo v koticke
oči ali pod veke lovske psov. Praske in
odrgnine trebuha in notranjega dela stegen
povzročijo trave, trni in praproti. Tovrstne
poškodbe zaradi gostega in polomljenega
grmovja nastanejo tudi na zapestjih lov-
skih psov. Med lovom skozi visoko travo
lovski psi lahko vdihnejo semena trav,
ki zaidejo v pljuča, kar lahko povzroči
nabiranje tekočine v pljučih. Tujki, ki
zaidejo v nosno votlino, lahko povzročijo
kronično vnetje nosnice.

Pri vbodnih ranah plitvejšje **vbodnine**
zadajo trni, ostre veje in kovinski pred-
meti. Plitvejšje vbodnine niso nevarne, po
navadi se zacelijo same. Globoke vbod-
nine so v večini primerov okužene z
bakterijami, zato je potrebna veterinarska
pomoč. Vbodne rane v blazinice in gležnje

Poškodba je sprememba, prizade-
lost tkiva, organa, organizma zaradi
nenadnega delovanja zunanje sile.
Poškodbe, ki so jim lovski psi podvr-
ženi, so v večini primerov mehanične.
Znane so tudi biokemične poškodbe or-
ganizma, ki jih povzročijo zastrupitve.

povzročijo gnijoči hlodi s suhimi vejami
in olesneli pleveli. Tujki, ki jih psi dobijo
v druge dele telesa, na primer v gobec,
nos, vrat, grlo, ne ogrožajo življenja psa.
Hujše vbodne rane po navadi nastanejo, ko
lovski pes med sledenjem divjadi preskoči
podrto deblo in se s prsnim delom natakne
na suho štrlečo vejo.

K pogostejšim poškodbam pri lovu
na zahtevnem terenu sodijo **ureznine**
(*slika 3*), ki po večini poškodujejo zapestja
prednjih nog in šape prednjih ter zadnjih
nog. Pri takih poškodbah pes po navadi
krvavi iz blazinic, vendar nevarnosti izkr-
vavitve skoraj ni. Nevarnejše so globoke
ureznine, kar je ob poškodbi krvnih žil
za žival lahko usodno. **Raztrganine** naj-
večkrat povzročijo ostri predmeti (steklo,
kovina, štrleči žebli, žičnate ograje itn.).
Znan je primer, ko je lovski pes utrpel
raztrganino dimelj, ker je ob preskoku
napačno ocenil višino bodeče žice. Lovski
psi, ki prinašajo vodno divjad iz vode,
tvegajo utopitev zaradi močnega toka
reke oziroma ledeno mrzle vode, ki lahko
povzroči krče mišic.

Pretepi med lovskimi psi in poškodbe zaradi strelnega orožja

Po navadi **pretepi** nastanejo zaradi med-
sebojne netolerance ali lovskega nagona,
ko se psi na lovu borijo za uplenjeno žival.
Rane, nastale zaradi pretepa med psi, so
odvisne od načina pretepa. Najpogostejši
del, poškodovan zaradi pretepa med psi,
je prsni koš.

Lahko se zgodi, da lovski pes postane
žrtev strelnega orožja. Po navadi strelne
rane nastanejo zaradi lovčeve zamenjave
psa z divjadjo oziroma prenapetosti ali
nesrečnega naključja. Pri rjavih pasmah
psov so strelne rane po navadi posledica
strela zaradi zamenjave za divjad. Včasih

Najpogostejši vzroki za poškodbe lovskih psov so: napad ranjene divjadi, zahteven teren, pretep med psi med izvajanjem lova, ustrelitev z lovskim orožjem, trk z vozilom in zastrupitev zaradi stika z močeradom. Obstajajo tudi primeri poškodb lovskih psov, ki se zgodijo iz neznanih vzrokov in jih ne moremo pojasniti.

se zgodi, da lovec hoče psa zaščititi pred podivjano divjadjo in ustrelji psa, ki v danem trenutku zamenja položaj pred puško. Znani so primeri po nesreči ustreljenih psov med bojem z divjim prašičem. Rane, ki nastanejo s krogelnimi izstrelki, se odražajo kot obsežne raztrganine (slika 4). Pri strelnih ranah pogosto nastane zaprti pnevmotoraks, katerega simptomi so zelo oteženo dihanje, modrikasta slu-

Foto: Izlok Valentičič

Slika 4: Manjša vstopna in zelo obsežna izstopna rana

znica in razširjena stoja prednjih tac, ki lovskega psu olajšuje dihanje. Poškodbe, nastale s šibrami, so manj nevarne. Če je bil pes ustreljen s šibrovko, je potrebno rentgensko slikanje, da se preveri mesto, kje so šibre (slika 5).

Foto: Darko Merrič

Slika 5: Rentgenska slika lovskega psa, prestreljenega s šibrami

Trki z vozili, zastrupitve in interne bolezni

Lovskim psom lahko zadajo nevarne poškodbe notranjih organov **trki z vozili**. Take poškodbe so včasih težko vidne. Očitnejši so zlomi kosti in zunanje poškodbe, na primer odrgnine in raztrganine kože (slika 6). Močan top udarec ob trku povzroči pritisk, ki najpogosteje poškoduje pljuča, jetra, vranico in ledvice. Ob poškodbi stene prsnega koša ali pljuč

nastane pnevmotoraks, katerega posledica sta nezmožnost krčenja in širjenja pljuč ter huda dihalna stiska. Znaki šoka in krvavitve se lahko pojavijo šele pozneje. Ob prometni nesreči, padcih z višine ali udarcih s predmetom je nujen pregled pri veterinarju.

Zastrupitev zaradi stika z močeradom je prav tako izjemno nevarna za lovskega psa. Kadar pes iz radovednosti ugrizne v močerada ali ga polize, se to za psa lahko konča usodno, saj strupeni alkaloidi, ki jih močerad izloča skozi kožo, vplivajo na centralni živčni sistem sesalcev. Najpogostejši znaki zastrupitve pri psu so krči, drgetanje mišic, čezmerno slinjenje in težko dihanje. Zaradi naglo napredujočih simptomov in posledično pogostega pogina psov ob zastrupitvi jih večina ne pride do veterinarja pravočasno ali pa poginejo kmalu po prihodu k njemu.

Pogin lovskega psa lahko nastane zaradi hude poškodbe ali zaradi **resne interne bolezni**, ki psa dokončno prizadene med lovom. Interne bolezni, ki so največkrat posledica prevelike fizične aktivnosti oziroma napora psa med lovom, so možganska in vročinska kap ter srčni infarkt. Pes lahko pogine na kraju nezgode, med prevozom k veterinarju ali v času veterinarske oskrbe. V nekaterih primerih veterinar psa uspava na lastnikovo prošnjo, na primer zaradi preobsežnih poškodb in posledično verjetne trajne invalidnosti ali prevelikih stroškov zdravljenja. Tudi v primerih, ko se pes ne vrne z lova ali ga ne najdemo, je velika verjetnost, da je poginil.

Preventivni ukrepi za preprečevanje in omilitev poškodb

Tovrstne ukrepe pri lovskih psih izvajamo pred lovom in med njim. Poleg preventivnih ukrepov so pomembni tudi ukrepi takoj po nastanku poškodbe. Najosnovnejši in tudi najpomembnejši preventivni ukrep za preprečevanje poškodb je **zagotavljanje stalne delovne kondicije lovskega psa**. Pri tem sta potrebna ustrezna priprava psa na lovsko sezono in poznavanje njegovih omejitev. Lovski psi, ki jih navajamo na lov, morajo

Foto: Marko Mali

Slika 6: Poškodba zadnje tace ob trku z vozilom

V Sloveniji ne vodimo nikakršne statistike glede poškodb pri lovskih psih, zato smo se odločili, da podatke pridobimo z anketnim vprašalnikom. Zanimale so nas pasme lovskih psov, ki so bile poškodovane med lovom, vrsta in vzrok poškodbe. Na spletu smo objavili anketni vprašalnik, s katerim smo se obrnili na lovce, ki so se že srečali s poškodbami svojih lovskih psov med letoma 2012 in 2017.

trenirati v vseh vremenskih razmerah, tudi v ekstremnih.

Med pomembnejšimi ukrepi za preprečevanje poškodb je **nadzor nad psom**, predvsem na zbornih mestih pred začetkom lova, kjer se srečujejo lovski psi. Tam morajo biti psi obvezno na povodcu. Pretep lahko nastane tudi v primerih, ko si lovski psi želijo prilastiti padlo divjad. Če pretep nastane, vodnik nikakor ne sme posegati med oba psa, saj s tem tvega ugriz. **S poznavanjem lovnih in nelovnih površin** vodnik lahko prepreči lov, kjer bi lovski pes prečkal prometno cesto oziroma zašel v naselje in postal žrtev trka z vozilom. **Za preprečitev stika lovskega psa z močeradom** je pomembno, da lovskega psa že ob socializaciji in vzgoji privadimo, da ga jemlje v nemar. Če je močerad za lovskega psa vseeno zanimiv, vodnik nikoli ne more biti popolnoma prepričan, da ga pes, ko bo na lovu sam, ne bo ugriznil.

Vodnik lovskega psa mora s seboj imeti **priročno prvo pomoč**, da lahko ukrepa

Na podlagi izpolnjenih anket smo pridobili podatke o najpogostejših poškodbah lovskih psov med lovom. Največ poškodb so utrpeli lovski psi iz pasemske skupine goničev. Glede na način lova je poškodba psa največkrat nastala pri iskanju ranjene divjadi. Največ poginov smo zabeležili pri lovu v gozdu. Najpogostejši vzroki, zaradi katerih so lovski psi utrpeli poškodbe oziroma poginili, so bili napad ranjene divjadi, padec v prepad in trk z vozilom. Največkrat je bil krivec za poškodbe lovskih psov ranjen divji prašič.

Kljub zelo majhnemu vzorcu pridobljenih anket je analiza podatkov sovpadala z literaturo, ki opisuje najpogostejše poškodbe lovskih psov. Zabeležili smo 19 poškodb (68 odstotkov) in 9 poginov (32 odstotkov). Večina poškodb je bila mehaničnih (89 odstotkov), na primer odrgnine, ureznine, vbodnine, raztrganine in zlomi.

Foto: Marko Mali

Pripravitelja: Klara Podobnik

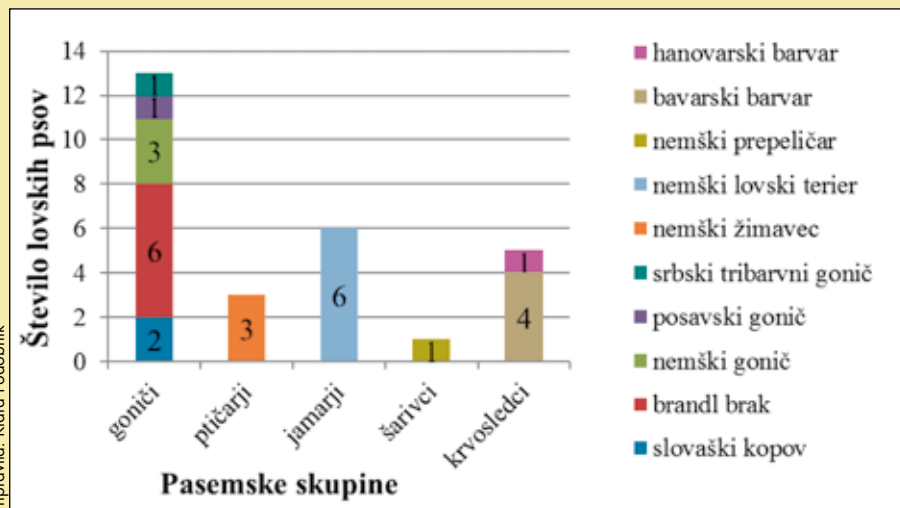
Slika 7: Lovski pes z GPS-ovratnico

takoj, ko nastane poškodba. Pri tem mora vedno najprej zaščititi sebe pred ugrizom psa, nato preprečiti krvavitev, zaščititi rano in poiskati veterinarjevo pomoč. Po končanem lovu, posebno v poletnih mesecih, je treba **preprečiti toplotni udar** tako, da po aktivnosti lovskemu psu zagotovimo senco in vodo. Koristen pripomoček so lahko tudi **GPS-ovratnice (slika 7)**, predvsem v primerih, ko se lovski pes ne vrne z lova in ga je treba iskati. Z uporabo GPS-ovratnice poškodbe sicer ne moremo preprečiti, lahko pa preprečimo pogin psa ali njegovo nepotrebno trpljenje.

Raziskava o poškodbah pri lovskih psih v Sloveniji

V Sloveniji ne vodimo nikakršne statistike glede poškodb pri lovskih psih, zato smo se odločili, da bomo podatke pridobili z anketnim vprašalnikom. Zanimale so nas pasme lovskih psov, ki so bile poškodovane med lovom, vrsta in vzrok poškodbe. Anketni vprašalnik na isto tematiko je leta 2015 na pobudo prijateljev, ki so se že srečali s poškodbami svojih lovskih psov, zasnoval tudi veterinar, lovec in vodnik lovskih psov mag. **Marko Mali**. Njegov glavni namen zbiranja podatkov je bil pridobiti dovolj velik vzorec za pripravo ustrezne pravne podlage, ki bi vodnikom lovskih psov zagotavljala povračilo stroškov, povezanih z zdravljenjem ali izgubo lovskih psov med lovom. Ker je bil odziv lovec boren, podatki niso bili nikoli obdelani. Po posvetovanju z njim smo sklenili, da združimo moči in na spletu objavimo njegov anketni vprašalnik, s katerim smo se obrnili na lovce, ki so se že srečali s poškodbami svojih lovskih psov med letoma 2012 in 2017.

Kljub zelo majhnemu vzorcu pridobljenih anket je analiza podatkov sovpadala

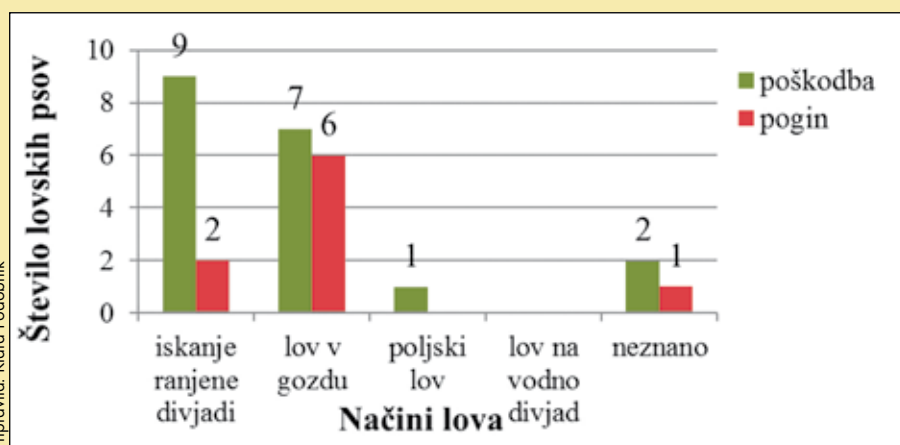
Graf 1: Pasma lovskih psov, poškodovanih ali poginulih med lovom

z literaturo, ki opisuje najpogostejše poškodbe lovskih psov. Zabeležili smo 19 poškodb (68 odstotkov) in devet poginov (32 odstotkov). Večina poškodb je bila mehaničnih (89 odstotkov), na primer odrgrnine, ureznine, vbodnine, raztrganine in zlomi.

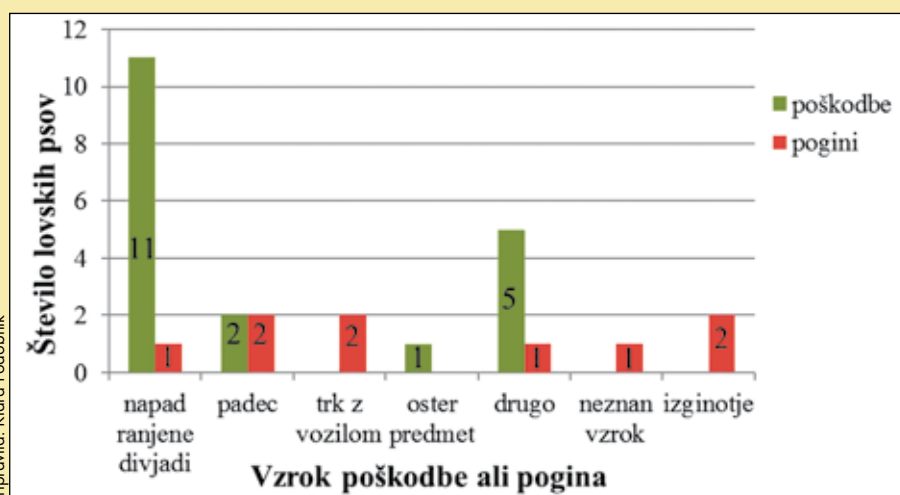
Graf 1 prikazuje pasme lovskih psov, ki so se poškodovali ali poginili med lovom. Pasma poškodovanih oziroma poginulih lovskih psov so razdeljene v pasemske skupine. Najbolj zastopana pasemska skupina

je bila skupina goničev (46 odstotkov vseh poškodovanih lovskih psov). Naslednja številčnejša pasemska skupina je bila skupina jamarjev (21 odstotkov poškodovanih jamarjev od vseh poškodovanih lovskih psov). Med poškodovanimi ali poginulimi psi ni bilo nobenega prinašalca, zato ta pasemska skupina ni prikazana.

Psi so bili najpogosteje poškodovani pri iskanju ranjene divjadi (47 odstotkov); v tem primeru je bilo le 22 odstotkov poginov (**graf 2**). Skupno število poškodb in

Graf 2: Število poškodb in poginov lovskih psov glede na način lova

Graf 3: Vzroki poškodb in poginov lovskih psov

poginov je bilo največje pri lovu v gozdu. Primere psov, kjer ni bilo podatka o načinu lova, pri katerem so nastale poškodbe ali pogin, smo uvrstili med neznan način lova. Med pregledom literature smo največ zabeleženih primerov našli pri poškodbah lovskih psov, ki so jih poškodovale ranjene divje živali. Napad ranjene divjadi naj bi se zgodil pri iskanju ranjene divjadi, vendar je anketa pokazala, da je celotno največ poškodb in poginov nastalo pri lovu v gozdu. Dopuščamo možnost, da so se tudi lovci motili pri izbiri načina lova, kjer je poškodba nastala. Izbirali so možnost, da je poškodba nastala pri lovu v gozdu, v pomenu kraja poškodbe, ne pa kot načina lova.

Graf 3 prikazuje vzroke za poškodbo ali pogin psa med lovom. Večina poškodb se je zgodila pri napadu ranjene divjadi (58 odstotkov). Pri tem so lovskim psom največ poškodb zadali ranjeni divji prašiči, kar osmim lovskim psom (73 odstotkov). Lisica, gams in tele so poškodovali po enega lovskega psa (skupaj 27 odstotkov). Najpogostejša vzroka za pogin sta bila padec v prepad

in trk z vozilom. V literaturi je največ zabeleženih primerov poškodb pri lovskih psih, ki so nastale zaradi napada ranjene divjadi, predvsem divjega prašiča, kar so potrdili tudi rezultati naše ankete. Pri tem so psi v večini primerov utrpeli raztrganine prsnega koša in/ali trebuha, dva psa sta imela raztrgano zadnjo tace, en pes je poškodbam podlegel. Zasedili smo le eno zastupitev lovskega psa z alkaloidi močerada, kar se je za psa končalo s poginom.

Na podlagi izpolnjenih anket smo pridobili podatke o najpogostejših poškodbah lovskih psov med lovom.

– Največ poškodb so utrpeli lovski psi iz pasemske skupine goničev.

– Glede na način lova je poškodba psa največkrat nastala pri iskanju ranjene divjadi. Največ poginov smo zabeležili pri lovu v gozdu.

– Najpogostejši vzroki, zaradi katerih so lovski psi utrpeli poškodbe oziroma poginili, so bili napad ranjene divjadi, padec v prepad in trk z vozilom.

– Največkrat je bil krivec za poškodbe lovskih psov ranjen divji prašič, ki je v

večini primerov psom zadal raztrganine različnih delov telesa.

– Večina poškodb je bila mehaničnih, manj je bilo biokemičnih, to je zastupitev.

Klara Podobnik,
dipl. inž. kmet. zoot. (UN)

Seznam virov je na voljo pri avtorici.

Zahvala

Ob tej priložnosti bi se rada še enkrat iskreno zahvalila veterinarju in lovcu mag. Marku Maliju za strokovno pomoč, požrtvovalnost, zavzetost, spodbudo in neomejeno pomoč pri izdelavi diplomskega dela. Zahvala velja tudi mentorici doc. dr. Dušanki Jordan za številne nasvete, potrpežljivost in spodbudo. Nenazadnje se zahvaljujem tudi vsem lovcem, ki so sodelovali pri reševanju ankete in tako pokazali, da jim je mar za pasje lovske tovariše.

Klara Podobnik

EVRAZIJSKI* BOBER PO VEČ KOT 200 LETIH SPET V REKI MIRNI

*Nekateri zgodovinski viri kažejo, da je bil evrazijski bober (*Castor fiber* L.) nekdanj široko razširjena vrsta, tudi na Slovenskem. V 19. stoletju je vrsti na območju celotne Evrope grozilo izumrtje zaradi čezmernega lova. V Italiji in Angliji so bili bobri iztrebljeni že v 16. stoletju, na sosednjem Hrvaškem pa je bila vrsta iztrebljena nekoliko kasneje, ob koncu 19. stoletja. Zadnji zanesljivi podatki o obstoju vrste segajo v sredino 18. stoletja, ko je terezijanski kataster za Mariborsko okrožje bobra vodil v evidencah lovnih živalskih vrst.*

Evrazijski bober v Sloveniji

Prva opažanja o vrnitvi evrazijskega bobra na območje Slovenije so bila zabeležena leta 1998, ko naj bi se bobri po naravni poti naselili iz sosednje Hrvaške preko reke Save in Krke do potoka Radulje. Po letu 2002 so začeli

* Slovenska imena za bobra (*Castor fiber*, Linnaeus, 1758) so: **bober**, **evropski bober** ali **evrazijski bober** – vsa tri so pravilna in sprejemljiva, v članku smo se odločili za poimenovanje evrazijski bober.

opažati znake njihove prisotnosti širše v porečju Krke.

Leta 2003 so zabeležili dve bobrišči na Dolenjskem pri Čučji mlaki in pod Stavčo vasjo, pojavljanje bobrov pa so opazili tudi v okolici Šentjerneja in v Beli krajini na sotočju Dobljčice in Jelševniščice. V naslednjih letih so zabeležili še širjenje v zgornjem toku reke Krke v okolici Žužemberka.

Prva ocena številčnosti vrste na reki Krki in njenih pritokih je bila opravljena v letu 2017. S terenskim popisom je bilo evidentiranih 56 bobrišč, na podlagi

katerih se ocenjuje, da na omenjenem območju velikost populacije znaša od 168 do 392 osebkov.

Bober kot »ekološki inženir«

Bobri, še posebno kanadski bober (*Castor canadensis*), so v ekologiji najpogosteje izpostavljen primer »ekološkega inženirja«, vrste, ki s svojim življenjskim slogom ključno vpliva na rečni ekosistem in življenjski prostor drugih organizmov. Kanadski bobri so znani, da intenzivno spreminjajo rečne in obrečne ekosisteme. Z gradnjo jezov preoblikujejo življenjske razmere v sebi primernejše, s čimer posredno ugodno vplivajo na

Bobri, še posebno kanadski bober (*Castor canadensis*), so v ekologiji najpogosteje izpostavljen primer »ekološkega inženirja«, vrste, ki s svojim življenjskim slogom ključno vpliva na rečni ekosistem in življenjski prostor drugih organizmov.

številne druge dejavnike v okolju. Med najpomembnejše pozitivne lastnosti bobrove prisotnosti uvrščamo dvigovanje zalog podtalne vode, z zamočvirjenjem pozitivno vplivajo na mikroklimatske dejavnike in večjo biotsko raznovrstnost. V Kanadi so raziskovalci ugotovili pozitiven vpliv jezov na shranjevanje zalog ogljika, filtriranje onesnažene vode in zaščito pred katastrofičnimi poplavnimi dogodki. Evrazijski bobri gradijo

od enega do šest metrov globoka voda. Optimalna hitrost vodnega toka rek, ki jih poseljuje vrsta, je manj kot 0,3 m/s. Reke s hitrejšim tokom od 1 m/s bobru ne ustrezajo. Najprimernejša talna podlaga brežin sta glina in ilovica, ki mu omogočata kopanje trdnejših rovov za bobrišča. Najprimernejši naklon brežin je okrog 60°, brežine z naklonom, večjim od 80°, pa so za bobre preveč strme. Najprimernejši habitat za vrsto so

Praksa iz tujine in tudi že iz Slovenije je pokazala, da je na območjih s kmetijskimi površinami mogoče pričakovati tudi negativne posledice bobrove prisotnosti – škoda na obvodnem drevju, poljščinah in sadnem drevju.

drevesa, debelejša od 20 cm, pa so manj primerna. Stalna človekova prisotnost zavira poselitev območja vrste, vendar so znani tudi primeri, ko se posamezne družine privadijo na življenje v urbani krajini. Najprimernejši habitati so od naselij oddaljeni več kot 4 km in 500 m od intenzivnih obdelovalnih površin. Bobri so teritorialna vrsta, povprečna velikost teritorijev, ugotovljena iz sosednjih držav, pa je 3–5 km dolžine rečne struge.

Bobri v Posavju

Decembra 2018 so prvič opazili znake prisotnosti bobrov v **Občini Sevnica**, in sicer v bližini naselja Log, nad **Hidroelektrarno Blanca** na reki Savi (*slika 1*). Na zamočvirjenem obrečnem predelu so opazili in popisali številne znake objedanja drevja, predvsem vrb,

Ključni dejavnik, ki omogoča bobrovo preživetje, je od enega do šest metrov globoka voda. Najprimernejša hitrost vodnega toka rek, ki jih poseljuje vrsta, je manj kot 0,3 m/s. Najprimernejša talna podlaga brežin sta glina in ilovica, ki mu omogočata kopanje stabilnih rovov za bobrišča. Najprimernejši naklon brežin je okrog 60°.

Slika 1: Zamočvirjen predel ob reki Savi na Logu je idealen habitat za bobre. Na tistem mestu so bili jeseni 2018 tudi prvič opaženi znaki prisotnosti bobrov v Občini Sevnica nad Hidroelektrarno Blanca.

jezove redkeje in manj intenzivno od svojega kanadskega sorodnika. Gradnja jezov na Slovenskem je bila zabeležena na nekaj območjih z nestalnim vodnim nivojem.

Bobri lahko poseljujejo reke, potoke, jezera in močvirja, kjer je voda vse leto in kjer je vse leto dostopna hrana rastlinskega izvora. Vrsta evrazijskega bobra velja za gozdno, ki ji bližina naselij načeloma ne ustreza, vendar se lahko zgodi, da se posamezne družine prilagodijo življenju v agrarni ali celo urbani krajini. Na Hrvaškem vrsta najpogosteje poseljuje vrbove in topolove gozdne združbe. Prav vrba in topol sta med drevesnimi vrstami najpogostejši vrsti v bobrovi prehrani. Strokovna izhodišča za vzpostavitev območij *Natura 2000* za bobra opisujejo, da je ključni dejavnik, ki omogoča bobrovo preživetje,

rastišča vrb in topolov nižjih debelinskih stopenj z bogato razvito zeliščno plastjo. Opisano je, da so najprimernejše debeline vrb in topolov za prehrano okrog 10 cm,

Slika 2: Mesta, kjer smo v začetku leta 2019 prvič opazili znake prisotnosti bobrov nad Hidroelektrarno Boštanj, med naseljema Šmarčna in Breg.

Med najpomembnejše pozitivne lastnosti bobrove prisotnosti uvrščamo dvigovanje zalog podtalne vode, z zamočvirjenjem pozitivno vplivajo na lokalne mikroklimatske dejavnike in večjo biotsko raznovrstnost.

in sledi prehajanja teh glodavcev iz vode na kopno. Popisali so tudi sveže zgrajeno bobrišče v gosti zarasti ob strugi Save. Bobrišče s premerom 3 m in višine 1 m je s središčem oddaljeno od brežine struge 2,5 m. Iz tujih evropskih raziskav ugotovljena povprečna velikost bobrove družine je od tri do sedem osebkov.

Slika 3: Na sliki levo je zabeležen redki primer zgrajenega jezusa evropskega bobra na Radulji, desno pa sta podrti vrbi ob akumulaciji Hidroelektrarne Boštanj na Smarčni v Občini Sevnica.

drevja na reki Mirni. Opažene značilno odglodane vrbove veje in sledi prehoda na kopno smo zabeležili v Gaberju v neposredni bližini sotočja Kameniškega potoka in reke Mirne (slika 4). Tako zabeleženi in opisani znaki prisotnosti vrste na reki Mirni kažejo zgodnjo fazo naselitve (kolonizacije) vrste na omenjenem območju. Glede na znane zgodovinske vire je to zagotovo prvi zabeležen opis prisotnosti vrste na reki Mirni po 18. stoletju.

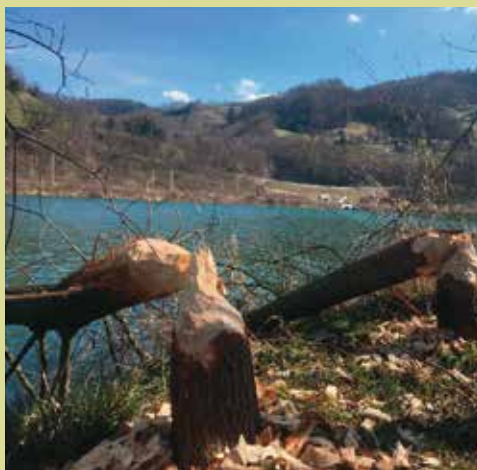

Foto: Miha Robar

V začetku marca smo prvič opazili in dokumentirali znake prisotnosti bobrov nad Hidroelektrarno Boštanj med naseljema Kompolje in Breg. V aprilu smo prvič potrdili prisotnost bobrov tudi na reki Mirni. Med obhodom reke smo na lokaciji, oddaljeni dobrih 10 km od sotočja z reko Savo, opazili prve znake objedenega drevja na reki Mirni. Glede na znane zgodovinske vire je to zagotovo prvi zabeležen opis prisotnosti vrste na reki Mirni po 18. stoletju.

gova prisotnost v okolju z ekološkega vidika edinstvenega pomena. V Sloveniji je populacija evrazijskega bobra na Rdečem seznamu Republike Slovenije (Ur. l. RS, 2002) navedena kot prizadeta vrsta (E) in zato velja za zavarovano. Praksa iz tujine in tudi že iz Slovenije je pokazala, da je na območjih s kmetijskimi površinami mogoče pričakovati tudi negativne posledice bobrove prisotnosti – škode na poljščinah in sadnem drevju.

Vrsta kot taka za lovce z vidika lova za enkrat še nima posebnega gospodarskega pomena, vendar se moramo zavedati, da z bobrovo prisotnostjo v lovišču pridobivamo še enega karizmatičnega »člana«, ki bo enkrat v prihodnosti morda dodatno buril duhove in pisal številne zanimive

V začetku marca smo prvič opazili in dokumentirali znake prisotnosti bobrov nad Hidroelektrarno Boštanj med naseljema Kompolje in Breg (sliki 2 in 3). Ker je vmesna razdalja med popisanim bobriščem na Logu in znaki prisotnosti na Bregu več kot 10 km, predvidevamo, da gre za ločeno teritorialno skupino. Povprečna dolžina bobrovega teritorija je 3 km dolžine rečne struge, a se lahko razteza vse tja do 12 km. Prisotnosti druge teritorialne skupine tako ne moremo potrditi, saj nad Hidroelektrarno Boštanj nismo uspeli popisati aktivnega bobrišča.

V aprilu smo prvič potrdili prisotnost bobrov tudi na reki Mirni. Med obhodom ob reki smo na lokaciji, oddaljeni dobrih 10 km od sotočja z reko Savo, opazili prve znake objedenega (oglodanega)

Foto: Miha Robar

Slika 4: Lokacije prvič evidentiranih znakov prisotnosti bobrov ob sotočju Kameniškega potoka in reke Mirne, ki nakazujejo zgodnjo fazo naselitve (kolonizacije).

Najprimernejši habitat za vrsto so rastišča vrb in topolov nižjih debelinskih stopenj z bogato razvito zeliščno plastjo. Opisano je, da so najprimernejše debeline vrb in topolov okrog 10 cm, drevesa, debelejša od 20 cm, pa so manj primerna za bobrovo prehrano.

Bober je zavarovana vrsta

Ker je bober vrsta, ki s svojo prisotnostjo predvsem pozitivno vpliva na celoten ekosistem in je tudi ključna vrsta, ki s svojo dejavnostjo uravnava delovanje in videz rečnih in obrečnih habitatov, je nje-

zgodbe v lovišču in bo mogoče enkrat v prihodnosti naša nova lovna vrsta, zato ga nikakor ne smemo prezreti.

Miha Robar

Seznam virov je na voljo pri avtorju.

PRVI REZULTATI SISTEMATIČNEGA MONITORINGA RISA Z AVTOMATSKIMI KAMERAMI V SLOVENIJI

*V obdobju od jeseni 2018 do spomladi 2019 smo v okviru mednarodnih in nacionalnih projektov (LIFE Lynx, 3Lynx ter sredstev Ministrstva za okolje in prostor) začeli s sistematičnim monitoringom (spremljanjem) evrazijskega risa (*Lynx lynx*) v Sloveniji. Najobsežnejša aktivnost je bila monitoring z avtomatskimi kamerami (fotopastmi). V koordinaciji Zavoda za gozdove Slovenije so ga s spoštovanja vredno zavzetostjo izvajali ljubiteljski in zaposleni lovci v loviščih znotraj območja osrednje razširjenosti risa. V pričujočem prispevku navajamo prve rezultate tega monitoringa in napovedujemo nadaljevanje aktivnosti.*

Potek monitoringa

Prva sezona sistematičnega monitoringa risa z avtomatskimi kamerami je potekala od septembra 2018 do aprila 2019 v Dinaridih, kjer je prisotnost risa stalna. V drugih delih Slovenije smo rise spremljali le priložnostno, ob predhodnih zanesljivih znakih prisotnosti. Uporaba avtomatskih kamer je izredno

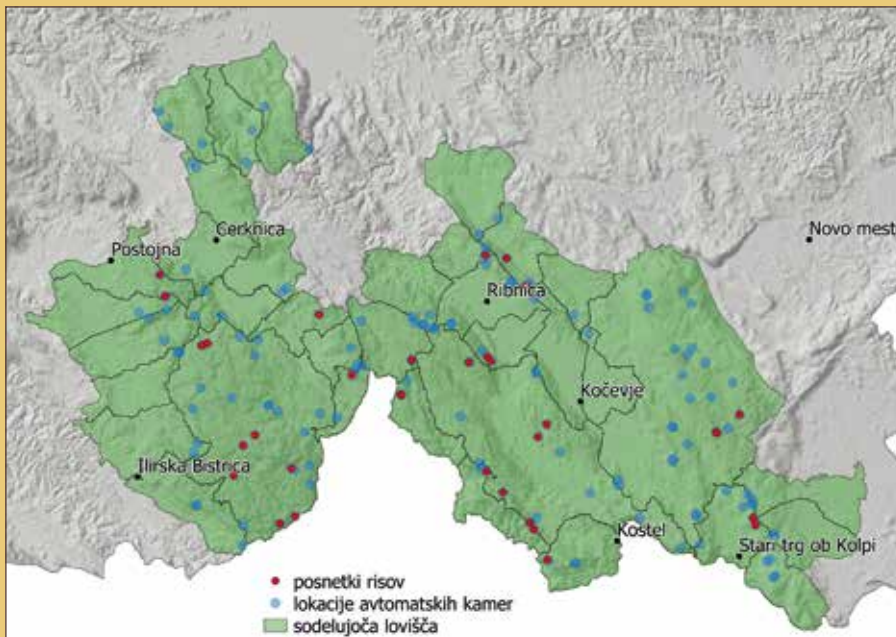
uporabna metoda spremljanja različnih vrst mačk, pri katerih lahko s fotografij na podlagi vzorcev (pik ali črt) na kožuhu prepoznamo posamezne osebkke. Tako smo želeli ugotoviti minimalno število risov pri nas in kje so prisotni teritorialni samci in samice. S prvo sezono monitoringa smo naredili posnetek začetnega stanja. Spremembe tega stanja bomo ob prizadevanjih za okrepitev populacije z

Vsi, ki imate informacije o prisotnosti risa v vašem lovišču in vas zanima sodelovanje pri monitoringu risa, ste lepo vabljeni, da nas pokličite na 041/574-326 (Urša Fležar, Zavod za gozdove Slovenije).

doseljevanjem novih osebkov iz Karpatov (več na www.lifelynx.eu) spremljali tudi v prihodnjih sezonah.

Monitoring smo načrtovali sistemsko. Najprej smo glede na zbrane podatke o prisotnosti risa (naključno zbrani posnetki, zanesljive informacije o znakih prisotnosti, najdeni mrtvi risi) določili želeno območje za monitoring. Sledilo je informiranje v obliki predstavitve ideje o načinu monitoringa vodstvom lovskih družin in vodjem lovišč s posebnim namenom. To je sprva potekalo na ravni območnih združenj upravljavcev lovišč, pozneje pa s posameznimi pogovori z vodstvi upravljavcev lovišč. Odziv na

Pripravitel: Urša Fležar

Slika 1: Krogeci predstavljajo lokacije avtomatskih kamer znotraj lovišč v osrednjem območju risa. Lokacije, na katerih se je posnel ris, so obarvane rdeče.

smo jih naknadno zamenjali ali nastavitve ponastavili tako, da so ustrezale razmeram. Tako smo izboljšali kakovost posnetkov, kar je ključnega pomena za individualno prepoznavo risov (*slika 2*).

Ker je bil poleg kamer pomemben del monitoringa tudi genetski monitoring, smo k nekaterim kameram dodali še lovlnike dlak (*slika 3*). Namen kombinacije kamer in lovlnikov dlak je bilo hkrati prepoznavanje osebkov živali prek vzorca na kožuhi, ki ga pridobimo iz posnetkov, in prek genetskega podpisa, ki ga pridobimo iz dlačnih mešičkov. Pri izbiri lokacij smo združili dragocene izkušnje in terenska opažanja lovcev ter naše znanje o biologiji in ekologiji vrste ter tako v vsakem lovišču določili vsaj dve lokaciji za kamere in eno od njih za lovlnike dlak. Poznavanje terena in prejšnja opažanja lovcev so se izkazala za zelo koristne informacije, saj smo tako lahko izbrali lokacije na delih habitata, najboljših za risa.

Monitoring se je začel z intenzivnim delom, ki je potekalo prve tri mesece (september–november), in neintenzivnim delom, ki se je nadaljeval do naslednje pomladi (december–april). V jeseni so risi namreč ustaljeni v svojih teritorijih (ni premikov zaradi disperzije ali parjenja, zato lahko ugotovimo, katere in kje so teritorialne živali), mladiči lahko sledijo samicam in jih zato lažje ujamemo s kamerami, pa tudi teren je za nas dostopen

Odziv na povabilo za sodelovanje pri monitoringu v sezoni 2018/2019 je presegel vsa pričakovanja – pozitivno so se odzvali skoraj vsi upravljavci lovišč, s katerimi smo vzpostavili stik. Skupno je bilo v monitoring vključenih kar 35 lovišč (19 s Kočevskega in 17 z Notranjske).

LED in z zatemnjenimi infrardečimi lučmi LED, ki smo jih smiselno uporabili glede na dano terensko situacijo. Na stečinah in poteh smo uporabljali kamere z belo bliskavico, da smo lahko posneli najbolj kakovostno mogočo sliko premikajoč se živali. Na gozdne ceste, vlake, poti in podobne izpostavljene lokacije, kjer nismo hoteli nočnega bliskanja belega fleša, smo

povabilo za sodelovanje pri monitoringu je presegel vsa pričakovanja – pozitivno so se odzvali skoraj vsi upravljavci lovišč, s katerimi smo vzpostavili stik. Skupno je bilo v monitoring vključenih kar 35 lovišč (19 s Kočevskega in 17 z Notranjske).

Navdušenje za sodelovanje pri monitoringu je pokazalo veliko lovcev, zato smo v vsakem lovišču našli eno ali več zainteresiranih oseb. Skupno s 63 lovci smo konec lanskega avgusta začeli s terenskim delom. Izbirali smo potencialno najprimernejše lokacije za postavitev avtomatskih kamer; skupno smo jih postavili 198 na 161 lokacijah (*slika 1*). Če smo dve kameri postavili v medsebojni razdalji 25 m ali manj, smo lokacijo upoštevali kot eno samo, saj je bila v takem primeru velika verjetnost, da bi obe kameri posneli isto žival.

Uporabljali smo avtomatske kamere proizvajalca *CuddeBack* v treh različicah: z belo bliskavico, z infrardečimi lučmi

Iskrena velika hvala vsem lovcem, ki ste letos sodelovali pri monitoringu (spremljanju) risa: za vašo vestno skrb za kamere, pošiljanje posnetkov in klice s svežimi informacijami o risih. Brez vas bi bil tako obsežen monitoring še vedno le ideja na papirju.

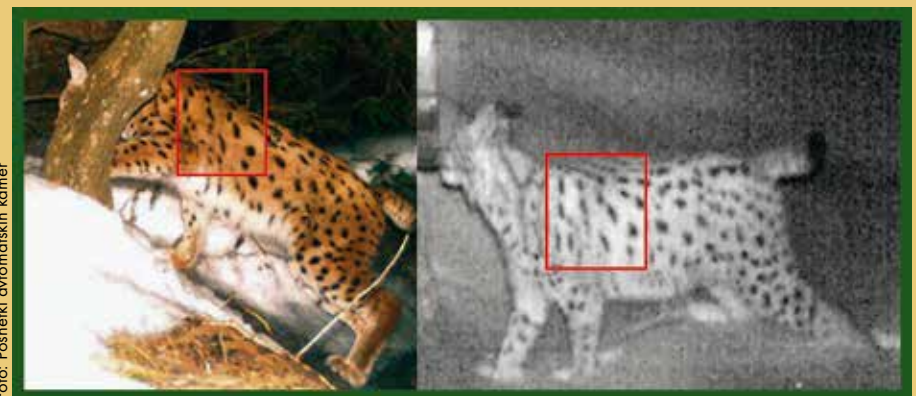

Foto: Posnetki avtomatskih kamer

Slika 2: Primer istega osebkta risa, posnetega na dveh različnih lokacijah v različnih razmerah z različno osvetlitvijo na kamerah. Z rdečim kvadratom je označen del vzorca pik, prek katerega smo lahko ugotovili, da gre za isto žival.

namestili kamere z infrardečo bliskavico, na morebitna markirna mesta v gozdu (potencialne najboljše lokacije), kjer smo pričakovali, da se bo ris nekaj časa zadržal, pa smo namestili kamere z zatemnjeno infrardečo bliskavico. Omenjene kamere smo v tako velikem številu uporabljali prvič, zato smo pred začetkom pripravili interna navodila za lovce za nastavitve kamer. Največji izziv sta bili izbira najprimernejše razdalje kamere do stečine in ustrezna nastavitve jakosti bliskavice za izbrane lokacije. Ponekod smo po pregledu prvih posnetkov ugotovili, da tip kamere ali nastavitve niso najprimernejše, zato

(pozimi zaradi snega marsikje kamere postanejo nedostopne). V intenzivnem delu so lovci vsakih 14 dni preverjali delovanje avtomatskih kamer, menjali spominske kartice in baterije ter pobirali dlake iz lovlnikov dlak.

Čprav so se nekateri lovci monitoringu pridružili z nekaj pomisleki, so bili na koncu praktično vsi pozitivno presenečeni nad rezultati. Veliko zanimanje za tematiko smo opazili že med spremljanjem, saj so mnogi nemudoma pregledali posnetke in sproti posredovali fotografije risov. Hkrati so navdušeno pošiljali povratne informacije tudi o drugih »ujetih« vrstah

Foto: Manija Stergar

Slika 3: Lokacija, kjer je postavljena avtomatska kamera (spredaj, levo) in lovilnik dlak (zadaj) na lesenem količku, sestavljen iz aktivne vzmeti in pasivnega lovilnika z atraktantom (mešanica izločka žlez bobra in mačje mete). Žal se lovilniki dlak v tej sezoni niso izkazali za zelo učinkovite, zato jih bomo v prihodnjih sezonah postavljali na drugačen način.

(slika 4), za katere prej niso vedeli, ali in v kolikšni meri so prisotne v njihovih loviščih. Primer je divja mačka (*Felis silvestris*), ki je s svojo razširjenostjo in pogostostjo na posnetkih presenetila tudi nas. Marsikateri lovci so na posnetkih videli tudi kakšen trofejni osebek, ki ga še niso poznali. Dodana vrednost posnetkov je bila tudi, da so bili pridobljeni na lokacijah, ki so zelo različne od tistih, ki jih po navadi spremljajo lovci s svojimi kamerami (na primer krmišča). Tako so lovci poleg priložnosti, da spoznajo risa kot eno najbolj skrivnostnih vrst pri nas, lahko dobili tudi nov pogled na združbo živali v svojem lovišču.

V neintenzivnem delu monitoringa smo avtomatske kamere in lovilnike dlak pustili na terenu brez rednih pregledov. Ves čas trajanja monitoringa smo si z lovci redno izmenjavali informacije. Lovci so nas redno seznanjali o operativnosti kamer in lovilniku dlak ter o morebitnem sledenju in opazanju risa v njihovih loviščih. Projektna ekipa pa je zanje organizirala številna predavanja, predstavitve preliminarnih rezultatov monitoringa in drugih projektnih aktivnosti. Vsi sodelujoči so bili vabljeni in vključeni v številne projektne dogodke.

Ob koncu monitoringa so lovci kamere in lovilnike pobrali s terena, mi pa smo jih skupaj s podatki prevzeli na določenih zbirnih mestih. Tudi ob koncu aktivnosti se je vsak posamezni sodelujoči izkazal kot zanesljiv terenski sodelavec. S pregledom vseh spominskih kartic smo posnetkom risov, ki so nam jih lovci že posredovali med monitoringom, dodali še preostale. Vse posnetke, tudi tiste, ki so prikazovali neciljne živalske vrste (jelenjad, srnjad, gams, divji prašič, medved, volk, lisica,

jazbec, kune, divja mačka, šakal, veverica, polh, poljski zajec, šoja, kanja, golob grivar, planinski orol ...), smo uvozili v program *Camelot*, ki je posebej namenjen analizi podatkov iz avtomatskih kamer. Analize teh posnetkov bomo nadaljevali v prihodnjih mesecih, saj nam lahko taki podatki o preostalih vrstah povedo marsikaj o razširjenosti vrst, odnosih med njimi, rabi prostora ipd.

Rezultati monitoringa

Avtomatske kamere so posnele 112 fotografij risov na 38 lokacijah znotraj 14 lovišč (*preglednica*). Na celotnem območju sistematičnega monitoringa smo uspeli posneti vsaj **17 osebkov odraslih risov**. Ker risi zavzemajo velike teritorije (v povprečju več kot 200 km²), smo nekatere posamezne osebeke na posnetkih opazovali v več loviščih. Na primer: isti ris je bil zaznan v loviščih Banja Loka in Osilnica ter v Lovišču s posebnim na-

Foto: Posnetki avtomatskih kamer

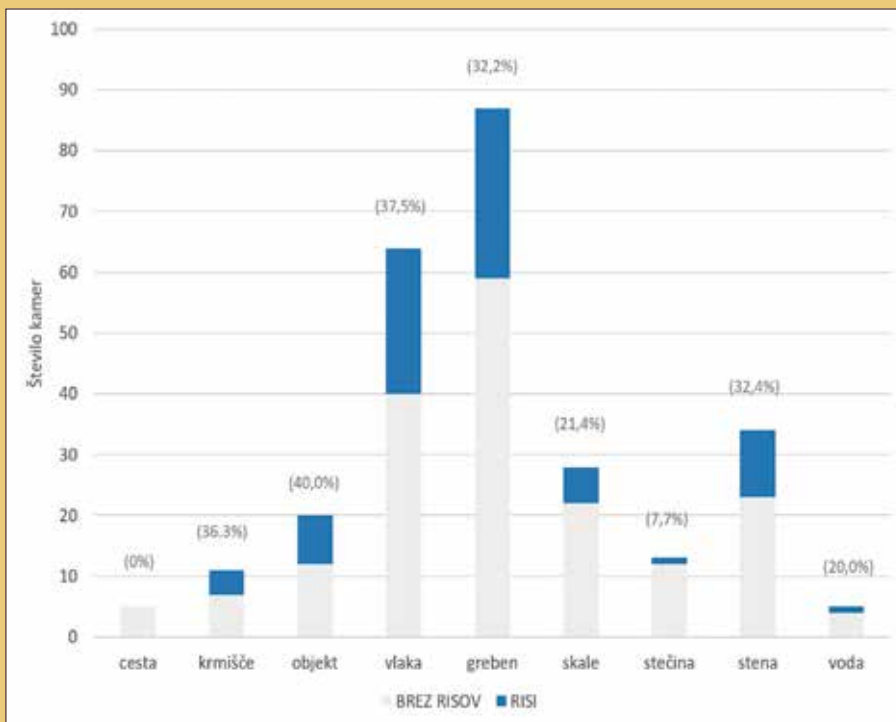
Slika 4: Nekateri izmed neciljnih vrst, ki so jih posnele avtomatske kamere. Od zgoraj levo do spodaj desno: navadni jelen, rjavi medved, gams, volk, divja mačka, divji prašič.

Preglednica: Število posnetkov risov, ki so jih posnele avtomatske kamere, s številom prepoznanih osebkov v posameznem lovišču in informacijo o reprodukciji (prisotnost mladičev)

Lovišče	Št. lokacij s posnetki risov	Št. fotografij risov	Št. prepoznanih odraslih risov*	Prisotnost mladičev
Babno Polje	1	1	1	
Banja Loka	1	2	1-2	
Dolenja vas	2	5	2-3	da
Draga	3	27	3	da
Javornik Postojna	2	2	1	da
Loški Potok	1	5	3	
Lož Stari trg	1	1	1	
Osilnica	4	9	3	
Predgrad	2	9	1-2	
Struge	2	8	1	
Velike Poljane	1	7	1	
LPN Jelen	9	25	6-8	da
LPN Medved	4	4	2	
LPN Snežnik				
Kočevska Reka	5	7	3	da

* Nekateri iste osebeke risov smo lahko prepoznali v več loviščih, zato seštevek prepoznanih odraslih risov v loviščih ni enak minimalnemu številu prepoznanih risov na celotnem območju monitoringa.

Pripravi: Urša Fležar

Slika 5. Število kamer, ki so posnele risa v različnih (mikro)habitatskih razmerah s poudarjenimi naravnimi (greben, skale, stečina, stena in voda) ali antropogenimi (cesta, krmišče, objekt ali vlaka) lastnostmi. Odstotki nad stolpci prikazujejo delež posnetkov risov na lokacijah.

Pripravljenost lovcev za sodelovanje in njihovo vestno prostovoljno delo skozi celotno sezono monitoringa je omogočilo izjemno kakovost zbranih podatkov o risih v slovenskih dinarskih gozdovih. Iz posnetkov smo lahko ocenili najmanjše število odraslih živali na osrednjem območju razširjenosti vrste; to je 17 risov.

Še posebno nas veseli dejstvo, da se je informacija o naših aktivnostih razširila zunaj dinarskega območja. V prihajajočih sezonah namreč želimo pozitivne izkušnje z monitoringom na Notranjskem in Kočevskem prenesti na območje severne Primorske in Gorenjske. Na tej točki vsa zainteresirana lovišča lepo vabimo k sodelovanju! Čas je ravno pravi, da nas pokličite (041/574-326, Urša Fležar, Zavod za gozdove Slovenije) in dogovorili se bomo za začetek spremljanja risa v vašem lovišču že v letošnji jeseni.

Urša Fležar, Aleš Pičulin, Matej Bartol, Rok Černe, Matija Stergar (vsi z Zavoda za gozdove Slovenije)

Seznam virov je na voljo pri avtorjih.

menom (LPN) Snežnik Kočevska Reka. Prav tako imajo risi, ki so bili zaznani v obmejnem območju s Hrvaško, po vsej verjetnosti del svojega teritorija na Hrvaškem. Žal je bila prepoznava spola v večini primerov nemogoča; izjema so bile samice z mladiči in primeri, ko se je ris podrgnil ob lovilnik dlak in smo lahko prek analize DNK določili spol.

Kljub večanju števila posnetkov skozi celotno obdobje monitoringa smo opazili, da se je število različnih živali, ki so jih posnele avtomatske kamere, ustalilo po približno štirih mesecih spremljanja. To pomeni, da obdobja intenzivnega monitoringa ni treba podaljševati v naslednjih sezonah. Je pa zaradi zmogljivosti kamer in baterij smotrno le-te pustiti na terenu do pomladi, saj smo ugotovili, da skoraj neprekinjeno nadaljujejo s snemanjem. V tem času se še vedno lahko ujame nekaj novih osebkov, hkrati pa so lokacije spomladi tudi lažje dostopne za odstranitev opreme.

Zaradi izboljšanja uspešnosti monitoringa v prihodnjih sezonah smo proučili tudi značilnosti lokacij, na katerih so avtomatske kamere posnele risa (**slika 5**). Največ kamer smo postavili ob vlakih in na grebenih. Najpogosteje so avtomatske kamere rise posnele ob objektih (hišah, kočah, bunkerjih, ruševinah, ipd.), na vlakih in ob skalnih stenah. Veliko posnetkov risov smo dobili tudi iz kamer na grebenih, vendar smo tam tudi postavili največ kamer, zato omenjena lokacija ni tako pomembna kot preostale našete.

Načrti za naslednjo sezono

Pripravljenost lovcev za sodelovanje in njihovo vestno prostovoljno delo skozi celotno sezono monitoringa sta omogočila izjemno kakovost zbranih podatkov o risih v slovenskih dinarskih gozdovih. Iz posnetkov smo lahko ocenili najmanjše število odraslih živali na osrednjem območju razširjenosti vrste; to je 17 risov. To je izjemen rezultat, ki je izredno pomemben ne samo za uspešno nadaljevanje projekta ponovne doselitve risa (*LIFE Lynx*), ampak tudi za nadaljnje varstvo te karizmatične vrste. Vsi smo pridobili tudi pomembne izkušnje, ki jih bomo prenesli v naslednje sezone monitoringa. Letos (sezona 2019/2020) bomo lokacije, kjer smo uspeli posneti risa, dodatno pregledali in ohranili, preostale pa bomo poskusili zamenjati z boljšimi. Osredotočili se bomo predvsem na antropogene objekte (zapuščene hiše, bunkerji, ruševine, ipd.) v gozdu, skalne stene in znana markirna mesta.

Ves čas trajanja monitoringa smo si z lovci redno izmenjavali informacije. Lovci so nas redno seznanjali o operativnosti kamer in lovilnikov dlak ter o morebitnem sledenju in opažanju risa v njihovih loviščih. Projektna ekipa pa je zanje organizirala številna predavanja, predstavitev preliminarne rezultate monitoringa in drugih projektnih aktivnosti. Vsi sodelujoči so bili vabljeni in vključeni v številne projektne dogodke.

SIMBOLI KROVNE KINOLOŠKE ORGANIZACIJE

V drugi številki letošnjega Lovca smo obudili spomine na prve začetke organizirane kinologije pri nas in na simbole oziroma podobe, ki so jih spremljali in predstavljali. Tokrat kronološko nadaljujemo s pregledom simbolov krovnih (državnih) kinoloških organizacij.

Jugoslovanska poslovna zveza

V Ljubljani je bila 1. oktobra 1925 ustanovljena **Jugoslovanska poslovna zveza** oziroma **Jugoslovanski kinološki savez** (JKS). Vanj so se povezali **posamezni kinološki klubi** (**Klub ljubiteljev ptičarjev**, ustanovljen 23. februarja 1921, **Klub ljubiteljev športnih psov**, ustanovljen 9. novembra 1922, in **Klub ljubiteljev brakov**, ustanovljen 22. maja 1924; pozneje so se jim pridružili tudi novoustanovljeni **Klub ljubiteljev jamarjev**, ustanovljen 4. marca 1926, **Društvo brak jazbečar**, ustanovljeno 25. novembra 1926, **Društvo prijatelja pasa Zagreb**, ustanovljeno 30. oktobra 1930 v Zagrebu, **Kinološki**

klub Beograd, ustanovljen aprila 1932 v Beogradu), in **Zveza lovskih društev v Dravski banovini**, ki je bila naslednica Slovenskega lovskega društva in predhodnica Lovske zveze Slovenije, v JKS pa se je vključila leta 1932.

JKS je bil 25. februarja 1929 sprejet kot pridružen član, 2. aprila 1936 pa kot federativni član **Mednarodne kinološke zveze** (Fédération Cynologique Internationale – FCI) v Bruslju. Sedež JKS je bil v Rožni dolini v Ljubljani (v pritličju hiše na Cesti v Rožno dolino 36). V Ljubljani je bil sedež JKS vse do leta 1953, ko so ga na pobudo dr. **Janka Lavriča** in **Ljubana Zadnika** preselili v Beograd.

Uradnega videza znaka ni krasila podoba psa, ampak je bil zasnovan kot kvadra-

tast ščit z napisom **JUGOSLOVENSKI KINOLOŠKI SAVEZ** na beli emajlirani podlagi na vrhu znaka ter velika belo emajlirana kratica **JKS** na zeleni emajlirani podlagi. Podoba se pojavlja kot vinjeta ob kinoloških novicah v tedanjih številkah našega glasila *Lovec* (v črno-beli izvedbi) ter kot lična značka višine 23 mm in širine 20 mm. Značko je izdelal **K. Spika** z Dunaja, pripenja pa se s pomočjo »copatka« in je bila torej namenjena nošenju v gumbnici reverja (*slika 1*).

Slika 1: Znak Jugoslovanske poslovne zveze (Jugoslovanski kinološki savez – JKS) iz obdobja med obema vojnama

Plaketa je pravokotna, visoka 45,5 mm in široka 32 mm. Od sredine leve stranice se diagonalno proti zgornjemu desnemu vogalu vije dvovrstični napis **JUGOSLOVENSKI KINOLOŠKI SAVEZ**. V desnem spodnjem kotu je grb kraljevine Jugoslavije, v zgornjem levem kotu pa lovorova vejica. Zadnja stran je gladka. Plaketa je zelo tanko pozlačena (slika 2).

Slika 2: Prednja stran plakete Jugoslovanske poslovnice zveze (Jugoslovanski kinološki savez – JKS) iz obdobja med obema vojnama

Na prvi povojni podobi državne kinološke organizacije sta bila upodobljena leva profila glave ovčarskega psa (v ozadju) in kratkodlakega nemškega ptičarja v ospredju. Plaketa je bila okrogla, s premerom 41 mm. Ob zgornji polovici oboda s tiskanimi črkami piše **KINOLOŠKI SAVEZ**, ob spodnji polovici oboda pa se napis nadaljuje s: **FNR. JUGOSLAVIJE** (Federativna Narodna Republika, 1945–1963). Plakete ob VII. Mednarodni razstavi psov v Ljubljani so polno odkovane iz bakra. Znani sta različici v patiniranem bakru in patinirani posrebitvi (sliki 3 in 4).

Sliki 3 in 4: Prednja stran bronaste in srebrne plakete Kinološke zveze FNR Jugoslavije (Kinološki savez FNR Jugoslavije) iz obdobja takoj po drugi svetovni vojni

Kinološko združenje Slovenije

Ustanovni občni zbor krovne kinološke organizacije Ljudske republike (LR) Slovenije je bil 19. septembra 1946 v Ljubljani. Na prvem simbolu povojne zveze (združenja oziroma udruženja: Kinološko udruženje Slovenije – KUS) je bila podoba ljubljanskega gradu s plapolajočo zastavo na stolpu v zgornjem delu kroga in napis **KINOLOŠKO ZDRUŽENJE LR SLOVENIJE** v posebej

Jugoslovanska poslovna zveza:

V Ljubljani je bila 1. oktobra 1925 ustanovljena Jugoslovanska poslovna zveza oziroma Jugoslovanski kinološki savez (JKS). Vanj so se povezali posamezni kinološki klubi in Zveza lovskih društev v Dravski banovini, ki je bila naslednica Slovenskega lovskega društva in predhodnica Lovske zveze Slovenije, v JKS pa se je vključila leta 1932. Sedež JKS je bil v Rožni dolini v Ljubljani (v pritličju hiše na Cesti v Rožno dolino 36). V Ljubljani je bil sedež JKS vse do leta 1953, ko so jo preselili v Beograd.

Uradnega videza prvega znaka JKS ni krasila podoba psa, ta je bil upodobljen šele na prvi povojni podobi državne kinološke organizacije. Takrat so upodobili leva profila glave ovčarskega psa in kratkodlakega nemškega ptičarja.

Slika 5: Plaketa Kinološkega združenja Ljudske republike Slovenije iz obdobja takoj po drugi svetovni vojni (iz družinske zapuščine Ivana Hafnerja iz Škofje Loke)

omejenem polkrogu na spodnjem delu pozlačene plakete (slika 5). Na mali znački iz tistega obdobja pa najdemo leva profila kraškega ovčarja in kratkodlakega istrskega goniča, ki ju poznamo tudi s plakete Kinološke zveze FNR Jugoslavije. Značka je bila okrogla, s premerom slabih 17 mm. Ob zgornji polovici oboda z drobnimi črkami piše **KINOLOŠKO UDRUŽENJE**, ob spodnji polovici oboda pa se napis nadaljuje z: **ZALR SLOVENIJO**. Zgornji

Kinološko združenje Slovenije

Ustanovni občni zbor krovne kinološke organizacije Ljudske republike Slovenije je bil 19. septembra 1946 v Ljubljani. Na prvem simbolu povojne zveze je bila podoba ljubljanskega gradu s plapolajočo zastavo na stolpu. Naslednji simbol krovne slovenske kinološke organizacije je nastal leta 1967 v sklopu priprav na veliko kinološko razstavo, ki je bila v Ljubljani, na njem pa so upodobljeni levi profili treh psov. Dandanašnja podoba naše krovne poslovne organizacije je prilagojena zdajšnjemu času. Zastopa jo samo sodobna, nekoliko stilizirana upodobitev ležečega kraškega ovčarja.

Sliki 6 in 7: Bronasta in srebrna značka Kinološkega združenja Ljudske republike Slovenije iz obdobja takoj po drugi svetovni vojni

in spodnji del napisa razmejujeta peterokraki zvezdici. Značka je polno odkovana iz bakra, obstajajo bakrene in posrebrene. Značka se pripenja z vodoravno nameščeno zaponko (sliki 6 in 7).

Naslednji simbol krovne slovenske kinološke organizacije je zasnoval znani kinolog in akademski slikar **Janez Plastenjak** leta 1967 v sklopu priprav na veliko kinološko razstavo, ki je bila v Hali Tivoli v Ljubljani. V ležeči elipsi so levi profili treh psov, ob zgornjem obodu pa je napis **KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE**. Elipsa je visoka 16,5 mm in široka 25,5 mm. Značka je odkovana iz bakra, pripenja se s klasično iglo, izdelovala pa jih je **Aurea Celje**. Izredno lepo podobo, ki jo je avtor naslikal, je bilo nekoliko težko pristno prenesti v plastičen relief, zato mojstrska upodobitev akademskega slikarja, ki je sočasno tudi dober kinolog in poznavalec pasje anatomije, na znački izgubi nekaj svojega čara (sliki 8 in 9).

Sliki 8 in 9: Simbol Kinološke zveze Slovenije, ki ga je leta 1967 narisal Janez Plastenjak, in značka, izdelana po tej podobi.

Dandanašnja podoba naše krovne poslovne organizacije je prilagojena zdajšnjemu času. Zastopa jo samo sodobna, nekoliko stilizirana upodobitev ležečega kraškega ovčarja, pod katerim je napis **KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE**. Le-ta je razpis za pripravo novega logotipa objavila leta 2006, sedanji pa je bil izbran leta 2008. Glede na to, da lahko iz pričujočega zapisa razberemo, da je bila

Lovsko kinološka zveza Slovenije

24. oktobra 1997 je bila ustanovljena Lovsko kinološka zveza Slovenije, in sicer z namenom strokovne in finančne odcepitve od Kinološke zveze Slovenije (KZS). Novoustanovljeni zvezi se je pridružilo samo deset članic (od skupno 19), zato zveza ni zaživela. V procesu ustanavljanja nove zveze je nastal logotip z desnim profilom glave kratkodlakega istrskega goniča.

nekdaj pri nas vodilna lovska kinologija, bi mogoče kdo v simbolu pogrešal še katero lovsko pasmo (vsaj eno, če že ne dveh, kot si je zamislil Platenjak). Pa je že prav tako, saj v Sloveniji nimamo nobene domorodne lovske pasme psov, odkar smo oba istrska goniča in še posavca povrhu prepustili sosedom. Naši sosedje bi lahko sprožili še kakšen nov spor zaradi uporabe njihovih psov v simbolu (slika 10).

KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE

Slika 10: Zdajšnji logotip krovne slovenske kinološke organizacije iz leta 2008

Znak vodnik Kinološke zveze Slovenije

Kinološka zveza Slovenije (KZS) je leta 1977 na pobudo tedanjega sekretarja **Jožeta Vestra** uvedla nov znak *vodnik*, namenjen vsem vodnikom lovskih psov, katerih psi so uspešno opravili uporabnostno tekmo. Značka upodablja stilizirano vejico iglavca, prek katere vodoravno poteka pasja ovratnica s sponkama in napisom **VODNIK** med njima. Značka je široka 20,5 mm in visoka 11 mm, izdelana je dvoploskovno iz patiniranega bakra, pripenja se s klasično pokončno iglo. Izdelala jih je **Aurea Celje**, kar je na hrbtni strani polkrožno napisano okrog pripetja igle.

Značke naj bi podeljevala KZS na predlog lovsko-kinoloških društev, vendar razen pri vodnikih krvosledcev ideja ni zaživela in je počasi utonila v pozabo (slika 11).

Slika 11: Znak vodnik Kinološke zveze Slovenije

Lovsko kinološka zveza Slovenije

24. oktobra 1997 je bila ustanovljena **Lovsko kinološka zveza Slovenije**, in sicer z namenom strokovne in finančne odcepitve od Kinološke zveze Slovenije (KZS). Slednja bi še vedno zagotavljala izdajo rodovnikov, vpise v rodovne knjige in članstvo v Mednarodni kinološki zvezi. Novoustanovljeni zvezi se je pridružilo samo deset članic (od skupno 19), zato zveza ni zaživela. V procesu ustanavljanja nove zveze je novi logotip oblikoval **Danilo (Dane) Namestnik**. Na okroglem logotipu je upodobljen desni profil glave kratkodlakega istrskega goniča, v pasasti obrobi pa je napis *Lovsko kinološka zveza Slovenije*. Zaradi zatona aktivnosti na področju ustanavljanja nove zveze niso izdelali značk s to podobo, po kateri so izdelali le štampiljko, značke pa ne (slika 12).

Slika 12: Logotip Lovsko kinološke zveze Slovenije (iz osebne arhiva Danila Namestnika)

Gregor Bolčina

Smetlika

(Euphrasia officinalis L.)

Sv. Lucije travca, otavčica

Glavne značilnosti

Če se – še preden bodo pokosili otavo – še enkrat sprehodimo po travnikih in pašnikih, bomo na revnejših tleh našli na 10–20 cm visoko rastlino z bolj ali manj poleglim stebлом. Njeni številni somerni cvetovi z rumenovijoličnimi grli opazovalcu hitro padejo v oči.

Raste na suhih pobočjih, travnikih in pašnikih, cvete od julija do septembra.

Smetliko nabiramo v naravi ali pa jo gojimo med travo na vrtu; je namreč polzajedalka. S posebnimi koreninicami srka vodo in mineralne snovi iz korenin gostiteljic – to so navadno trave.

Zanimivosti

Mednarodno rodovno ime *Euphrasia* je grškega izvora in pomeni veselje in dobro počutje (primerjaj z: *evforija*). Slovensko ime sv. Lucije travca pa je dobila smetlika zato, ker jo je že v 12. stoletju znana

Hildegarda iz Bingena priporočala za spiranje utrujenih oči.

Učinkovine

Njene učinkovine so eterično olje, čreslovina, glikozid aukubin, smole in barvila.

Nasveti

Nabiramo celo rastlino brez korenin od julija do oktobra in jo posušimo v senci.

Smetlika pomaga predvsem pri težavah z očmi. Z zavretkom izpiramo utrujene oči zaradi dela z računalnikom in blažimo bolečine, če se vname lojnica na robu veke (»ječmen«). Pred spanjem položimo na oči tampona, prepojena s toplim zavretkom.

Homeopatske pripravke, ki jih ponekod izdelujejo dandanes, priporočajo tudi pri alergičnem nahodu, trdovratnem kašlju in želodčnih težavah.

Tatjana Angerer,
dipl. biol.

Foto: Tatjana Angerer

Narislala: Tatjana Angerer

Rumeni dren

(*Cornus mas L.*)

Glavne značilnosti

Rumeni dren je grm ali 4–5 m visoko drevo. Ima sivo, vzdolžno razpokano skorjo in nasprotno nameščene jajčaste liste s celimi robovi in izrazitimi žilami. Mlade veje so zelene, štirištevni rumeni cvetovi so združeni v t. i. kobule.

Cvete zgodaj spomladi, preden se olista. Plodovi zorijo v juliju in avgustu. Koščičasti plodovi so rdeči in jajčaste oblike; imenujejo jih drenulje.

Rastlina je razširjena v južni in srednji Evropi. Raste ob poteh, gozdih robovih in na prisojnih kamnitih pobočjih do višine 1300 m. Ponekod rumeni dren zasajajo v žive meje in tudi v parkih.

Zanimivosti

Drenulje omenja znani rimski pesnik Ovid kot vsakdanje živilo ljudi v njegovem času.

Dren doseže zelo visoko starost. Znana je italijanska legenda, ki pripoveduje, da je v Kristusovem času na rimskem griču Palatin še rasel rumeni dren, ki naj bi pognal iz koščka držaja sulice, s katero je Romul 750 let pred tem označil meje Rima.

Učinkovine

Učinkovine so organske kisline, čreslovine, sluzi, vitamin C in železo.

Nasveti

Nabiramo predvsem plodove, liste in skorjo. Zavretek iz posušenih plodov in skorje je

Foto: Tatjana Angerer

Foto: Tatjana Angerer

Nariselci: Tatjana Angerer

dobro sredstvo zoper drisko. Enako učinkujejo tudi sveže zrele drenulje.

Iz drenulj lahko skuhamo marmelado, čežano ali džem, ki ga le malo osladimo in odišavimo z vanilijevim strokom.

Lovcem posebej priporočamo, naj ne popolnoma zrele

drenulje vložijo v prevreto slano vodo in jih odišavijo s komarčkom. Tako vložene so malo drugačna priloga k divjačini. V ta namen lahko uporabite tudi džem, marmelado ali čežano.

Tatjana Angerer,
dipl. biol.

Za rubriko o rastlinah iz lovskih revirjev sem izbrala take, ki so tudi koristne. Mednje spadajo predvsem zdravilne rastline, ki v obliki čajev, kopeli ali obkladkov pomagajo pri določenih težavah, nekatere pa lahko s pridom uporabljamo tudi v vsakdanji prehrani.

Nekatere med njimi vsebujejo določene učinkovine, ki so v majhnih količinah koristne, v večjih pa lahko povzročajo neželene učinke. Zato pazimo, da majhni otroci ne pridejo nenadzorovano v stik z njimi. Obenem ob teh rastlinah izkoristimo priložnost za vzgojo in poduk otrokom o pravilnem ravnanju z njimi (ne trgaj, ne daj v usta ...).

Tatjana Angerer, *dipl. biol.*

9,3 x 62

Rojstvo naboja 9,3 x 62 sega v davno leto 1905, ko ga je v Berlinu zasnoval puškar Otto Bock kot univerzalni puškovni kaliber za lov na težko divjad v nemških kolonijah v Afriki. Naboj so takoj začeli uporabljati po celotni Afriki in je tam še vedno zelo cenjen. Ker je naboj standardnih premerov in dolžin, ga je bilo mogoče uporabljati v klasičnem, zelo razširjenem in izredno zanesljivem sistemu **Mauser M 98**, ne da bi bilo treba prilagajati zaklep. To so izrabili tudi drugi proizvajalci orožja in po zmernih cenah ponudili tržišču na tisoče pušk v tem puškovnem kalibru. Ravno zaradi cenovne dostopnosti je 9,3 x 62 izjemno zaslovel. Včasih ga lahko zasledite tudi pod imenom 9,3 x 62 Mauser.

Nastanek, razvoj, značilnosti

Za dotični naboj se uporablja krogla premera 9,30 mm (.366") različnih mas. Ob nastanku naboja so imeli naboji z 18,5 g TMR (nemška kratica za »Teilmantel Rundkopf geschoss«; kar je izraz za kroglo z delnim plaščem in okroglo svinčeno konico) krogli začetno hitrost 655 m/s. V taki kombinaciji je naboj dajal odlične rezultate tudi pri lovu najtežje afriške divjadi. Tudi dandanes je taka kombinacija še v pogosti rabi, verjetno zaradi nižje cene streliva. Pozneje so standardni 18,5 g krogli povečali hitrost na 720–740 m/s. Kljub velikemu kalibru je razpon tež krogel precej pester. Če govorimo o lovski klasiki (svinec + plašček), so teže od 15 g (232 grain) do 21,1 g (325 grain). Če pa uporabnik želi uporabiti krogle brez svinca (»lead free« in monolitne krogle), so mase krogel nekoliko nižje: od 10 g (154 grain) do 18,5 g (286 grain). Iz široke palete mas krogel izhajajo tudi precej različne začetne hitrosti. Lahke, 10 g monolitne krogle zlahka dosežejo 990 m/s, krogle mas več kot 20 g pa na ustju cevi dosežajo 670 m/s.

Po normi C. I. P. (Mednarodna organi-

zacija, ki postavlja standarde varnostnega testiranja orožja; sestavlja jo 14 članic, od teh je 11 članic iz Evropske unije) je priporočena dolžina cevi 61 cm z vzponom navoja 1 : 14 $\frac{1}{6}$ ", a naboj odlično izkoristi tudi le 51 cm dolge cevi. K temu pripomore ugodno razširitveno razmerje, ki je razmerje med prostornino v tulcu ter med celotno prostornino (tulec, cev) ter hitra do srednje hitra smodniška polnjenja. Zato naboj velja za zelo uravnoteženega in prijaznega do cevi. Kljub velikemu kalibru mu izvrstna natančnost ni tuja, je prej nekaj običajnega.

Zaradi svoje učinkovitosti, v kombinaciji premera krogle z njeno maso, je v Evropi uveljavljen tudi podoben puškovni kaliber – 9,3 x 74 R. Težko mu rečemo sestrski, saj imata skupno le enake krogle. 9,3 x 74 R izhaja iz naboja na črn smodnik 9,3 x 72 R. Zelo sta si podobna v zunanji in ciljni balistiki. Naboji z robom so v rabi v puškah prelamačah, zato 9,3 x 74 R pogosto uporabljamo v večcevni puškah tipa *express*. Le-te so namenjene lovu na težko parkljasto divjad na skupnih lovih, kjer so pogosti večkratni hitri strelji na bežečo divjad.

Razširjenost in uporaba

Čeprav je bil naboj zasnovan za lov v nemških kolonijah v Afriki, je zaradi svoje učinkovitosti in še sprejemljivega odsuna hitro pridobil sloves cenovno dosegljivega orožja in streliva tudi med evropskimi lovci. Je naravnost idealen za lov jelenjadi, divjega prašiča, losa, medveda – skratka najtežje divjadi. Mnogo premočan je pri lovu lažje divjadi, kot je srnjad, a mu to ne povzroča nobenih težav. Ni tako brutalen kot na primer 8 x 68S, če oba naboja primerjamo pri uporabi enakih, mehkejših tipov krogel. Poškodbe so dokaj zmerno, po mojih izkušnjah so celo manjše od 7 x 64 Brenneke, .30-06 Spr., .308 Win. ipd., ki so pogostejši v naših loviščih. Na to zelo vplivata predvsem zgradba

in hitrost krogel. V Skandinaviji je zelo priljubljen za lov na evropskega losa in rjavega medveda. V srednji Evropi je dobro znan, prav tako v Sloveniji. Pogosto ga srečamo v risanicah, namenjenih za lov s pogonom, kjer so strelji na hitro premikajočo se divjad na težko prehodnih terenih običajni. Tovrstne kratke risanice pogosto uporabljajo tudi iskalcji ranjene divjadi, saj se večkrat znajdejo v vse prej kot idealnih lovskih situacijah, ko morajo v trenutku umiriti ranjeno divjad le z enim strelom. Kot opažam, 9,3 x 62 postaja vedno bolj priljubljen, saj je pušk v tem kalibru vedno več.

Vse večje zaupanje pridobiva tudi med severnoameriškimi lovci pri lovu najtežjih vrst jelenjadi, najtežjih medvedov in bizona, in sicer predvsem po zaslugi češkega proizvajalca orožja **Češka Zbrojovka** in modela puške *CZ 550*. Tudi finska proizvajalca **Sako** in **Tikka** tja uvozita vse več pušk v puškovnem kalibru 9,3 x 62.

V Afriki se mu ni treba več dokazovati. Z njim so bile uplenjene vse najtežje antilope. V deželah, kjer ni zakonski minimum premera krogle 9,5 mm (.375"), mu tudi znamenita skupina *Big Five* (ang. velikih pet), ki zajema leoparda, leva, bivola, nosoroga in slona, ni povzročala nobenih težav pri odstrelu. 9,3 x 62 se je dokazal celo tako zelo, da je izjemoma dovoljen v državah, kjer je zakonski minimum kaliber 9,5 mm. Vse to priča o njegovi učinkovitosti.

Konkurenca podobnih kalibrov in posebnosti

V naših loviščih ne boste našli prav velike konkurence 9,3 x 62 po premeru krogel. V svetovnem merilu pa je nekaj nabojev, ki so po učinku in balistični krivulji krogel v določenih primerih primerljivi. Prvi tak naboj je ameriški .35 Whelen (9,1 x 63,3 mm). Podoben mu je po premeru krogel in dolžini tulca, vendar je polnjen nežeje. 9,3 x 62 ga prekaša z višjimi začetnimi hitrostmi tako pri lažjih kroglah kot pri težkih, zanj standardnih kroglah mase 18,5 g. Po ciljni balistiki (učinku na divjadi) se na zmernih daljavah lahko meri tudi z 9,3 x 64 Brenneke in .375 H&H (9,5 x 72,4 mm). Razlike med njimi se pokažejo pri streljih na večje daljave. 9,3 x 64 Brenneke in balistični dvojček .375 H&H imata precej višje začetne hitrosti. Z visoko hitrostjo dosejata tudi višjo kinetično energijo (KE), manjši padec krogel, a tudi boljši učinek na divjadi pri streljih na večje daljave. Čeprav razlika v hitrosti (45 m/s) ni videti veliko, pa pri takih premerih in težah krogel zelo poveča

Foto: Gregor Hodnik

Dosežena natančnost s kroglo OK

Primerjalna preglednica hitrosti in kinetične energije

Puškovni kaliber	Krogla	V0 (m/s)	E0 (J)	V100 (m/s)	E100 (J)
9,3 x 62	UNI Classic 19,0 g	740	5.202	680	4.393
9,3 x 64 Brenneke	UNI Classic 19,0 g	785	5.854	723	4.966
.375 H&H	UNI Classic 19,5 g	760	5.632	676	4.456

odsun. Razlika je opazna tudi pri nabojih z lažjimi monolitnimi krogli, saj njihova večja hitrost nudi še večjo možnost preboja masivnega cilja. Razliko v moči (KE) in hitrosti omenjenih puškovnih kalibrov najbolje prikazuje preglednica.

Po navadi se za oba 9,3 mm naboja uporablja enak tip zaklepa in s tem je tudi masa pušk približno enaka. Pri puški teže 4,82 kg in uporabljeni krogli mase 18,5 g ima puška v puškovnem kalibru 9,3 x 62 **37,96 J** občutenega odsuna pri $V_0 = 719$ m/s. V primerjavi s puško v puškovnem kalibru 9,3 x 64 Brenneke ima le-ta kar **48,81 J** občutenega odsuna pri $V_0 = 805$ m/s, kar je za **28,6 odstotka več**.

Za primerjavo: znan naboj 8 x 57 IS ima le 25,08 J odsuna (puška teže 3,6 kg, kroglo mase 12,6 g, pri $V_0 = 762$ m/s), kar je v primerjavi z 9,3 x 62 za **26 odstotkov manj odsuna**. Naj vas ne prestrašim, številke ne povedo vsega. Ključ do blažjega odsuna se skriva v zadostni teži in uravnoteženosti orožja. Ko sta oba pogoja izpolnjena, strel občutimo le kot neboleč močnejši potisk puške v strelčevo ramo, ki ga je mogoče prenesti.

Prednost 9,3 x 62 je tudi, da ne potrebuje dolge cevi. Odlično se izkaže tudi z le 51 cm dolgo cevjo. Ker se pri tem naboju uporablja hitre do srednje hitro goreče smodnike, ima tudi v kratki cevi dober izkoristek in s tem nizko izgubo začetne hitrosti. 9,3 Brenneke in .375 H&H uporabljata večjo količino in pogosto tudi nekoliko počasneje goreč smodnik, kot je uporabljen v nabojih 9,3 x 62. Zato skoraj nujno potrebujeta cevi, dolžine 65 cm, da dosežeta želene višje hitrosti.

Na 18,5 g lovsko kroglo zmerne hitrosti morebitne ovire na poti do cilja, kot so

trava, vejice, listi, malo ali celo neopazno vplivajo na odklon krogle. Četudi krogla ob trku v oviro pred ciljem zgubi del mase, je po navadi ostane še dovolj, da zaustavi in celo prestreli divjad. Tolikšna masa krogle s premerom 9,3 mm nudi ob zadetku v cilj širok in globok strelni kanal z dobro izstopno rano, ki se po navadi le stežka zapre. Če divjadi celo uspe pobegniti iz strelčevega vidnega polja, jo je zaradi močne krvne sledi lahko izslediti. Ob prečnem strelu v trup je gladka prestrelitev tudi kar običajna. Ker standardna 18,5 g krogla ni prehitra, so poškodbe na mesu majhne, podplutbe redke. Kot pri vsakem strelivu so opisane ciljne balistične lastnosti lahko tudi nekoliko drugačne ob izbiri drugačnih tež in konstrukcij izstrelkov. Zaradi umirjene hitrosti in velike mase krogle je naboj po navadi uporabljen za strele na blizu (čakanje na krmišču, skupni lovi), saj uporabniki pogosto menijo, da ne zmore daljših strelcov.

Z ustreznim smodniškim polnjenjem so na 400 jardov (366 m) dosegli zadetke v kroglo slabih 3 cm (nekaj več kot 1“) in zadetno hitrost 550 m/s.

Presenetljivo je, da za tak – ne prav vsakdanji naboj – skoraj ni proizvajalca streliva, ki ne izdeluje zanj vsaj enega tipa streliva. Ponujajo: klasične krogle, krogle z različnimi trdotami jedra, z ločenimi jedri, krogle, ki imajo plašček vezan z jedrom (ang. »bonded«), razne dvojedrne krogle brez svinca (kositer), ne smemo pa pozabiti tudi na vedno bolj priljubljene monolitne krogle. Nekateri proizvajalci so stopili v korak s časom in tudi za 9,3 x 62 ponudili res širok nabor nabojev. Mednje spadata nemški RWS in švedska Norma, ki za dani naboj ponujata kar do deset različnih polnitev s sedmimi (RWS) oziroma osmimi (Norma) različnimi krogli. Za vadbo je tudi za ta kaliber mogoče kupiti strelivo, ki je prilagojeno za trening. Tovrstno strelivo nudi predvsem šibkejši odsun, pa tudi denarnica manj trpi pri nakupu. RWS ponuja Cineshot, Sako serijo Range, Norma FMJ, Geco pa serijo Sport.

Med poceni vadbeno strelivo bi uvrstil tudi srbski PPU, ki naj bi bil po namembnosti sicer polnokrvni lovski naboj.

Primerjava krogel z leve proti desni (.375“/9,5 mm – krogla Jaguar Classic 14 g, .366“/9,3 mm Lapua Mega 18,5 g, .366“/9,3 mm Fox Classic Hunter 16,2 g, .366“/9,3 mm OK 11,1 g, .366“/9,3 mm SAX KJG-SR 8,5 g, .323“/8mm PPU Grom 1 2g, .308“/7,8 mm Lapua Mega 12g, .284“/7 mm PPU Grom 10,2 g, .284“/7mm SAX KJG-SR 6,75 g, .264“/6,5 mm Hornady SST 9,1 g, .224“/5,56 mm Sierra Matchking 5 g

Primerjava nabojev 9,3 mm s .375“/9,5 mm

Ob legendarni lovski klasiki RWS UNI Classic 19 g (Brenneke je kroglo zasnoval pod imenom TUG) ima krogla s +4-centimetrskim nadstrelom pri 100 m na daljavi 200 m le 8 cm padca pod center, kar je v večini lovskih situacij še vedno zelo uporabno. Za primerjavo: izstrellek RWS UNI Classic, mase 13 g, izstreljen iz naboja .30-06 Spr., ima ob enakih pogojih pri 200 m 7,4 cm padca pod center. Tisti, ki bi radi raziskali, ali je naboj res primeren za strele na daljave, daljše od 200 m, se lahko poigrate z lastnimi polnitvami s 16,2 g kroglo Nosler Accubond. Navedena krogla, kalibra 9,3mm, ima zelo majhen zračni upor oziroma visok balistični koeficient (BC), ki znaša 0,494.

Primerna ceni (en evro za naboj) je tudi kakovost streliva, ki je povsem primerna za vadbo odsuna na papirnati tarči. Drugi proizvajalci, ki tudi ponujajo strelivo v tem kalibru, so še: Sellier & Bellot, Lapua, Skadi, LFB, Sax, Nosler, Hornady, Barnes Vortex, Fox Bullets, Blaser, Brenneke, pa še kaj bi se našlo.

9,3 x 62 res ni naboj za lovca, ki ne prenaša malo več odsuna. Kogar pa to ne moti, ga bo znal ceniti pri lovu jelenjadi in divjih prašičev, ki jih je v slovenskih gozdovih vse več.

Martin Rebec

Naslednjič: .22 Hornet

Seznam virov je na voljo pri avtorju.

Slovenija evropska podprvakinja v oponašanju jelenjega rukanja

21. Evropsko prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja
Krasny Bor, Belorusija, 25. maj 2019

Čudovito, prekrasno in zmagovalno. To in še več presežnikov bi lahko zapisali za to tekmovanje. Na začetku si nihče ni predstavljal, da bomo lahko Slovenci sodelovali v daljni Belorusiji. S potovanjem so namreč povezani veliki stroški.

Prva dobra novica letos je

kov in oddaljenost prizorišča od letališča ter načrtov poletov do Minska ni bilo mogoče opraviti v samo treh dneh. Zaradi omenjenih dejstev in stroškov, povezanih s tem, so se nam »sanje« o nastopu oddaljevale. Pa vendar je zasijal žarek upanja, ko so nam iz **Lovske zveze Slovenije (LZS)** in njene

Ladom Bradačem na čelu, **Milanu Tepeju**, predsedniku komisije, ki skrbi za lovsko kulturo, in našemu donatorju **Zavarovalnici Triglav**.

Nato so se stvari odvijale precej hitro: izredno operativna **Urša Kmetec**, svetovalka za odnose z javnostmi na LZS, in spodaj podpisani

dneve bivanja v tujini, najeti kombi za prevoz iz Ljubljane do letališča Zagreb, rezervirati prenočišča čim bliže letališču v Minsku, organizirati prevoze do tega bivališča, pridobiti kontakte oseb, na katere bi se lahko ob prihodu obrnili in še kar nekaj podrobnosti je bilo treba opraviti. Toda konec

Vse foto: Marko Petretič

Glavno prizorišče 21. Evropskega prvenstva v oponašanju jelenjega rukanja (Krasny Bor, Belorusija)

bila, da ne potrebujemo vize, če pridemo z letalom. Lepo, ampak potem so letalski prevozi največji strošek, po drugi strani pa je pot z avtom dolga skoraj 2000 kilometrov! Za vstop z avtom pa je potrebna viza. V organizatorjevi informaciji sta bili nadalje zagotovljeni samo dve nočitvi, česar pa glede na načrt dogod-

Komisije za lovsko kulturo in odnose z javnostmi dali navodila, naj skušamo celoten projekt sodelovanja na 21. *Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja* ovrednotiti in da bo LZS poskušala pridobiti donatorstvo, kar bi nam omogočilo odhod v Belorusijo. Hvala LZS s predsednikom mag.

Marko Petretič, vodja naše delegacije, sva v slogu »midva sva najboljši par« naredila vse potrebne postopke v povezavi z odhodom: prijava na tekmovanje, najugodnejše linije in letalske karte, nekateri smo morali pridobiti potne liste v enem dnevu, šel sem jih dvignit kar naravnost v Celje, urediti turistično zavarovanje za

dober, vse dobro. Mirno smo potem čakali dan odhoda.

Ta dan je bil četrtek, 23. maja, v zgodnjih jutranjih urah. Vsi smo se zbrali na domu **Jožeta Grila**, našega prvega »rukača« v Sloveniji, ki se je prijazno odzval na našo prošnjo, da nas kombijem odpelje do letališča v Zagrebu. Ekipa na tej poti je bila naslednja:

tekmovalci **Janez Podkrižnik** (LD Ljubno), **Urban Košir** (LD Borovnica), **Simon Ferline** (LD Puščava), sodnika **Ernest Kerčmar** (Lovišče s posebnim namenom Kompas), **Aco Rebernik** (LD Rakitna) in **Marko Petretič** (LD Mokrc) kot vodja ekipe. Pot nas je vodila z letališča Zagreb do Dunaja, kjer smo presedli na letalo do Minska. Tam nas je pričakal kombi organizatorja z voznikom **Mišem**, ki nas je odpeljal do objekta, kjer smo imeli rezervirane nočitve v 15 km oddaljenem kraju. Ob prihodu smo ugotovili, da smo v majhnem, a zelo urejenem kompleksu lesenih hišic, ki pripadajo ravno **Beloruski nacionalni lovsko-ribiški zvezi**, ki je organizirala 21. *Evropsko prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja*. Ko sem urejal rezervacijo na **Bookingu**, si nisem mislil, da bomo bivali prav pri njih (za potrebe lovstva in ribištva imajo 22 takih objektov po vsej državi). Pričakali so nas zelo gostoljubno, nas pogostili s kosilom, da smo se dobro osvežili, in po kratkem počitku začeli pripravljati na »training«.

Delovna skupina evropskih oponašalcev jelenjega rukanja je na svojem sestanku v Dortmundu, ki se ga Slovenci niso udeležili, pripravila predlog dopolnil in popravkov *Pravil izvajanja posameznih disciplin*. Spremembe smo natančno proučili in vse zvaldili v skladu s temi pravili. Pri posameznih disciplinah je pomembna časovna omejitev, kar je po svoje razumljivo, saj na takem tekmovanju sodeluje 13 držav, ki jih zastopa 39 tekmovalcev. Kar velik zalogaj za čim boljše izvedbo tekmovanja, da ne bi tekmovanje postalo s prekinitvami preveč dolgočasno. Večer smo zaključili s ponudbo slastnih dobrot z žara na vrtu, ko smo si sami pripravili okusno večerjo.

Drugi dan nas je Miša odpeljal v Minsk na zbirno mesto vseh udeležencev, ki smo že prispeli v Belorusijo. Odpravili smo se na peturno vožnjo v **Krasny Bor**. Z vožnjo po Belorusiji (imajo predvsem ravninsko pokrajino od 90 do

Ponosni smo, da vam lahko sporočimo, da je Slovenija zasedla drugo mesto na 21. Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja!

345 metrov nadmorske višine) smo si sami lahko ustvarili vtise o državi, ki je večina med nami ni poznala. Moramo priznati, da ni bilo samo v glavnem mestu Minsku vse urejeno in čisto, celotna država je taka. Tudi ljudje so bili zelo prijazni in zadovoljni s svojim življenjem in večina je zadovoljna s sistemom delovanja države.

Republika Belorusija je nekdanja država **Sovjetske zveze**, je celinska država v vzhodni Evropi z glavnim mestom Minsk z več kot dvema milijonoma prebivalcev.

Končni rezultati so bili naslednji:

Evropsko prvenstvo – posamezniki:

1. **Zoltán Búr** – evropski prvak (Madžarska)
2. **Attila Czakó** (Madžarska)
3. **Parpinelli Virgile** (Francija)
- *
7. **Urban Košir** (Slovenija)
9. **Janez Podkrižnik** (Slovenija)
21. **Simon Ferline** (Slovenija)

Evropsko prvenstvo – ekipno:

1. Madžarska – evropski prvaki
2. Slovenija
3. Slovaška

Desetmilijonska država na 208.000 km² površine na zahodu meji na Poljsko in Litvo, na vzhodu na Rusijo ter na jugu na Ukrajino. Jezik je najbolj podoben ruščini. Leta 1986, od eksplozije v Černobilu, v Ukrajini najbolj prizadeta dežela, je leta 1990 postala samostojna in neodvisna država. Njen predsednik je od vsega začetka **Aleksander Lukašenko**, ki je zelo proruski politik s trdo roko in preostali svet ga šteje za zadnjega diktatorja v Evropi.

No, končno smo dospeli na cilj, do **Resorta Krasny Bor**. Peljali smo skozi številne gozdove in prečkali mnogo pašnikov, saj so številke impresivne: 135.000 ha (1350 km²) veliko lovišče, 1500 ha majhnih obor, 500 ha obdelovalnih njiv, 10 odstotkov lovišča so vodne površine, preostalo je gozd. V lovišču živi veliko različnih vrst divjadi, prevladujejo navadni jelen, damjak, divji prašič, evropski los, evropski bizon – zober, muflon, srnjad, divji petelin in ruševac. Od zveri imajo volka, pa tudi nekaj medvedov, poleg tega pa veliko vrst male divjadi. Pohvalijo se lahko z rakuni, bobri, kunami in več vrstami vodnih ptic.

59 ledeniških jezer, od tega celo tri bela jezera (dno je peščeno) ter 32 večjih in manjših rek, značilnih za severno Evropo, nudi Krasny Boru po-

polne užitke v ribolovu. Imajo plovila, jezera in na rekah je urejena vsa infrastruktura, kot so dolgi pomoli na jezerih in dodatna mesta, dostopna za vsakega gosta, ki si poleg lova zaželi preizkusiti še v ribolovu. Pozornost namenjajo tudi ekološkemu turizmu. V neokrnjeni naravi so na voljo sprehajalne poti, čist zrak mešanih gozdov, pretežno bora, breze in črne jelše. Pozornost namenjajo tudi čebelarstvu in pridobivanju medu, kar je prikazano v njihovem muzeju. Imajo lastno kmetijsko podjetje. Na njihovi kmetiji obiskovalci spoznavajo domače živali in njihove značilnosti. Redijo konje, krave in ovce, tudi alpske ovce in celo švicarsko črno rjavo ovco. Razvit imajo tudi jahalni turizem in vožnjo s kočijami po lovišču, pa tudi vodni turizem (rafting, organizirajo tudi eno-ali dvodnevne izlete s kajaki po vodni poti).

Poleg vse našteje razkošne ponudbe raznovrstnih aktivnosti na celotnem območju Krasny Bora je imeniten del turističnega naselja, kjer najdete vse za dobro in razkošno bivanje. V kompleksu čudovitih manjših hišic, na strehah s sončnimi kolektorji, lahko prebiva 110 gostov, poleg tega je še centralna hotelska zgradba s sobami in predsedniškim apartmajem, restavracijo, recepcijo ... Potem so še zgradbe za fitness, well-

ness in majhni lokali vzdolž jezera, ki zaokrožuje ves nastanitveni kompleks. To je zares zelo urejeno naselje, zgrajeno z občutkom za skladnost z okoljem. Gradnja je dovršena, opazne so številne podrobnosti na objektih, kot so poslikave z lovskimi motivi na fasadah, saj je slikar skoraj eno leto prebival tam. Sobe v hiškah so razkošno opremljene, na voljo so kolesa in skiroji za gibanje po naselju. Mislim, da tako razkošje le težko najdemo v lovskem svetu. In vse naštetu za celotno lovišče je last enega lastnika! Za ves kompleks ima lastnik zaposlenih 80 ljudi (lovci, ribiči, uslužbenci za gostinski del, vrtnarji, vodiči, skrbniki naselja, kmetovalci, čebelarji ...), ki sta jim nalo-

nih v šestih državnih in 107 območnih zvezah, v katerih je včlanjenih okoli 80.000 članov, od katerih je polovica lovcev. Ker sta lovstvo in ribištvo v Belorusiji zelo razvita in tudi donosna, je bilo povsem razumljivo, da si je zveza izbrala tako destinacijo, da se nam, udeležencem prvenstva, pokaže v najlepši luči. Priznati moramo, da jim je to popolnoma uspelo. Že takoj po prihodu so nas pogostili s kosilom in nas potem odpeljali na svoje strelišče – priredili so tekmovanje, na katerem je sodeloval po en tekmovalc iz vsake države. Bilo je zanimivo; imeli so kar šest izpustnih mest za glinaste golobe. Na koncu je slavil Poljak pred Nemcem in Madžarom.

kov ...). O poteku dogovora na sestanku smo seznanili naše fante in odšli smo na prizorišče, kjer so vsi tekmovalci še malo »trenirali«, da so dobili občutek nastopa pred mikrofonom glede ozvočenja. Po uradnem odprtju in predstavitvi vseh 13 udeleženk (**Belorusije, Belgije, Nemčije, Latvije, Francije, Litve, Estonije, Avstrije, Češke, Poljske, Slovaške, Madžarske in Slovenije**) se je začelo tekmovanje. Tekmovalci so nastopali v naslednjih disciplinah: *glavni jelen s košutami na rukališču, zmagovalni jelen po borbi in dva enako močna jelena med seboj na višku ruka*, kot dodatni disciplini v primeru izenačenja pa še *ležeči, utru-*

je sodelovati...«. Kakovost je res postala najpomembnejša za nastop na takem tekmovanju.

Napeto je bilo do konca, saj nikoli ne veš, kako se bodo sodniki odločili za oceno nastopa. Subjektivnost sodnika pri ocenjevanju je izključena, saj sodniki ne vedo, kdo je nastopajoči. Pomemben dejavnik za boljšo oceno pa je izžreban vrstni red nastopa, ker sodniki na začetku vsake discipline ocenjujejo bolj previdno ... Tekmovanje je tako do zadnjega nastopa nepredvidljivo, kar je opaziti pri končnih rezultatih, ko je vsaka točka pomembna za končni rezultat. In kako se je razpletlo? **Ponosni smo, da vam lahko sporočimo, da je Slovenija zasedla drugo mesto na 21. Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja!**

Sam zaključek prvenstva s podelitvijo priznanj, pokalov, diplom, daril in nagrad za najvišja mesta je bil v znamenju velike predstave, veselega vzdušja, ki so ga popestrili nastopi pevcev in plesalcev, slišali smo znano pesem *Kalinka maja*. Na prizorišču pa je poplesavala njihova maskota medved, ki ni pustil ravnodušnega celo našega Janeza in sta potem imela »skupni ples«, s katerim sta navdušila celotno občinstvo. Dan smo končali na skupni večerji, na kateri prav tako ni manjkalo enkratnega vzdušja vseh sodelujočih. Organizator nas je presenetil s slavnostno večerjo, zanimivim programom, obiskom in pozdravom lastnika lovišča, ki je bil tudi glavni sponzor prvenstva.

Naslednji dan nas je rešil prevoza z avtobusom do Minska naš voznik Miša. S kombijem smo prispeli do naših hišic v treh urah, si pripravili »žar večerjo« in ob njej podoživljali naš uspeh, saj smo bili ponosni, da je nam, Slovencem, ponovno uspelo nekaj velikega. Vtisi dogajanja in občutki so nas prevevali tudi naslednji dan, ko smo se z letalom vračali domov in bili s pogledi na Belorusijo pod nami hvaležni za doživetja v minulih dneh. So in bodo nepozabna.

Marko Petretič

Slovenska ekipa (od leve): vodja ekipe Marko Petretič s tekmovalci Simonom Ferlincem, Janezom Podkržnikom, Urbanom Koširjem in slovenskim sodnikom Ernestom Kerčmarjem. Z nami je bil tudi sodnik Aco Rebernik, ki pa ga ni na fotografiji.

žena delo in odgovornost za dobro počutje vseh gostov, ki pridejo k njim. To smo občutili tudi sami v tistih treh dneh. Naj mi bo oproščeno, če nisem vsega naštel in navedel, kajti res gre za nekaj posebnega in neverjetnega. Vendar menim, da je to treba deliti tudi z vami.

Sedaj pa se s poročanjem preselimo na samo tekmovanje. Glavni organizator 21. *Evropskega prvenstva v oponašanju jelenjega rukanja* je bila Beloruska nacionalna lovsko-ribiška zveza, ki zaposluje 600 redno zaposle-

Samo prizorišče dogajanja v okviru 21. *Evropskega prvenstva v oponašanju jelenjega rukanja* je bilo postavljeno na velikem travniku. Vse skupaj je potekalo v sklopu njihovega vsakoletnega lovsko-ribiškega praznika, ki ga imajo v Krasny Boru. V jutranjih urah, po uradnem odprtju praznika, smo se vodje delegacij in sodniki sestali na skupnem sestanku, na katerem smo se dogovorili za vse podrobnosti tekmovanja (disciplina, ocenjevanje, minutaža, izbira osmih sodni-

jen jelen po ruku in star jelen išče košute.

Tekmovalci so v času tekmovanja v vseh treh disciplinah (po dveh disciplinah jih je odpadla polovica) pokazali zelo visoko raven kakovosti oponašanja jelenjega rukanja. Videlo se je, da ta zvrst lovske kulture postaja vsako leto bolj kakovostna, da nacionalne zveze s svojo aktivnostjo popularizirajo to aktivnost, da se veliko izobražujejo, prirejajo tovrstna tekmovanja, kajti sodelovanje na evropskih prvenstvih ni več samo po načelu »pomembno

Na kratko iz tujega tiska ...

ZDA: V zvezni državi Aljaska sta lovec in njegov sin naletela na spečo medvedko in njena mladiča (črni medved) ter jih uplenila na nedovoljen način. Bil je klasičen krivolov, ki bi najverjetneje ostal neodkrit, če ne bi bila v neposredni bližini dogodka slučajno nameščena avtomatska kamera za slikanje prostoživečih živali, ki je celotno zadevo in tudi storilca dokumentirala. Sodišče je oba storilca obsodilo na zaporno in denarno kazen, prav tako so jima odvzeli čoln in motorno vozilo, ki sta ju uporabila pri krivolovu. Oba storilca deset let ne bosta mogla pridobiti lovske licence.

Jagen Weltweit, 3/2019

Afrika: Da je krivolov nekatere afriških živali zaradi prodaje določenih telesnih delov (slonovi okli, rogovi nosorogov ...), ki so na črnem trgu izjemno iskani in dosegajo astronomske cene, zelo razširjen in pri tem uporabljajo praktično vse mogoče metode in načine, dokazujejo tudi številni primeri bojev in posledično žrtev med krivolovci in različnimi državnimi uradniki, vojaki, rangerji ... Tako so v Republiki Kongo, samo nekaj tednov po ponovnem odprtju narodnega parka Visunga, krivolovci ubili nadzornika v parku. Sam park je bil sicer zaprt osem mesecev, potem ko so pripadniki lokalne milice ugrabili nekaj turistov, še pred tem pa je v bojih s krivolovci izgubilo življenje kar 12 uslužbencev parka. Skupno število ubitih državnih uslužbencev, ki so varovali narodne parke v tej državi, naj bi bilo večje kot 170 oseb.

Na severu Tanzanije pa so krivolovci v manjšem narodnem parku, za katerega je značilna zelo velika številčnost slonov, ubili in obglavili župana manjšega mesteca v neposredni bližini parka, ki je v preteklosti policiji prijavil več opazanj krivolova v omenjenem parku.

Jagen Weltweit, 3/2019

Poljska, Kitajska: Največji izbruh afriške prašičje kuge doslej je nastal na vzhodu Poljske, kjer so bolezen odkrili na farmi domačih prašičev z 8.000 živalmi, malo pred tem pa na manjši farmi s 1.800 živalmi. V skladu s predpisanimi varnostnimi ukrepi so prašiče na obeh farmah us-

Foto: Pixabay

mrtili. Izbruh omenjene bolezni na Kitajskem dosega neslutene razsežnosti – potem, ko je bil prvi pojav boleznih avgusta lani, je doslej okuženih že 31 od 33 provinc v tej državi. Tako so do sredine aprila letos morali usmrtiti najmanj 160 milijonov domačih prašičev od skupno 360 milijonov. Kitajska je sicer največja proizvajalka prašičjega mesa, saj naj bi njena proizvodnja dosegala 50 odstotkov svetovne. Podatki o stanju z divjimi prašiči v tej državi pa niso na voljo.

Wild und Hund internet

Švica: Čeprav omenjena država ni članica Evropske unije, so se njeni državljani na referendumu, ki je potekal 19. maja, odločili za sprejetje tako imenovane evropske direktive oziroma smernic glede uporabe oziroma omejitve uporabe strelnega orožja. Omenjene smernice dodatno omejujejo uporabo strelnega orožja, zlasti nekaterih kategorij (na primer polavtomatsko orožje). Za uvedbo omenjenih smernic je glasovalo 64 odstotkov udeležencev referendumu, udeležba pa je bila 43-odstotna.

Wild und Hund internet

Nemčija: Bavarsko kmetijsko ministrstvo bo sofinanciralo nakupe optično-akustičnih odvrta-

čal, ki jih bodo uporabljali kmetje na svojih površinah pred košnjo oziroma žetvijo, s čimer naj bi se zmanjšala smrtnost med mladiči, zlasti srnjadi, pa tudi nekaterih drugih vrst divjadi. Sofinanciranje bo obsegalo približno 800 optično-akustičnih aparatov v višini približno 86 odstotkov oziroma največ 112,90 evra za aparat ne glede na proizvajalca. Vsak kmet bo imel pravico do subvencij za nakup do pet tovrstnih aparatov. Omenjena akcija naj bi pripomogla k boljšemu sodelovanju in dogovarjanju med kmeti in lovci tudi pri uporabi sodobne opreme in tehnologij.

Wild und Hund internet

Nemčija: Voznik avtomobila je v začetku maja letos na cesti v bližini kraja Waldkraiburg na Bavarskem povozil srno, jo naložil v svoj avto in jo odpeljal na bližnjo policijsko postajo v prej omenjenem kraju, kjer je prijavil nezgodo. Policija je o dogodku obvestila zakupnika lovišča, prijavitelja nezgode pa prijavila zaradi krivolova, saj srne ne bi smel odpeljati s kraja nesreče v prtljžniku svojega avta. V nekem drugem primeru pa je voznik, ki je povozil srno zvečer, nesrečo prijavil policiji šele okoli poldneva naslednji dan. Ker je prišla prijava prepozno (v zakonu namreč

piše, da je treba tovrstne primere prijaviti policiji takoj), čaka tudi tega prijavitelja denarna kazen. V naslednjem primeru pa gre za malo resnejšo zadevo – potem, ko je voznik na državni cesti povozil srno, jo je pustil ležati na cesti, ugasnil luči svojega avtomobila in odpeljal s kraja nesreče. Ko je za njim pripeljal drugi voznik, je na cesti ležečo srno seveda zadel in pri tem na svojem avtu povzročil za približno tisoč evrov škodo. Policija je prvega voznika odkrila; sedaj pa ga čaka kar zajetna kazen zaradi pobega s kraja nesreče ter kršitve cestnoprometnih predpisov in lovskega zakona.

Pirsch internet

Estonija: Potem, ko so leta 2014 odkrili prvi primer afriške prašičje kuge, se je številčnost divjih prašičev v tej državi zelo zmanjšala. Letni odstrel divjih prašičev je v letih pred pojavom omenjene bolezni znašal približno 40.000 živali, kar pomeni približno devet divjih prašičev na 1.000 ha, tik pred pojavom bolezni med letoma 2012 in 2014 pa so na leto uplenili v povprečju 21.000 divjih prašičev. Po pojavu bolezni se je odstrel sedaj zmanjšal na približno tri divje prašiče na 1.000 ha.

Jagen Weltweit, 3/2019

Pripravil: mag. Janko Mehle

Ko začne pripovedovati o svojih spominih, me njegove solze vedno zabolijo. Maks Konečnik, legenda iz kočevskih gozdov, lovec z dušo in srcem in z neverjetnim poslušom za divjad in naravo.

Za nekoč strogim obrazom in prodornimi očmi nekdanjega lovskega čuvaja se skriva nežna in mehka duša.

»Sem mislil, da jagri ne jočejo,« mi je ob tem, ko sem pokopal dva komaj

pa je ležala štirinajst let stara brak-jaz-bečarka Brina.

No, Maks me je povabil predvsem zato, da bi iz njegovega lovskega dnevnika spravila kaj na papir in tako iztrgala pozabi. Leta neizprosno bežijo, lahko se zgodi, da bo njegov lovski dnevnik ostal zaprašen nekje v predalu in ne bo nikoli prebran. Kar vrti se mi v glavi od vsega zapisanega. Kaj vse je Maks vsa leta doživel kot lovec in dolgoletni lovski čuvaj v kočevskih

nisem vedel, katero zgodbo bi zapisala najprej. Vse so lepe, edinstvene, polne ljubezni do gozda in divjadi in tudi presunljivih trenutkov. Prežete s sladkobo in grenkobo. Oba sva za trenutek umolknila. Nisem hotel po nepotrebnem motiti starega lovca, ki brska po spominih. Naposled je Maks začel s pripovedovanjem. Počasi, preudarno, z mehkobo v glasu. V njegovih očeh sem ujel tisti lesket in pogled lovca, ki človeka prevzame.

STANISLAV GRL

Pripoved lovskega čuvaja

rojena srnja mladiča, rekel znanec. Zdaj Maksa in njegove solze še bolj razumem.

Povabil me je na obisk v svoj dom v Črnečah, kjer uživa zaslužen pokoj. Devet križev si je že naložil; me je že čakal na stopnicah.

Sedel je na kavču pred mano in mi pripovedoval svoje doživljanje, ob njem

gozdovih. Neskončno število odrekanj, neprespanih noči, trdega dela, vodenje gostov, takih in drugačnih, hvaležnih in nehvaležnih.

Vsi dogodki nemo čakajo na papirju, da bi jih prebrali ...

Če bi človek hotel vse zapisati, bi bila knjiga še kako debela. Pravzaprav

No, povedano zgodbo sem zapisal z njegovimi besedami ...

»Veš, Stanko, z medvedi sem kot čuvaj v Kočevju imel dosti opravka in za njimi je ostalo več lepih in tudi maj prijetnih spominov. Ti naši kosmatinci znajo biti včasih sila igrivi in prav smešni, a kadar so ranjeni ali kadar va-

rujejo svoje mladiče, je nadvse zoprno imeti opravka z njimi. Takrat je treba vzeti pamet v roke in se zadeve lotiti sila resno.

Še posebej se mi je vtisnil v spomin dogodek o ranjeni medvedki, ki jo je v sosednjem lovišču zastrelil starešina lovske družine v revirju Rudniški lager. Sprva se sploh ni vedelo, kaj je zastreljeno, ali je medved ali medvedka. Na nastrelu je bilo le nekaj kosmatinčevih dlak in par kapljic krvi. Z lovcom Novakom in njegovimi psi smo šli po medvedovi sledi, tudi jaz sem s sabo pripeljal svoje pse. Krvi je bilo le za vzorec. Počasi je medved nehal krvaveti. Cel dan smo čez drn in strm kolo-vratili za njim, dokler nas ni prehitela noč. A z iskanjem smo morali prenehati tudi zaradi tega, ker je šel medved čez lovsko mejo v sosednjo lovsko družino. Žal mi je bilo uboge živali, še posebej, ker nismo prav vedeli, kam je zadeta.

Dolgo časa ni bilo nič slišati o kakem ranjenem medvedu, dokler nekega večera, ko sedim z lovskim gostom na visoki preži, ne pride medvedka na mrhovišče, in to po treh tacah. Pogled, kako dolgo se je skrivala pred našimi očmi! In sam vrag si ga vedi, kje vse se je potikala ves ta čas. Gosta je srbel prst, a nisem dovolil, da bi medvedko streljal, nelovsko, od zadaj. Tega pravila sem se iz spoštovanja do živali vedno držal, pa čeprav sem moral včasih zaradi zamujenih priložnosti še nešteto-krat na prežo. No, medvedka naju je dobila v nos, godrnjaje je zapustila jaso in izginila v temo.

Naslednje jutro sem komaj čakal, da je bilo dovolj svetlo. Ukazano mi je bilo, naj medvedko odstrelim. Sedel sem na traktor, se zapeljal tja, kjer sva jo prejšnji večer z gostom videla, in šel po sledi za njo, a ji je bilo po gozdu nemogoče slediti. Po celem dnevu sem iskanje opustil. Lačen, moker, utrujen.

No, naslednje leto uboga revica s tremi nogami pripelje pokazat svoja dva mladička. Takrat je bil moj šef Vlado Švigelj. O medvedki sem mu poročal, a je ukazal, da dokler mladiči toliko ne zrastejo, da bodo lahko samostojno preživeli, je treba z odstrelom počakati.

Čez leto sem večkrat opazoval invalidno medvedko, kako vodi svoje mladičke, zdaj v tem zdaj onem revirju. Zdaj so bili mladiči že skoraj odrasli in le še vprašanje časa je bilo, kdaj bodo morali zapustiti medvedko.

Prišel je čas, ko sem dobil nalogo, da se medvedko odstrelim.

V Dravogradu sem imel tisti dan neke opravke in zvečer sem se vrnil na-

zaj v Kočevje. Hitro vržem nase lovske cunje, pobašem puško in grem sedet v prežo. Slaba vidljivost je, mesec na nebu hudomušno ponuja le prvi kra-jec, pa še tega večkrat skrijejo oblaki. Že od daleč slišim, kako razposajeno se igrajo in oglašajo mladi medvedki. Naposled jih le zagledam, prihajajo na jaso. Slišim, kako medvedka vleče vase zrak in preizkuša, če je varno. Stoji na zadnjih tacah. Le stežka kroti oba razposajena mladiča, da ostaneta ob njej. Naposled le pridejo bližje. Puško imam že pripravljeno na strel, že name-ravam ukriviti prst, a odložim puško in še enkrat pogledam skozi daljnogled. Ni medvedka s tremi tacami, druga je,

da sem tako dolgo odlašal s strelom. Zopet slišim, da nekaj hodi in lomasti po gošči. Glej ga, zlomka, medvedka zopet prihlača z mladiči na jaso, a ko sedaj bolj pogledam, vidim, da je tista medvedka brez prednje tace. Žal mi je bilo uboge živali, ki je zaradi slabega strela morala toliko pretrpeti, a moral sem storiti, kar mi je narekovala služ-ba. S težkim srcem sem ustrelil ubogo žival. Dolgo sta mladička krožila okoli mrtve medvedke in tiho stokala, kakor znajo jokati le mladi medvedki. Nista mogla razumeti, zakaj njuna mama ne vstane. S svojimi noski sta drezala v mamin kožuh in se je dotikala s tač-kami. Še nekaj časa sta krožila okoli

zdrava. Daljnogled me je rešil. Najprej se prepričaj, šele potem pride na vrsto puška. Še danes, po toliko letih me oblije kurja polt, ko se spomnim tega dogodka. Kaj misliš, da bi jaz pomoto-ma ustrelil zdravo medvedko! Ne vem, kaj bi storil, najrajši bi se sam ustrelil.«

Maksove oči spet orosijo solze, z robčkom si briše mokro lice. Nič ne govoriva, tudi meni ne gre beseda iz ust. Še z večjim spoštovanjem in toplino v srcu zrem v starega lovca, ki joče. Saj jokati je človeško, mar ne?

Po dolgem času Maks zopet nadaljuje prekinjeni pogovor.

»No, zdrava medvedka je čez čas odhlačala in odpeljala mladiče v temo. Še naprej sedim na preži in se zahvalju-jem vsem svetnikom in boginji Diani,

mrtve medvedke, dokler naposled nista odšla v noč. Prvič sama in prepuščena sama sebi.

Dolgo sem se obotavljal in kar nisem se mogel spraviti s preže. Hudo mi je bilo in ni me sram povedati, da sem jokal, ko sem šel pobirat mrtvo medvedko.

Nič več ne bom tam v kočevskem gozdu sledil medvedke s tremi tacami in njenih mladičev. Tam, kjer sva nekoč davno hodila medvedka in jaz ...«

Z Maksom sva se razšla s stiskom rok. »Pa pridi še kdaj, bi ti rad še kaj povedal. Toliko tega imam še zapisane-ga v mojem dnevniku,« je, mahajoč v pozdrav, zaklical za mano. »Obljubim, da še pridem in še kaj dava na papir,« sem odvrnil v pozdrav.

Ko se dolgo in težko pričakovano zgodi prvič, se človeku vtisne v spomin na poseben način. Prvi poljub, prva intimnost z ljubljeno osebo, prvi polet z letalom, prva vožnja z avtomobilom po uspešno opravljenem šoferskem izpitu, no, ja ... Zagotovo pa lovcu pusti posebno sled prva uplenitev.

Nedeljsko junijsko jutro je bilo in narava si je nekoliko oddahnila od vročine minulega dne. Potoček med leščevjem, v ozki vijugasti grapi za Kompari, je komaj slišno pošumeval,

svojimi drobnimi, a sladkimi črnimi plodovi, ki so očitno šli minulo noči v slast jazbecu. Trava okrog češenj je bila namreč vsa pohojena, tu in tam pa je bilo opaziti plitve jamice z bolj ali manj svežimi iztrebki, polnimi češnjevih koščic. Jazbec svojih iztrebkov ne zakoplje, pač pa jih na tak način koristno uporabi za označevanje svojega ozemlja.

Mimogrede sem z desnico segel po pesti sladkih črnice, nato pa zagrizel v kolena proti sredini senožeti. Osvežujoč okus sladkih plodov mi je pregnal slab jutranji zadah. Ustavil sem se ob nizki, napol suhi stari češnji. Njeno hrapavo

mene ne more motiti moja prisotnost,« sem pomislil. Nisem se motil, kajti bližje meni, kmalu za gozdnim robom, se je oglasil drugi. Njegov glas se je zdel samozavestnejši in radovedno sem dvignil puško k licu. Za nakup spodobnega dvogleda se dotlej še nisem odločil, zato sem začel opazovati gozdni rob kar skozi strelni daljnogled. Morda bo žival izstopila tam. Polagoma se je vznemirjenje v meni stopnjevalo.

»Življenje je kot bonboniera, nikoli ne veš, kaj boš dobil,« je v nekem filmu rekel Tom Hanks. Tako je tudi narava polna presenečenj. Ko sem morda že desetič odmaknil lice od kopita in povetil mavzerico, je moja pozornost pritegnilo rahlo potresavanje spodnjih vej drevesa na robu gozda, desno pod menoj. Morda le kakih petdeset metrov stran, a dovolj daleč, da moj pogled zaradi krivine pobočja in visoke trave ni prestregel vzroka zanj. Večkrat sem že bil nasedel, ko je podobno gibanje vej ali šumenje listja in podrasti pospešilo moj srčni utrip, naposled pa se je izka-

Prvi plen

BOGDAN BONE

na strnišču pred dnevi pokošenega travnika se je na drobnih rosnih kapljicah zrcalilo jasno nebo. Plaho in komaj opazno, kajti dan se je šele rojeval. Tiho in brez posebne reklame, kot se rojevajo plemenite stvari.

Svoj samotni korak sem usmeril po kolovozu tik ob grmovju do brvi. Pred njo sem za hip obstal in prisluhnil. Ptice, te neutrudne oglaševalke novega dne, so postajale vse glasnejše. Obšla me je skoraj grešna misel: ko bi jih lahko vsaj nekoliko utišal, le za nekaj trenutkov. Da bi bila moja ušesa deležna še katerega drugega zvoka, če bi, denimo, skozi grmovje stopala žival, ki jo želim srečati. Srnjak.

Nasmehnil sem se svoji človeški razvajenosti in napuhu in počasi stopil v mračen objem visokega, a ne pregostega grmovja. Zrak, ujet v debelo blazino rastlinja, je bil nasičen z mešanico vonjav trohnobe, sena in cvetja. Redek mah na ozki brvi čez skoraj presahnjenej potok je dajal vtis spolzke podlage, zato je bil moj korak še toliko previdnejši.

Oči, ki so se navadile gostega mračka, so veliko lažje tipale okolico, ko sem se, še vedno delno prikrit, ustavil na drugi strani gošče, na robu še nepokošene senožeti. Visoke travne bili kršilja, upognjene pod težo z roso obloženih klaskov, so mogle iz goste združbe škrbotca in prijetno začimbno dišečega timijana ter mnogih drugih zeli. Kjer sem pravkar izstopil, je več češnjevih dreves upogibalo svoje veje proti pobočju, skoraj do tal. Divjih, s

Narisal: Igor Pčulin

in ponekod luknjasto deblo je bilo na gosto poraslo s sivo-rumenim lišajem, za njo pa se je razrašal otoček šipkovega, drenovega, kalinovega in drugega grmovja. Kraj mi je nudil prav lep razgled po okolici, nadvse uporaben za lovca, ki čaka, da se zgodnje jutro prelevi v dan.

Globoko v gozdu nad senožetjo Brdo, v smeri proti Čavnu, je zalajal srnjak. »Slabega pol kilometra oddaljenega od

zalo, da je šlo za poplesavanje kosa ali šoje po listju ali med gostim vejevjem. »To pa ni kos,« sem si rekel in s povešeno puško, prislunjeno v ramo, počasi zakorakal v visoko travo po hribu spet navzdol. A že po nekaj korakih sem se ustavil, kajti pod menoj je v ranem poletnem jutru po mehkih, nežno zelenih mladih poganjkah jesena, javorja in kaline svoj vrat stegoval srnjak. Lep šesterak, starejši od dveh let. Tako je bil

zaposlen z objedanjem vršičkov, da ni opazil moje, iz trave moleče postave.

Srce mi je začelo biti še hitreje in zdelo se mi je, da se je preselilo nekaj centimetrov višje, v grlo tik pod jabolko, ostanek Adamovega greha. Prevzel me je občutek, da se mi po žilah pretaka olje, gosto in težko. Zadržal sem dih, a roke niso mirovale, kot bi želel, srnjak pa se je v daljnogledu nemirno prestavljal sem in tja. »Dobro, daj, umiri se ...«, sem si potihó govoril. Zavestno sem napravil nekaj globljih vdihov, stisnil naprožilo, trdneje pritisnil kopito v ramo in zadržal dih.

Harmonijo zgodnjepoletnega jutra je presekal rezek pok, nad travnatim pobočjem je hreščavo zažvižgalo, ptičji zbor je za nekaj časa zaprl kljune.

Ko se mi je zbistril pogled, sem se zastrmel v kraj, kjer je malo prej stal srnjak. Zagledal sem ga šele, ko sem se približal mestu nastrela. Ležal je na boku, prav tam, tik ob grmovju, na robu senožeti. S sunkovitim, a vedno redkejšim hlatajočim dihanjem je lovil zadnjo sapo. Ko se je naposled ob njem ustavil moj korak, se je povsem umiril, z rahlo odprtim pordelim gobčkom, iz katerega je še molela zadnja vejica, njegov pristen poslednji grižljaj.

Nahrbtnik sem odložil v travo in nanj položil puško. Še vedno nekoliko zasopel sem počasi pokleknil k srnjakovi glavi in rahlo položil svojo desno dlan

čez njegove široko odprte oči. Črn, vlažen smrček in toplo, mehko telo sta delovala še tako živo ...

»Ti, revež, kaj sem jaz tebi napravil,« sem dahnil. Prevzemal me je občutek velike sreče, pomešane z obžalovanjem. »Kaj sem jaz tebi napravil ...« Nekaj trenutkov je bilo moje dihanje drhtavo, podobno rahlemu ihtenju, a usta so se mi sama razlezla v nasmeh. Nežno sem pobožal žrtev svojega zločina.

V tistih trenutkih nekakšne duhovne intimnosti s svojim prvim plenom sem se zavedel absurdnosti svojih, na nek način patetičnih občutkov. »Ali ni moja vznesenost rahlo pretirana? Zakaj sem pa potegnil za petelina, če mi je sedaj žal?«

Takrat se mi je zadelo, da razumem hvaležnost starodavnih lovcev, ki so za preživetje vse svoje moči posvetili zalezovanju in uplenitvi divjadi. Ob uspehu so svojo hvaležnost naravi za dar in uplenjeni živali za žrtev izrazili s takšnim ali drugačnim obredom. Odlomil sem vejico kaline za zadnji grižljaj svojemu prvemu plenu. Z drugo vejico sem najprej pobožal srnjaka na mestu, kjer je bil zadet, nato pa jo, lahko okrvavljeno, zataknil za klobuk, na desno stran.

... Postoj, trenutek, kako si vendar – močan ...

Počasi sem se lotil iztrebljanja. Za prvič mi je šlo več kot dobro. Praktična

stran živalske anatomije mi ni bila tuja, saj sem že dolga leta gojil domače kunce za prirajo mesa. Srnjak je bil lepo zadet, v prsni koš. Kroglja mu je presekala aorto, tako da je izkravel v nekaj sekundah, srce pa je ostalo popolnoma celo. Življenjska nit se je pretrgala, kolikor mogoče brez muk, saj je krvni tlak v trenutku padel in je žival takoj izgubila zavest. Kadar je plen zadet v srce, včasih tlak v žilah ne pade tako nenadoma, ker ga zaklopke ohranjajo in je s prestreljenim srcem sposoben bežati več deset metrov, včasih več sto. Orožje je torej opravilo svoje delo na najboljši mogoč način. Bil sem zadovoljen.

Dan je zadihal s polnimi pljuči, ko sem svoje vozilo ustavil pred domačo hišo. Zlasti mlajši od mojih sinov bi mi le stežka odpustil, če mu srnjaka ne bi pokazal, preden bi ga odpeljal v hladilnico lovske družine. Nekoč mi je bil rekel: »Tata, jaz sem vedel, da bom ratal lovec še prej, kot si ti šel k lovcem!« Hotel je reči, da je on ‚po srcu‘ že prej postal lovec kot jaz. Da si ne bi jaz za to pripisoval kakšnih zaslug! Ali krivde, bi rekel kdo drug ... In res sta izraz na njegovem obrazu in lesk v očeh izražala nekaj posebnega. Divjo žival je sicer že kdaj videl, tudi uplenjeno, od blizu, a ta srnjak je bil drugačen. Bil je – naš.

V uredništvo *Lovca*, kjer sem kot urednik služboval že svoje peto leto, me je 1. junija 1984 po telefonu poklical direktor Triglavskega narodnega parka Ivan Fabjan - Niko in me vprašal, ali bi prišel že naslednji dan v Kranjsko Goro – na lov na ruševca. Lovil bi s

moj prihod. Povabil me je za mizo in mi povedal, da bo Stanko prišel vsak čas. Res je kmalu predme stopil mlad krepak Gorenjec mojih let, mi čvrsto stisnil roko in se mi prijazno predstavil. Že na pogled vljuden in dobrasrčen možakar, rojen istega leta kot jaz, zelo zgovoren, ki pa je sogovornika tudi strpno in mirno poslušal. Po krajšem pogovoru mi je predlagal, naj iz avta

BORIS LESKOVIC

Najin ruševca – s Krničnika

poklicnim lovskim čuvajem Mladenom Kavranom. Presenečen nad nenadnim povabilom sem mu skoraj brez obotavljanja potrdil pripravljenost na lov in mu tudi zagotovil, da bom naslednji dan ob 15. uri v Kranjski Gori¹. Kot mlad lovec sem ruševca, sploh pa lov nanj, dotlej poznal le iz knjig in pripovedovanj lovcev, ki so ga že lovili. Ivana Fabjana sem poznal kot starejšega in preudarnega moža, ki je že dolga leta vodil Gojitveno lovišče Triglav - Bled². Kar nekaj let sem poznal tudi direktorjevega pomočnika Julijana Črva, ki je bil še posebej zadolžen za področje lovstva.

V Kranjski Gori so mi naslednji dan na naslovu, na katerem sem se moral zglasiti, povedali, da si je čuvaj (tedaj so bili čuvaji že nadzorniki narodnega parka) Mladen Kavran prejšnji dan zlomil nogo in naj se zato kar takoj odpeljem naprej v Gozd Martuljek k lovskemu čuvaju – nadzorniku Stanku Zimi. Naročili so mu, naj me kot lovskega gosta odpelje v njegovem revirju na ruševca.

V Martuljku sem avto parkiral za staro kmečko domačijo in stopil v hladni in temačni hodnik. Na vratih v kmečko kuhinjo me je pozdravil starejši očanec, Stankov oče, ki je vedel za

kar vzamem nahrbtnik in puško³, kajti kar takoj se bova odpravila v goro do njegovega lovskega bivaka. Od tam se bova že ponoči odpravila še višje, nad gozdno mejo, kjer bova ob svitu v koču čakala na ruševca. Žal mu je bilo le, da nisem prišel že kak teden prej, saj se je rastitev bližala koncu.

Najina pot navkreber se je začela nedaleč od Zimove kmetije, na drugi strani Belega potoka, enega od dveh pritokov Save Dolinke, ki tam po že bolj umirjenem svetu teče vzporedno s cesto. Med hojo navkreber sva se pogovarjala o gozdnih kurah in kunah. Kot lovskega praktika so ga zelo zanimali tudi novi podatki iz knjig in tujih revij, ki sem mu jih navajal in tolmačil. Hitrost hoje je kot mlad gorski lovec uvidevno prilagajal moji za vzpone veliko skromnejši mestni telesni pripravljenosti. Le počasi sva se prek Sušja in Plat, kjer sva se v idiličnem gorskem studencu prvič oddejala, dvigala in približevala lovskemu bivaku. Lovec mi je z iztegnjeno roko pokazal, kje sta z Borutom Ingoličem (tudi nekdanjim glavnim urednikom *Lovca*) pred nekaj leti uplenila gamsa.

³ Puško za ta lov sem si izposodil od sodelavca Veljka Varičaka. Dobrohotno mi je ponudil svojo dragoceno boroveljko, bok tricevko, kal. 7 x 65 R/16/22 l. r., ki mu jo je po naročilu že pred desetletjem izdelal boroveljski puškar Hans Fanzoj. »Da boš lahko ustrelil s šibrami, če ga boš imel blizu, ali pa z malokalibrsko kroglo, če bo nekoliko dalje. Le na premetavko pazi, da ne pozabiš, katera cev je aktivirana; krogle velikega kalibra pa tako ne boš imel v puški, če loviš ruševca!« Hvaležno sem jo vzel s seboj, saj tedaj razen svoje repetirke, kal. .30-06 Spr., in bok šibrenice, kal. 16/16, še nisem imel primerne kombinirane puške.

Približno po dveurnem pohodu sva prispela na Skočnike – v planinski kotiček, kjer je na robu gozda stala manjša, že na pogled starejša lovska brunarica. Le ena stena, na kateri je bilo v notranjosti urejeno kurišče, je bila sezidana iz okoliškega kamenja – ta se je dvigala nad streho v obliki dimnika –, vse drugo v bivaku je bilo iz lesenih brun in izdelano iz rezanega lesa⁴. Stanko je zakuril v ognjišču in kmalu je zagorel ogenj, da sva si na toplem preoblekla premočeni srajci. Nato je na ogenj pristavil za črno kavo, ki sva jo med živahnim lovskim pogovorom pila kot vodo. Alkohol Stanko že dolgo ni poskusil. V bivaku je postalo kmalu vroče, tako da sva morala odpreti vrata. Ker se je med tem zunaj že stemnilo, sva prižgala petrolejko, ki je s svojo čarobno svetlobo pričarala tisto prvinsko lovsko vzdušje, kakršnega so veliko bolj poznali naši dedje in kakršnega ne morejo nuditi sodobni lovski domovi z električno razsvetljavo, tekočo vodo in keramičnimi ploščicami, tušem in celo bidejem v stranišču. Ko sem stopil na prag in odrinil stara lesena vrata, je gorsko tišino motilo le pritajeno šumenje bližnjega studenca pod bivakom. Tja so lovci hodili po pitno vodo.

Opolnoči sva se, ne da bi prej legla k počitku, odpravila na lov, da bi bila okrog četrte ure zjutraj, na vrhu, kot je najino ciljno mesto nad gozdno mejo imenoval Stanko. Tam naj bi bila že stoletna rastišča ruševcev, nekoliko nižje, pod drevesno mejo, pa tudi divjega petelina. Stanko je tisto leto ruševca zgoraj slišal peti že pred štirinajstimi dnevi. »Tja čez Robičevo planino, na martuljski Vršič, morava priti – v Vanetove robé ...«, mi je še rekel, ko sva zapahnila vrata.

Ko sva že kako uro po cikcakasti stezi in z baterijama v rokah v temi počasi grizla navkreber, sva se spomnila, da sva oba v bivaku pozabila dvogleda. Obešena sta ostala na steni. »Ja, nazaj pa zdaj ne greva!« je odločno rekel Stanko. »Saj imaš daljnogled na puški; bova že kako ...« In že sva se v dokaj svetli zvezdni noči brez lune vzpenjala naprej. Vmes sva večkrat počivala, saj je tudi teren postajal vse težje prehoden. Vodnik mi je povedal, da odkar so gamsje garje zdesetkale gamsa, ima tudi on tu manj gostov. Na moje vprašanje, kdaj je v tistem delu lovišča gost zadnjikrat uplenil ruševca, mi je povedal, da je zadnjega pred štirimi leti uplenil nek mlajši nemški

⁴ Spremljevalec mi je povedal, da je bila kočja zgrajena okrog leta 1930, ko je bil zakupnik tega dela lovišča Kersnik z Jesenic. Omenjeni najemnik naj bi bil celo njegov daljni sorodnik.

¹ Kasneje sem izvedel, da je Ivanu Fabjanu - Niku to povabilo predlagal moj prvi šef, pisatelj in glavni urednik *Lovca* Tone Svetina.

² Gojitveno lovišče Triglav Bled je bilo neposreden predhodnik uprave našega edinega narodnega parka – Triglavskega narodnega parka, ustanovljenega le tri leta pred mojim lovom na ruševca (leta 1981), a po dolgem, več kot tričetrtstoletnem pripravljalnem obdobju naravovarstvenih prizadevanj.

gost. Presenečeno sem se čudil, zakaj je minilo toliko časa. »Ja, koliko starejših lovcev pa misliš, da je sposobnih in želi priti sem gor po takem grdem terenu! Ni jih veliko! Ko pa so v TNP še drugi revirji z ruševci, kamor se lahko skoraj z avtom pripelješ na rastišče.« Že po dveh dneh lova sem resnico izrečenih njegovih stavkov tudi sam povsem razumel.

Zdelo se mi je, da sva dosegla že skoraj vrh, ko se je ozka lovska steza naenkrat končala in sva se pomikala naprej po še teže prehodnem svetu, polnem kamenja, skalovja, korenin in ruševja. Nad nama so se proti zvezdnatemu nebu dvigala še zadnja visokodebelna drevesa, večinoma smreke, bukve in macesni. Po tleh na gozdni meji so kot padli vojaki ležala na pol strohnela in od dežja ter snega sprana drevesna debela, ki so jim visokogorska narava, snežni plazovi in močni vetrovi že pred časom odmerili konec življenja. Zdaj služijo le še za razvoj drugih drobnejših organizmov. Čuvaj mi je ob krpi snega z baterijo pokazal nekaj na tleh – kupček od dežja ali snega izpranih in razmočenih ‚cigar‘. »Viš, tu ima zadnje rastišče ta velk peteln, ruševci pa pojejo in rastiyo kure še više.« »No, torej bova morala še više,‘ sem že pošteno utrujen in zasopel tiho sprejel trpko resnico, kar je očitno opazil tudi Stanko, ki se je takoj odločil za krajši postanek.

Pri nadaljnjem vzponu po bolj odprtem in strmem pobočju so se pred nama vedno pogosteje pojavljale manjše

snežne zaplate. Bila sva na nekakšnem visokogorskem pašniku, kjer pa nad nama ni bilo več večjih dreves. Stanko je naznanil, da sva okrog 1600 m visoko, že nad gozdno in tudi drevesno mejo, in upal sem, da sva bila že blizu rastišča ruševcev. Bilo je tudi vedno več obsežnejših in gostejših skupin pritlikavega ter skrivenčenega ruševja in več zaplat snežnih krp v kotanjah. Le tu in tam je rasel še kakšen osamljen macesen ...

Torej, vstopila sva v tiho in skrivnostno kraljestvo ruševcev, kjer ti previdni visokogorski ptiči, ki naj bi imeli oko na vsakem peresu, najdejo vso potrebno hrano in zavetje. Tam v svatovskem obdobju vozijo kočijo, se oglašajo in se ognjevito pretepajo za svoje neveste. Tedaj sva morala kljub temi in slabši vidljivosti ugasniti tudi bateriji, da ne bi na kakšni bližnji macesnovi veji splašila počivajočega gorskega viteza in njegovih tekmecev na rastiščih. Počasi sva se pomikala in skorajda pritipala na sleme martuljškega Vršiča. Daleč pod nama je zamolklo bučal Beli potok, vzporedno z njim, ob cesti proti Kranjski Gori, so bile vidne prižgane obcestne luči. Jasno nebo in gorski hlad z rahlim vetričem sta kljub temi omogočala še zadovoljivo vidljivost. Stanko je pokazal z roko: »Poglej, Boris, tja čez, v Avstriji, je megla, tu, na najini strani, pa je jasno, kot le malokrat. Razmere za strel ob svitu bodo idealne!« Ob viharinikih sva morala še malo naprej, do mesta, kjer

je imel Stanko ob rastišču urejeno čakališče – koč, v katerem naj bi prikrita čakala na primerne ruševca. »Za lov na ruševca sva 2. junija že malo pozna in bojim se, da je snežna zaplata pred mojim kočem že skopnela in si bova morala više izbrati kako drugo primerno mesto za čakanje,« mi je zaskrbljeno šepnil. »No, lepa reč! Ko že ves utrujen misliš, da si skoraj na cilju, pa zdaj še to!‘ sem pomislil. Njegov dvom je bil upravičen. Razočarana sva pred kočem, iz vej borovja narejenim zaklonom, ugotovila, da si morava poiskati novo primerno čakališče. Izbrala sva si ga v neki globeli, ko sva se odmaknila mimo dveh večjih skal. Tam je še vedno ležala obsežna krpa snega. »E, tu bo v redu, tukaj bova počakala na jutranji svit. Z rojstvom novega dne ruševci postanejo aktivni,« je rekel Stanko. Z bližnjega borovja sva si hitro nalomila nekaj vej in jih pred seboj potisnila v tla, za kritje. Usedla sva se za debelca mladih macesnov, ki so v manjši skupini rasli pred veliko strmo snežno zaplato. Tako sva sede obmirovala 1860 m visoko ...

Tiho sva čakala in vetrič, ki je vlekel od strani po pobočju, me je hitro ohladil. Čeprav sem si, takoj ko sva sedla, oblekel debelo lovsko jopo, sem od mraza začel drgetati, saj sva imela oba zaradi naporene hoje dodobra premočeni srajci. Ker je moj vodnik opazil moje težave, je iz nahrbtnika potegnil dve debelejši odeji in ogrnila sva se še z njima. Izdatno sta nama pomagali premagati hlad in umiriti drgetanje.

Visoko v hribih se zdani veliko prej kot v dolini. Prebujanje novega dne je napovedovalo jutranje oglašanje vedno več vrst ptic, ki so prilagojene na zahtevno življenje v visokogorju. Ob prebujajočem se dnevu visoko v gorah navdajajo človeka izjemni občutki. Malokdaj kasneje sem jih bil še deležen. Kljub vsej moji pozornosti in motrenju okolice pa sem vseeno postal vedno bolj zaspan. Nič čudnega, saj prejšnjo noč zaradi vnetega lovskega pogovora v bivaku in veliko popite kave nisva prav nič spala. Telesni napor, kakršnih nisem vajen, so tudi prispevali svoje.

Ko je bilo svetlo, sem si od zgoraj lahko dodobra ogledal zgornjo drevesno mejo, ki je za mnoge žive organizme nekakšna meja med življenjem in smrtjo. Nad njo lahko živijo le najodpornije in najbolj prilagodljive rastline in živali, ki še posebno pozimi lahko kljubujejo surovim vremenskim razmeram in velikim temperaturnim nihanjem. Tam vladajo skoraj polarne razmere. To je prava arktična tundra, predstavljena v naše visokogorje. Snežni plazovi in viharne vetrovi udarjajo v prve vrste dreves na gozdni meji, jih bičajo in podirajo. Zato je tamkaj videti po tleh tudi toliko podrtih in razpadajočih debel. Višje rastejo le še posamezna uporna drevesa, ki so kljub vetrovom in plazovom še vedno živa, a so skrivenčena in zaradi slabe prehranjenosti praviloma pritlikave rasti; mnoga imajo odlomljene vrhove, toda – še so živa. Tod dobro uspevajo rastišča poleglega bora – ruševja. Vmes je opaziti tudi še kakšno višje drevesce, ki sodi v skupino pionirskih vrst: jerebika, sem ter tja še kakšna bukev, nekaj pritlikavih vrb ali osameli macesen. Med suho visokogorsko travo se nizko razraščajo blazinasti grmički dlakavega sleča in navadnega slečnika, na večjih kamnih je videti lišaj. Prsti tod skorajda ni. Še tista, ki je, je nastala s preperevanjem matične kamnine, v posameznih žepih med skalovjem. Skromen humus, ki se je razvil tu in tam, je kisel in reven s hranili. Tod vladajo velike sezonske in dnevne temperaturne razlike. Vsa voda po tamkajšnjih strminah hitro odeče in zato vlada tudi suša, čeprav bi zaradi večjih količin padavin kdo mislil drugače.

Naenkrat me je Stanko dregnil in mi šepnil: »Ga slišiš doli? Eden že poje!«

»Ne, ne vem, Stanko. Odkrito ti povem,« sem mu priznal, »da v tem ptičjem direndaju ne morem razbrati ruševčevega oglašanja. Doslej ruševca še nikoli nisem slišal. Le bral sem o tem.«

Razumevajoče me je pogledal, poki-

mal in mi velel: »Kar pripravi puško, Boris – in me dobro poslušaj, kaj ti bom šepnil, če se bo začelo kaj dogajati pred nama. Če ne boš prepričan, da je pravi, te prosim, nikar ne ustrelj. Saj premladega ne smeva upleniti. Sram bi me bilo, če bi morala spodaj pokazati kakega mladega škarjevca, brez dovolj razvitih krivcev!« Pomiril sem ga, naj ga to nikar ne skrbi, saj tako pohlepen vendar nisem.

Ptičji zbor je postajal vedno glasnejši. Razbral sem gostolenje kraljička, komatar se je celo pojavil blizu pred nama in hreščee klical tovariše. Toda ruševca nisva pričakala nobenega ...

»Danes očitno manjkajo,« sem rekel čez čas, ko se je ptičje petje že poleglo in je dan že dodobra zamenjal zgodnji jutranji čas. A moj vodnik je še vedno, z odprtimi usti in napet kot struna prestrezal vsak šum v okolici. »Ja,« mi je naposled odgovoril, »ampak na nasprotnih vrhovih jih pa slišim! Poslušaj ... No, tisto, kar se zdaj sliši kot nekakšno gruljenje ...« In je malo počakal, da bi glas morda razbral tudi jaz. »To je ruševca, ki poje nekje v Macesnvcu. Eden tudi na Krničniku. O, kar trije se oglašajo tam ...«

Le pri nama ni bilo sledu o nobenem. Stanko je ruševca poskusil privabiti še z oponašanjem. »Čuhuj, čuhuj, čšuj, čsss,« je večkrat vabil in si ob tem zastiral usta z rokama. A tudi to ni nič pomagalo.

Moj vodnik je bil očitno veliko bolj razočaran nad najinim prvim neuspešnim lovom kot jaz. Približno po uri in pol sva čakališče zapustila in se začela spuščati proti bivaku, ki sva ga pustila kar nezaklenjenega. »Tu, v teh odmaknjenih kotičkih visokogorja, tudi planincev ni dosti,« mi je povedal Stanko, ko sem mu rekel, da imam v bivaku še nekaj lovske opreme in da sem tudi denarnico z osebniimi dokumenti pustil v lovskem površniku. Šele ob vrnitvi, podnevi, sem tudi spoznal – in se zgrozil – po kako nevarnih prepadnih mestih sva se ponoči vzpenjala na rastišče. Ko sem na nekaj mestih pogledal navzdol, sem začutil strah. V dnevni svetlobi in prvih žarkih jutranjega sonca sem si lahko natančno ogledal tudi rastišče velikega divjega petelina, na katerega me je prejšnji dan opozoril Stanko. Na stezi sem opazil povsem svež iztrebek tega velikega ptiča, malo naprej, na večjem kamnu ob stezi, pa tudi 'vizitko' kune. Za glasbeno spremljavo v tihem gorskem svetu je med najinim sestopanjem skrbela kukavica. Nekoliko niže, že blizu bivaka, sta naju izza debela ogledovali dve veverici, ki sta se v jutranjem soncu lovili po drevju.

Stanko me je previdno vprašal: »Bi lahko ostal še en dan, da bi odšla pogledat še na Krničnik, kjer so danes zjutraj peli? Le še nekoliko več hoda je, pot je nekoliko bolj strma.« Kar nekakšen strah sem zaznal v njegovih očeh, ko se je vprašujoče zazrl vame. Saj se vsak lovski čuvaj tako rad pohvali, da je gosta uspešno privedel do cilja – uspešnega strela na zeleno divjad. Takoj sem mu odgovoril, da bom ostal in da pri lovu tako hitro že ne odneham. Postal je zgovornejši in mi je predstavil natančnejši načrt za najin ponovni naskok na ruševca.

Utrudljiva pot in neprespana noč sta naju v bivaku kmalu po okrepčilu položila na pograda in oba sva trdno zaspala. Budilka naju je zbudila šele pozno popoldne. Nekaj malega sva pojedla in med pogovorom popila precej črne kave. V bližini bivaka sem preskusil tudi natančnost Veljkove kombinirane puške. Stanko mi je na hitro še razkazal bližnjo okolico bivaka. Pri tem sva presenetila slabotnega srnjačka gumbarja, ki že na pogled ni bil težji od osmih kilogramov. Nič čudnega, saj srnjad tako visoko v planinah nima prav dobrih življenjskih razmer.

Zaradi daljše in zahtevnejše poti na Krničnik sva se morala zvečer odpraviti na pot že kar uro prej kot prejšnjo noč. Zamenjavo dneva z 2. na 3. junij 1984 sva pričakala med vzponom pod krajem Medvednik. Stanka sem vprašal, od kod takšno ime, saj medvedi v tistih krajih niso prav pogosti. Ni mi vedel natančno odgovoriti, menil pa je, da kadar se medved pojavi v tamkajšnjih krajih, izbere pot in prehod prav med skalovjem, po žlebu. Šele veliko kasneje, pravzaprav pred nedavnim, sem v knjigi gozdarja Mihaela Marenčeta *Zgodbe starega macesna*⁵ prebral Stankovo kasneje dopolnjeno razlago, ki jo je nekje celo zapisal.

V skoraj popolni temi sva ob stezi, ki zaradi zvezdnatega neba sploh ni bila tako temna, splašila srnjaka, ki naju je pozdravil z glasnim bavkanjem in se je v skokih še nekaj časa glasno umikal navkreber. V tistem okolju namreč nisem opazil nobene uhojene lovske steze. Svet, po katerem sva lezla navzgor, je imel že kar grozeč naklon. Baterijsko svetilko sem si pripel za naramnico nahrbtnika in grabil za rastlinje v strmini, da sem se lahko s puško na rami in ovirajočim nahrbtnikom potegoval višje. Od časa do časa sem zdrsnil nazaj, kar mi je jemalo veliko moči. Izposojeno puško, za katero sem se še bolj bal, kot

⁵ Knjiga je v samozaložbi izšla v skromni nakladi 150 izvodov v letu 2018. Njen avtor je bil dolga leta strokovni uslužbenec v TNP.

bi se za svojo, sem komaj zadrževal na rami. Kar nekajkrat sem se tudi znašel na zadnji plati. Stanku je šlo veliko bolje in od časa do časa je moral name potrpežljivo čakati, saj sem se znova in znova poganjal na višja mesta, kjer sem enkrat že bil. On pa me je le mirno spodbujal in mi govoril: »Boris, kar počasi, saj imava še dovolj časa! Kar malo se usedi in počij ...« Medtem je trdno razkoračen v strmini potrpežljivo čakal.

Ko sva bila že visoko pod vrhom, sem opazil, da je na tisti strani veliko več pomrznjenih krp snega kot na večrajšnji, nasprotni strani. Vesel sem bil tudi, ker so bile tudi to noč na jasnem nebu še vedno zvezde, čeprav so po radiu napovedovali poslabšanje vremena.

Po strmem pobočju nad Medvednikom sva se le približevala Krničniku. In glej, kot je značilno za visokogorje, se je iznenada vreme res pokvarilo – pooblačilo se je, temperatura zraka se je precej zvišala. Kadar sva kje stopila na tanjšo snežno zaplato, so se nama čevlji začeli vdirati v sneg. Macesni so bili bolj in bolj redki in vse več krp snega je še ležalo na slabo poraščenem travnatem in skalnatem pobočju pod vrhom. Začela naju je zastirati megla, ki se je kar nenadoma spet razkadila, pa se spet in spet od nekd privlekla. Tudi nekaj dežnih kapelj je že priletelo iz oblakov. Midva pa sva, vsa preznojena, lezla še kar više in više ... Pošteno sem bil izmučen, Stanko pa se mi je zdel venomer enako svež in tudi dobro razpoložen.

Začelo se je svitati, ko še nisva povsem prišla na cilj. Zaradi slabega vremena prehod noči v dan ni bil tako izrazit kot prejšnje jutro. Ravno sem s težavo vlekel noge iz gosto prepletene ruševja, ki je raslo pod nekaj višjimi borovci in macesni, ko mi je Stanko šepnil, naj hitro pripravim puško in nato s prstom na ustih pokazal, naj obmirujem. V tistem trenutku sem tudi sam prvič zaslišal jasno oglašanje: ruševčevo gruljenje in pihanje, čeprav ga nisem še nikjer opazil. Puško sem imel v rokah že pripravljeno, dobro sem se razkoračil v kritju in gledal, ali se bo kje kaj premaknilo. Stanko, ki je bil desno od mene, je začel z usti oponašati ruševca. »Čuhuj, čuhuj, čšuj, čsss ...« In glej, ptič se je začel nekje pred nama oglašati in se spreletavati, da sem jasno razbral ropot peruti. Dozdevalo se mi je, kot da poje nekje prav pod mojimi nogami in da nama je vedno bliže. A bil je še zmeraj nekje v bližnjem ruševju. Na Stankove glasovne izzive se je kar naprej oglašal; jezno je pihal in grulil. Naposled sem zaslišal še glasnejši ropot

peruti, ki je tako značilen za vse kure. Kakih petdeset metrov levo, naprej od mene, se mi je naenkrat pokazal v zraku in že naslednji hip pristal na macesnovi veji na koncu ruševja, po katerem sva se prej prebijala s Stankom. Medtem si je Stanko ruševca, ki je pogledoval na vse strani in iztegoval vrat, z daljnogledom že pozorno ogledoval in mi zašepetal: »Pravi je, Boris, kar streljaj, ko boš lahko! Počasi dvigaj puško, da ga s hitrim gibom ne spodiš!«

Res sem celo večnost dvigal puško k licu in jo počasi naslonil v ramo, ga ujel v križ strelnega daljnogleda in prestavil premetavko. Ob tem sem se tudi negotovo spraševal, ali bi bilo na to daljavo bolje streljati s kroglico ali šibrami⁶. Za šibre se mi je zdelo nekoliko daleč, v zanesljiv zadetek s kroglico, ko sem bil še ves zadihan in brez naslona, nisem bil prepričan. Križ puškinega daljnogleda pa je medtem plesal po črnem ptiču, ki je tedaj previdno umolknil, stegoval vrat in obračal glavo. Očitno je že nekaj sumil. Potisnil sem premetavko za kroglico, namerjal in sprožil. Naprožilo se je tiho sprostito, počilo pa ni. Oba s spremljevalcem sva tiho zaječala. Toda kljub presenečenju nisem odmaknil puške od lica, ampak sem s prstom spet hitro prestavil premetavko za strel s šibreno cevjo – in že v naslednjem trenutku s strelom ujel ruševca, ko je skoraj že zapuščal macesnovo vejo. Kot snop je črn ptič omahnil pod drevo ...

Stanko me je veselo pogledal in rekel: »Dober je! Še zadnji hip si ga snel! Poglejva, kje leži!«

Črn ptič s škrlatno rdečimi 'obrvmi' je še vedno živ ležal ob vzhodju ma-

⁶ Šibre Rotweill, št. 8.

cesna, nemočno dvigal glavo in trepetal. Ko je opazil, da se mu približujeva, se je še z zadnjimi močmi vrgel na strmo snežno krpo in sprva počasi, nato vedno hitreje drsel med rušjem in skalovjem nekam navzdol. »Še je živ, dobro glej, kam ga bo neslo,« je za menoj zaklical Stanko. Ruševca pa je medtem, verjetno že mrtev, vedno hitreje drsel po snežnem pobočju, da sem naposled videl le še črno piko. Obema se je zadelo, da se je zaustavil na robu ruševja. »Za njim!« sem si rekel in še sam skočil na snežno zaplato. Menil sem, da se bom z nogami lahko zagozdil v sneg in počasi prišel do plena. Napaka! Na zaledeneli snežni skorji so čevlji zdrsnili in spodneslo me je na zadnjo plat na razmočeno površino. Že v naslednjem trenutku sem tudi jaz s pospeškom lastne težnosti začel vedno hitreje drseti po snežni plošči približno po isti poti, ki jo je pred menoj že opravil ruševca. Le še toliko časa sem imel, da sem dragoceno Veljkovo puško s kopitom zagozdil v neko snežno razpoko, da ni drsela z menoj. Nekje na robu spodaj sem se z vso hitrostjo skoraj do pasu pogreznil v mehak sneg. Začutil sem, da sem moker in da so tudi planinski čevlji spustili vodo vase. Povrh vsega se je iz oblakov še ulilo kot iz škafa ... Medtem se je do mene, ves v strahu, z Veljkovo puško v rokah, spustil Stanko. Odleglo mu je, ko je videl, da sem le pošteno moker. Skupaj sva se morala še malo spustiti in poiskati mrtvega ruševca, ki je bil prav tako povsem moker.

»Srednje star samec, s tremi krivci,« je ugotovil Stanko. Bil je nepoškodovan, le na vratu mu je manjkalo nekaj perja. »Verjetno se je na rastišču tako srdito spopadal s tekmeči,« je ugotav-

ljal moj spremljevalec. »*To se večkrat opazi pri ruševcih, ki jih uplenimo v zadnjih dnevih rastiive,*« je še pristavil.

»*To za dobrega preparatorja ne bo problem,*« sem si mislil. Šele tam, kakih sto metrov pod nastrelom, mi je Stanko lahko voščil lovski blagor in mi na štuli svojega klobuka izročil vršiček borovja, ki sem si ga lahko zataknil za desno stran klobuka, drugega, manjšega, pa sem potisnil ruševcu v kljun. Čeprav neznansko utrujen sem bil vesel svojega lovskega uspeha. Ruševca sem potegnil skozi odrezan spodnji del stare ženske najlonske nogavice in ga, tako zavarovana pred poškodbami in za kljun obešena na nahrbtniku, prinesel v bivak.

Po kratkem postanku in okrepčilu v prijetni lovski brunarici sva, kljub močnemu dežju, zapahnila in zaklenila vrata in se dokaj hitro vrnila v Martuljek. Tam sem se, ko sem si vsaj delno zamenjal mokra oblačila in obutev, mojemu vodniku Stanku zahvalil za vodstvo. Poslovala sva se kot stara prijatelja, nakar sem se odpeljal na Bled, na upravo Triglavskega narodnega parka, k direktorju Fabjanu in pomočniku Črvu poročat o uspešnem lovu. Oba sta me lepo sprejela in bila vesela mojega navdušenja nad lovom in lovskim blagrom, ki so ga bili že nekaj let po tem deležni le še res redki lovci. Konec osemdesetih let je bil ruševca v Triglavskem narodnem parku zavarovan, kmalu zatem pa tudi v vsej Sloveniji.

Zdaj imajo že dolga leta ruševci pri nas pred lovci popoln mir. Toda po moji skromni oceni jih dandanes veliko bolj vznemirjata množičen obisk planincev in neprestano zalezovanje številnih navdušenih naravoslovnih fotografov, da v času rastiive skoraj nimajo več miru. Tudi podnebne spremembe s toplogrednimi vplivi tem lepim, na hlad prilagojenim visokogorskim ptičem, tako kot tudi divjemu petelinu, nikakor niso naklonjene ...

Ruševca, tega manjšega predstavnika naših koconogih ali gozdnih kur, pred opisanim lovom nisem nikoli znal dovolj ceniti, pravzaprav si ga niti nisem želel upleniti. A po toliko letih štejem ta lov še vedno za telesno najtežavnejšega in najbolj pristno doživetega od vseh mojih lovov v visokogorju. Zato se mi je ta ptič tako zelo globoko vtisnil v spomin. Resda nisem bil deležen opazovanja vsega značilnega paritvenega rituala, ki so ga opisali nekateri drugi lovci, a dosegel sem svoj prvi visokogorski lovski cilj.

Preparat mojega ruševca že dve desetletji ne krasi več stene v mojem stanovanju. A ptiča samega imam še zdaj pred očmi, v rojevajočem se jutru na

veji gorskega macesna, tam zgoraj – v Krničniku. Še vedno razločno slišim njegovo ljubezensko in tekmovalno oglašanje, preden sem ga ‚utrgal‘ iz njegovega življenjskega okolja. A vsak utrgan cvet v vazi sčasoma oveni. Čas ga odloži nekje ... Na ‚pokopališču trofej‘ ... še v času življenja uplenitelja, še bolj zanesljivo pa kmalu po njegovi smrti ...

Od najinega lova se s Stankom nisva več videla, čeprav sem se velikokrat spomnil nanj in večkrat sklenil, da ga bom obiskal. Zato mi je bilo toliko težje pri srcu, ko sem po toliko letih izvedel, da ga ni več med živimi. Njegove iskrene in odkrite lovske duše ter prijateljstva, ki se je med nama rodilo v dvodnevem lovu, nisem in ne bom nikoli pozabil.

Stanko Zima je bil pravi lovec, z dušo in telesom. Spoštoval je živali in živel za lov in svoje lovišče. S svojim

psom je zadnja leta živel v novi hiši, ki si jo je zgradil blizu stare domačije v Gozdu Martuljku.

Umrl je nenadoma, 6. avgusta 2009, proti večeru med lovom na srnjaka v Senožetih⁷. Vesel uspešnega strela na srnjaka se je odpravil na nastrel. A pred svojim zadnjim uplenjenim srnjakom se ni mogel več odkriti – mu izkazati poslednje časti in mu v gobček potisniti zadnjega grizljaja. Izdalo ga je srce.⁸

Ta zapis o najinem lovu na ruševca poklanjam častnemu spominu na Stanka. Kako spontano, globoko in doživeto je lahko neko lovsko tovarištvo, stkano med nekim lovom, čeprav se lovca družita le krajši čas ...

⁷ V Senožetih – travniki za Savo, med naseljema Gozd Martuljek in Belca.

⁸ Portret lovskega nadzornika Triglavskega narodnega parka Stanka Zime je v črtici *Poslednji srnjak* opisal tudi Mihael Marenče v svoji, v tem zapisu že omenjeni knjigi *Zgodbe starega macesna*.

Povožil nas je čas

V zimski belini,
v jutranji sivini,
v skrivni votlini
gozdni je župan,
častitljivi Črni Vran,
sklicaval vse občane gozda.
Objavil strašen je razglas:
»ŽIVALI DRAGE, POVOZIL NAS JE
ČAS!«

»Povožil nas je čas,«
živali vzklikajo na glas.
Prestrašen zajec Darko,
vzhičena kuna Luna,
pretresen jelen Žarko,
jezen orel Marko ...

Vsi po vrsti gledajo župana Vrana,
se sprašujejo, zakaj jih sklicuje že
zarana.

Sinice, vrabci in druga vsa perjad
priletela je v votlino:
gleda, sprašuje, jadikuje,
se zgroženo sprašuje:
»Kaj, povožil nas je čas?«
čivkajo na
glas.

Župan Črni Vran še enkrat ponovi:
»Povožil nas je čas.
Nihče med nami nima telefona,
nihče ne rabi mikrofona,
starši ne uporabljate bejbifona.
Tudi pametna sova Tinca
računalnika nima,
še dobro, da v naši občini »vse štima.«
Prehitel nas je tudi lovec Lojze,
ki po mobitelu govori,
ko na preži sam sedi.
Naš prelepi Gozdni kot signala nima,
elektronika nas ne zanima.
Treba nekaj bo storiti,
v 21. stoletje se premakniti.«

Mali svizec Bruno pametno prikima,
ugotavlja, da Facebook profila nima.
Lisica Mina pa povzame:
»Instagram ni zame.«
»Tudi Tweeter živalim je neznan,«
zgroženo ugotavlja cenjeni župan.

»Treba nekaj bo storiti,
v 21. stoletje moramo preiti,«
živali sklenejo enotno.
Sprašujejo se:
»Le kako?«

Vrabček Luka pa začivka:
»Zakaj se nam tako mudi,
zakaj sprašujemo se to,
ko pa v našem gozdu je takooooo lepo?«

Župan ga zgroženo pogleda,
sova Tinca postane čisto bleda,
orel Marko se kar strese,
ker prepričljivo prenese.
Še zaspala žaba Zofka
zgroženo zakvaka:
»Kabelsko ima že vsaka mlaka!«
Župan končno se odloči,
debate vse zaključi in
še zadnjič se na GPS priključi:
»Navigacija mi pravi,
da v gozdu vsi smo zdravi.
Živali moje,
elektronika res ni za nas,
drugače preživljali bomo čas!«

Noč ovila je prelepi Gozdni kot,
blagodejna tišina je povsod.
Živali spijo, sanjajo lepo,
saj sklenile so tako,
da jih čas povožil ni,
zdaj v gozdu so srečni vsi.

Foto: Otton Naglost

Občni zbor LZS 2019

Redni letni občni zbor **Lovske Rzveze Slovenije (LZS)** je potekal 6. junija 2019 v **Celjskem domu v Celju**. Od 112 predstavnikov, izvoljenih na delnih občnih zborih v 20 volilnih okoliših, se je občnega zbora udeležilo 105 predstavnikov. **Občni zbor LZS** je izvolil verifikacijsko komisijo v sestavi dr. **Srečko Felix Kropet** kot predsednik (volilni okoliš Ptuj - Ormož) ter člana **Tomaža Trotovška** (volilni okoliš Zasavje) in **Janeza Krivca** (volilni okoliš Posavje). Za predsednika delovnega predsedstva je Občni zbor LZS izvolil **Ludvika Rituperja** (volilni okoliš Prekmurje), za člana pa mag. **Ivana Žižka** (volilni okoliš Maribor) in **Mirana Krštince** (volilni okoliš Celje). Zapisnikarica je bila mag. **Nataša Oven** (Strokovna služba LZS), overiteljja zapisnika pa **Matija Jane** (volilni okoliš Gorenjska) in **Miran Zupančič** (volilni okoliš Ljubljana).

Po sprejemu dnevnega reda in *Poslovnika Občnega zbora LZS* je predsednik Nadzornega odbora LZS **Branko Zlobko** podal povzetek poročila **Nadzornega odbora LZS** za leto 2018. Povedal je, da se je Nadzorni odbor LZS seznanil tudi s poročilom revizorske družbe **FIRES, d. o. o.**, ki je revdirala računovodske izkaze LZS. Računovodski izkazi za leto 2018 prikazujejo pošteno premoženjsko

stanje LZS in njen poslovni izid za leto 2018, finančna sredstva pa so bila porabljena skladno z *Letnim finančnim načrtom LZS za leto 2018*. Predsednik delovnega predsedstva Rituper se je predsedniku Nadzornega odbora LZS Zlobku zahvalil za podano poročilo in odprl razpravo. Ker je ni bilo, je predlagal, da Občni zbor LZS sprejme *Poročilo Nadzornega odbora LZS za leto 2018*. Občni zbor LZS je poročilo sprejel soglasno.

V nadaljevanju je predsednik LZS mag. **Lado Bradač** podal kratek povzetek *Letnega poročila LZS za leto 2018*. Povedal je, da so se predstavniki članic LZS na delnih občnih zborih v volilnih okoliših podrobneje seznanili z delom vseh organov LZS, komisij, Strokovno-znanstvenega sveta LZS in uredniških odborov, ki jih je imenoval **Upravni odbor LZS**. V nadaljevanju je opozoril na nekatere ključne zadeve v minulemu letu. Sprejete so bile

spremembe *Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1)*, ki so odpravile nesorazmernost izrečenih kazni za prekrške po ZDLov-1, zaradi katerih so lovcem preklicali lovske izkaznice oziroma jim niso smele biti podaljšane. Prav tako je bil zakon o divjadi in lovstvu dopolnjen v delu financiranja javnih nalog, ki jih opravlja LZS, tako da se bodo te naloge v prihodnje financirale tudi iz državnega proračuna. Povedal je, da je na področju preprečevanja afriške

Foto: Urša Kmečec

Občni zbor LZS je ponovno potekal v Celjskem domu v Celju. Od leve: predsednik LZS mag. Lado Bradač, zapisnikarica mag. Nataša Oven (Strokovna služba LZS), delovno predsedstvo (Miran Krštinc, Ludvik Rituper in mag. Ivan Žižek).

prašičje kuge predviden sprejem nujnih začasnih ukrepov. LZS je aktivno sodelovala pri pripravi sprememb in dopolnitve zakona o orožju. Pomemben projekt v minulem letu je tudi projekt *Modri odsevník*. Nastala je tudi spletna aplikacija, s katero lovci na kraju samem beležijo povoz divjadi in vnesejo podatke v lovski informacijski sistem *Lisjak*. Podatki kažejo, da se je na najbolj problematičnih odsekih državnih cest, ki so opremljeni z modrimi odsevníki, število povozov zmanjšalo na polovico. Mag. Bradač je Občni zbor LZS seznanil še s problematiko upravljanja z rjavim medvedom in šakalom ter s spremembami zakonodaje na področju kmetijske politike, ki vključuje tudi spremembe in dopolnitve *Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije* v povezavi s 14. členom, na podlagi katerega so postala last **Republike Slovenije** tudi zemljišča, ki so jih lovske družine odplačno pridobile v prejšnjem družbenoekonomskem

sistemu. *Letno poročilo LZS za leto 2018* je Občni zbor LZS sprejel soglasno.

V nadaljevanju je mag. Bradač Občni zbor LZS seznanil z dvema dokumentoma – *Vsebinskim načrtom dela LZS za leto 2019* in *Finančnim načrtom dela LZS za leto 2019*, pa tudi s pobudami in predlogi, ki so jih prejeli na delnih občnih zborih v volilnih okoliših. V **volilnih okoliših Kočevje, Notranjska, Prekmurje in Postojnsko-Bistriški** so na delnih občnih zborih sprejeli sklepe, da se mora LZS zavzemati za aktivno upravljanje s populacijami velikih zveri, prav tako pa tudi z drugimi zavarovanimi prostoživečimi živalskimi vrstami. V volilnem okolišu Prekmurje so na delnem občnem zboru sprejeli pobudo, naj **Komisija za upravljanje z divjadjo in Strokovno-znanstveni svet** proučita možnosti za spremembo uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob, zlasti glede jelenjadi in srnjadi. V **volilnem okolišu Prlekija** so na delnem občnem zboru sprejeli pobudo,

da LZS seznanijo pristojne organe s problematiko zmanjševanja življenjskega prostora za malo divjad. V volilnem okolišu Prekmurje so na delnem občnem zboru sprejeli tudi sklep, da LZS v čim krajšem času vzpostavi evidenco članov v *Lisjaku* tudi za članice LZS po drugem odstavku 4. člena *Pravil LZS*. V **volilnem okolišu Celje** so na delnem občnem zboru sprejeli pobudo, da pristopijo k spremembi *Pravilnika o lovski izkaznici* za osebe, ki izpolnjujejo zakonske pogoje za izdajo lovske izkaznice, vendar pa niso člani lovskih družin, upravljavk lovišč. V **volilnem okolišu Gorica** so na delnem občnem zboru sprejeli sklep, da **Strokovna služba LZS** ter **Komisija za priznanja in odlikovanja** do konca mandata pripravita nov pravilnik o odlikovanjih, ki bo omogočal enako obravnavo članov lovskih družin, ki opravljajo funkcije, kot tudi tistih članov, ki aktivno sodelujejo pri delu lovske družine, vendar funkcij ne opravljajo. V volilnem okolišu Notranjska so na delnem

občnem zboru sprejeli pobudo, naj LZS kot krovna lovska organizacija deluje v smeri dviga cene divjačinskega mesa. V volilnem okolišu Kočevje pa so na delnem občnem zboru sprejeli sklep, da bi povečali finančna sredstva za pravno pomoč članicam.

V razpravi so predstavniki tudi predlagali, naj vsi lovci, ne samo LZS, več aktivnosti namenimo pridobivanju finančnih sredstev iz projektov **Evropske unije**. Prav tako so predstavniki ponovno podali pobudi, da LZS poskrbi za enotno kolektivno življenjsko in nezgodno zavarovanje vseh lovcev in lovskih psov ter naj lovski čuvaji pridobijo tudi status naravovarstvenega nadzornika. Predsednik LZS mag. Bradač je pojasnil, da so bile nekatere pobude in predlogi že realizirani, druge pa bodo Strokovna služba LZS in pristojne komisije Upravnega odbora LZS proučile in članice LZS v volilnih okoliših seznanile s predlaganimi rešitvami.

Mag. Nataša Oven

Fotografska razstava dr. Petre Draškovič Pelc

Iscanje divjega – moja odkrivanja kočevske narave je naslov razstave naravoslovne fotografije dr. **Petre Draškovič Pelc**, ki je bila v **Zlatorogovi galeriji** na

torica biomedicinskih znanosti. Avtorica obožuje tišino, mir ter svetlobo in spokojnost divjih, neokrnjenih predelov Aljaske in severnih obzorij, pa tudi domačega kočevskega okolja ter skrivnosti, ki jih v sebi nosi ta gozd.

Razstavo naravoslovnih fotografij je 14. maja slavnostno odprl predsednik LZS mag. **Lado**

zahteva ogromno potrpežljivosti in dobrega poznavanja narave,« je poudaril mag. Oršanič in iz-

vznožjem Pohorja in očeta, ki je lovec, pogosto spremljala pri sprehodih po gozdu. Moj zaščiteni

Foto: Štefan Vesel

Foto: Štefan Vesel

Dr. Petra Draškovič Pelc z mamo in očetom

Odprtja razstave so se udeležili številni ljubitelji umetnosti in narave.

Lovski zvezi Slovenije (LZS) na ogled od 14. maja do konca junija.

Dr. Draškovič Pelcova je naravoslovna fotografinja iz Kočevja, ki skuša svojo ljubezen do narave in njenega ohranjanja izraziti skozi različne oblike delovanja. Je nadobudna popotnica, turistična vodnica, radovedna raziskovalka in ljubiteljica narave, pa tudi dok-

Bradač, ki je ugotavljal, da sta s Petro »zamenjala« – sam se je odselil iz Kočevja, Petra pa se je tja priselila. Avtoričino delo je slikovito predstavil direktor Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave mag. **Teo Hrvoje Oršanič**, tudi sam odličen naravoslovni fotograf. »*Naravoslovna fotografija je izjemno zahtevna vrsta, ki*

postavil doživetje, ki si ga delita z avtorico: neke zgodnje pomladi sta skupaj uro in pol nepremično sedela v hladni mlaki, da sta lahko povsem ob blizu fotografirala razmnoževanje plašnih plavčkov oziroma barjanskih žabic, ki so zelo občutljive za vsak šum in premik.

O svoji ljubezni do narave, ki jo goji že od rosnih let, pa je obiskovalcem spregovorila avtorica sama. »*Odraščala sem pod*

znak je medved – pravzaprav sem na pol medvedka, saj je dekliški priimek moje mame Medved, zato ni presenetljivo, da sem svoj brlog našla na Kočevskem,« se je pošalila avtorica.

Odprtje razstave, ki je pritegnila številne obiskovalce, je s pesmimi popestril **Lovski pevski zbor Martin Krpan - Bloke**, ki bo prihodnje leto praznoval 15. obletnico svojega delovanja.

Urša Kmetec

Preprečevanje nezakonitega ubijanja risov in drugih prostoživečih živali

Za uspešno izvedbo projekta *LIFE Lynx* ter ohranitev ogrožene populacije risa na območju Slovenije in Hrvaške so poleg doselitve novih osebkov s Karpatov izredno pomembni preprečevanje, zmanjšanje, postopen nadzor in sankcioniranje nezakonitega ubijanja risov in drugih prostoživečih živali.

Lovska zveza Slovenije (LZS), ki je eden od partnerjev projekta *LIFE Lynx*, je v sodelovanju z Ministrstvom za notranje zadeve v Gotenici od 9. do 11. aprila 2019 izvedla tridnevno strokovno usposabljanje za pripadnike Policije. Gre za pomemben korak pri varovanju prostoživečih živali, saj je v okviru usposabljanja ustrezno strokovno izobrazbo za odkrivanje in ukrepanje v primeru nezakonitega ubijanja prostoživečih živali pridobilo 25 specializiranih policistov z območja celotne Slovenije. V okviru izobraževanja je bil pripravljen protokol obveščanja in ukrepanja, s katerim bodo seznanjeni pripadniki Policije in tudi drugi udeleženci (lovci, lovski čuvaji, gozdarji, biologi idr.), saj bo pomagal pri uspešni obravnavi, preiskovanju in ustreznem ukrepanju v primeru suma nezakonitega ubijanja prostoživečih živali.

Raziskave z območja Slovenije kažejo na visoko družbeno sprejemljivost risa med lovci in širšo

Foto: Tadeja Smolej

Pripadniki Policije so se seznanili s postopkom ukrepanja v primeru najdbe trupla prostoživeče živali, za katerega obstaja sum nezakonite usmrtilve.

javnostjo, vendar vseeno obstaja možnost nezakonitega ubijanja. Pri vrstah z majhnimi populacijskimi gostotami, kot je na primer dinarsko-jugovzhodno alpska populacija risa, je vsak nezakonito ubit osebek velika izguba, kar privede do manjše genetske pestrosti populacije. Za odkrivanje kaznivih dejanj so ključni forenzična sekcija najdenega trupla, s katero določimo način, kako je bila smrt povzročena (na primer: namerno, nenamerno, naravno), čas smrti in dejavniki, ki k temu prispevajo. Poleg tega so pomembne tudi genetske metode, ki omogočajo prepoznavanje in sledenje različnih delov istega živalskega osebka (na primer tkiva, kosti, slina) in izdelkov iz živali. Rezultati vseh omenjenih preiskav v zadnji fazi omogočajo povezovanje oseb s krajem kaznivega dejanja.

LZS, drugi partnerji projekta *LIFE Lynx* in pripadniki Policije

imajo ničelno toleranco do nezakonitega ubijanja risa in drugih prostoživečih živali. Podporo projektni akciji je izkazal tudi smučarski skakalec **Peter Prevc**: »Kot ambasador projekta *LIFE Lynx* nasprotujem kakršnim koli nezakonitim posegom v naravno okolje ter nezakonitemu ubijanju risov in drugih prostoživečih živali. Podpiram projekt *LIFE Lynx*, s katerim bodo strokovnjaki rešili rise pri nas pred izumrtjem.« Srečko Žerjav, direktor Strokovne službe LZS, je o preprečevanju nezakonitega ubijanja risov povedal: »Treba je izpostaviti dejstvo, da je Lovska zveza Slovenije prva nacionalna lovška organizacija, ki bo izvedla tako dejavnost. Po posredovanju prvih informacij v evropskem prostoru velik interes kaže, da bomo to pobudo in znanje prenesli tudi v druge države.«

Policija v povezavi z zavarovanimi vrstami živali obravnava

kaznivo dejanje nezakonitega ravnanja z zaščitnimi živalmi in rastlinami (344. člen Kazenskega zakonika (KZ-1)), ki zajema nezakonito posedovanje, odvzem, poškodovanje, usmrtilve, izvoz, uvoz ali trgovanje z zavarovanimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami, njihovimi deli in izdelki iz njih. Kazen za storilce navedenega kaznivega dejanja je do tri leta zapora oziroma do pet let, če je bilo dejanje storjeno v kriminalni združbi ali če je žival ali rastlina velikega ali izjemnega naravovarstvenega pomena.

Primere, torej negativna ravnanja zoper (zavarovane) živali, Policija največkrat začne na podlagi prijav posameznikov ali društev in jih obravnava skladno z zakonodajo (*Zakon o kazenskem postopku* (ZKP) in KZ-1). Če so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, mora Policija storiti vse potrebno, da izsledí storilca kaznivega dejanja in preišče okoliščine storjenega dejanja. Na podlagi zbranih obvestil Policija nato sestavi kazensko ovadbo in jo posreduje državnemu tožilstvu. V primeru, da na podlagi zbranih obvestil ni podlage za kazensko ovadbo, Policija državnemu tožilstvu pošlje poročilo in, če je potrebno, o zadevi obvesti pristojno inšpekcijsko službo.

Policija bi tako v primeru prijave suma nelegalnega odvzema, poškodovanja, usmrtilve, posesti ali celo trgovanja z zavarovanimi živalmi vse informacije preverila ter izvedla vse potrebne aktivnosti in ukrepe, ki so predpisani.

Tadeja Smolej

Postopek oživljanja, zaustavitve krvavitve, program Svít

Že v letu 2017 je LD Loka pri Zidanem Mostu v sodelovanju s Centrom za krepitev zdravja Zdravstvenega doma (ZD) Sevnica organizirala temeljne postopke oživljanja in uporabo avtomatskega defibrilatorja (AED) – prenosne elektronske naprave, ki zazna zastoj srca pri človeku in lahko s pomočjo električnega sunka srce ponovno požene ter tako reši življenje. Ker so nenadni zastoji srca eden glavnih vzrokov smrti v Evropi in tudi v Sloveniji, smo se odločili, da v okviru izobraževanja pripravimo obnovitveno izobraževanje na temo prve pomoči s postopki oživljanja, seveda z uporabo AED.

Izobraževanje smo organizirali 25. maja pri lovskemu domu v treh sklopih.

Prvi sklop je zajemal teoretični del temeljnega postopka oživljanja, ki mu je sledilo praktično izvajanje masaže srca z umetnim dihanjem in uporabo AED. Praktični del smo izvajali na lutkah. Udeleženci izobraževanja so se seznanili z osnovami, kako prepoznati srčni zastoj in kako začeti z zgodnjim oživljanjem. Človek v nenadnim srčnim zastojem ima veliko večjo možnost preživetja, če očividci pravočasno prepoznamo zastoj srca in začnemo s temeljnimi postopki oživljanja.

V drugem sklopu nismo pozabili obnoviti osnov zaustavitve krvavitve, seznanili smo se tudi z možnostmi ravnanja pri različnih poškodbah, predvsem pri lovu. Z različnimi krvavitvami,

Foto: Miroslav Gregorič

Udeleženci izobraževanja so se seznanili z osnovami, kako prepoznati srčni zastoj in kako začeti z zgodnjim oživljanjem. Praktični del so izvajali na lutkah.

Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009 v okviru **Nacionalnega inštituta za javno zdravje**. Presejanje poteka s pomočjo testa na prikrito krvavitev v blatu, ki je očem nevidna, kljub temu pa lahko nakazuje na zgodnje znake bolezni, ki je, če je odkrita v zgodnji fazi, ko posameznik še ne zazna znakov bolezni, zelo dobro ozdravljiva.

V *Program Svit* se vključujejo moški in ženske v starosti od 50 do 74 let, ki imajo urejeno osnovno zdravstveno zavarovanje, in sicer tako, da se odzovejo na vabilo, ki ga vsaki dve leti prejmejo po pošti iz **Centra Svit**. K vabilu je priložena *Izjava o sodelovanju*, ki jo je treba izpolniti in po pošti vrniti v Center Svit. Osebe začnejo v *Programu Svit* uspešno sodelovati, ko Center Svit prejme njihovo izpolnjeno *Izjavo o sodelovanju*.

Po prejemu pravilno izpolnjene *Izjave o sodelovanju* Center Svit sodelujočim osebam pošlje dva testerja za odvzem vzorcev blata, ki jih osebe po odvzemu vrnejo v Center Svit v priloženi kuverti z že plačano poštnino. V Centru Svit nato testerje analizirajo in osebam po pošti pošljejo izvid. Če je negativen, so v program znova povabljeni čez dve leti (in na vsaki dve leti do dopolnjenega 74. leta starosti). Če pa je izvid pozitiven, osebo **Klinični center Svit** pošlje na nadaljnjo preiskavo – kolonoskopijo, da kolonoskopist ugotovi, kaj je vzrok krvavitve.

Vir: <https://www.nijz.si/sl/program-svit>

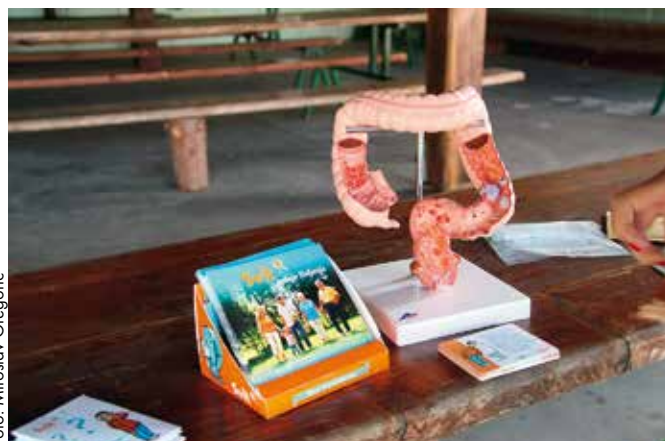

Foto: Miroslav Gregorič

Svit rešuje življenja.

Program Svit je namenjen navidezno zdravi populaciji ljudi, ki nima nikakršnih znakov bolezni. V primeru, da ljudje pri sebi opazijo katero izmed naslednjih težav, naj se posvetujejo s svojim zdravnikom in naj ne čakajo vabila v *Program Svit*: *vidna krvavitev v blatu, sprememba v načinu odvajanja blata, zelo tanko blato, zaprtja, ki jim sledijo driske, huda, ponavljajoča se ali dlje trajajoča bolečina v trebuhu, nenamerna izguba telesne teže ali druge nerazložljive težave.*

Testiranje v *Programu Svit* je brezplačno za vse, ki imajo urejeno osnovno zdravstveno zavarovanje, saj celoten potek presejanja financira **Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije**.

Več informacij o programu najdete na spletni strani

www.program-svit.si

Vir: <https://www.nijz.si/sl/program-svit>

predvsem majhnimi, se srečujemo največkrat. To so praske in odrgnine, ki ne ogrožajo življenja, je pa pomembno, da jih oskrbimo pravočasno in pravilno ter tako preprečimo nastanek brazgotin in okužb. Seznanili smo se, da so krvavitve arterijske, venske in kapilarne. Zelo pomembno je, da smo seznanjeni z vzrokom krvavitve, torej ali gre za arterijsko ali vensko in ali je zunanja ali notranja. Pri raznih krvavitvah so lahko žile poškodovane zaradi ureznin, zloma, udarnin, to pa so poškodbe, ki se lahko zgodijo tudi pri lovu. Če večjih krvavitve ne ustavimo, lahko ponesrečencu

povzročijo šok ali celo smrt. Zato je naša naloga, da pred prihodom reševalcev zaustavimo večino krvavitve. Predstavnice ZD Sevnica so s praktičnimi prikazi osvežile naše znanje, kako ravnati v primeru poškodb.

Naša krovna organizacija **Lovska zveza Slovenije** je že v letu 2014 podpisala *Listino o podpori Programu Svit* in tako smo tretji sklop našega izobraževanja namenili zgodnjemu odkrivanju predrakavih sprememb in raka na debelem črevesju, ki je namenjeno predvsem moškim in ženskam v starosti od 50 do 60 let. V naši lovski družini je povprečna starost

55 let, zato smo potencialna ciljna skupina za pojav predrakavih sprememb, katerih zdravljenje je učinkovitejše, če jih odkrijemo zgodaj. S *Programom Svit* je bolezen mogoče odkriti zelo zgodaj, zato je lahko zdravljenje še uspešno.

Naše izobraževanje smo končali

z iskreno zahvalo vsem, ki so se potrudili obnoviti dogovorjene teme, z obljubami, da bomo s podobnimi izobraževanji v prihodnje nadaljevali in poskušali privabiti še veliko več zainteresiranih za podobna izobraževanja.

Jani Krivec

O Društvu za ohranjanje lovske kulture Črna

V Mežiški dolini smo dolgo imeli lovskogojitveni bazen (LGB), v katerem smo skupno načrtovali odstrel in ga prilagajali stanju v loviščih, se veselili skupnih uspehov ter vsako leto javnosti ob kulturnem in strokovnem programu prikazali odstrel in izgube divjadi v tistem letu. Na teh zborih je bila udeležba odlična, kajti vsi podatki so bili podkrepiljeni z natančno vodeno statistiko, ki jo je vodil dolgoletni tajnik Mežiškega LGB **Mirko Kumer**.

Pred štirimi leti pa smo se lovci iz Črne na Koroškem odločili, da ustanovimo svoj LGB, ki smo ga poimenovali **LGB Črna**. V prvem letu delovanja smo organizirali razstavo odvzema divjadi na

našem območju. V sodelovanju z našim, žal, preminulim lovskim prijateljem in duhovnikom **Tonetom Vriskom** smo pripravili Hubertovo mašo in organizirali predavanja ali drugačna druženja z našimi najmlajšimi od vrta do osnovne šole. Za takšna srečanja smo lovske družine prispevale svoj denar, nekaj pa smo ga pridobile od donatorjev. Pred tremi leti smo začeli iskati način, da bi LGB postalo društvo s svojo matično številko in transakcijskim računom, skratka društvo, ki lahko posluje in se prijavlja na razpise; poimenovali smo ga **Društvo za ohranjanje lovske kulture Črna**. Kmalu smo pridobili somišljenike, ki jim je lovska kultura blizu. Torej imamo društvo, v katerem so oponašalci oglašanja divjadi, priznani pesnik **Stanko Grl** in nekaj tistih, ki radi kaj napišejo.

Na področju lovske kulture

Foto: Franc Rotar

Koroški lovski pesnik Stanko Grl in oponašalci jelenjega rukanja so povabljeni na marsikateri lovski dogodek. Od leve: Stanko Grl, Blaž Šuler, Maks Konečnik, Franz Hirm in Damjan Zdovc.

vsem znani Grl je izdal in predstavil že svojo tretjo pesniško zbirko z naslovom *Tihi večeri*. V okviru našega društva so zelo aktivni tudi »oponašalci divjadi«, ki ob

vsakem lovskem prazniku pestrijo dogajanje s pripovedjo o ruševcu ali jelenu, pripravljajo pa še zgodbo o lisici. Seveda tudi tekmujejo. Zelo uspešni so

bili na lanskem tekmovanju v oponašanju jelenjega rukanja na lovskem sejmu v Salzburgu, nekoliko manj pa letos. Izkazali so se tudi na letošnjem 12. *Državnem*

in 5. *Mednarodnem tekmovanju v oponašanju jelenjega rukanja* v okviru sejmov *Lov, Ribolov in Naturo* v Gornji Radgoni.

S tem prispevkom bi rad

vzpodbudil lovce drugod po Sloveniji, da bi se ohranjanja lovske kulture lotili na nek svoj, svojevrsten način in da bi k sodelovanju pritegnili kakšnega

mladega lovca bodisi kot pevca, rogista, slikarja ali oponašalca divjadi. Pa srečno!

Janez Švab

Slovesno zaprisegla nova generacija zasavskih lovcev

Nova generacija lovcev **Zveze Lovskih družin (ZLD) Zasavje** je 23. maja na gradu Bogenšperk slovesno podpisala *Zaprisego slovenskega lovca* in prejela lovsko izkaznico.

predsednik ZLD Zasavje **Tomaž Trotovshek**. Dodal je, da je letošnja generacija ena številčnejših, kar jih navdaja z optimizmom, da bo tako tudi v prihodnje. Trotovshek ocenjuje, da je znanje nove generacije na visokem nivoju tudi zato, ker so posodobili predavateljski aktiv in vključili strokovnjake z različnih področij. »Pripravniki so bili izredno resni, pokazali so veliko

Vse foto: Urša Kmetec

Letošnja generacija lovcev je ena številčnejših, kar jih v ZLD Zasavje navdaja z optimizmom.

»Biti lovec je privilegij, ki ni dan vsakomur. Imeti možnost sodelovanja v več kot 110-letni tradiciji naših dedov je čast. Apeliram na vas, da se aktivno vključite v delo lovske organizacije na katerem koli nivoju in v javnosti jasno zagovarjate naše delo,« je v nagovoru mladim lovцем dejal

prizadevnosti in znanja, najbolj pa sem bil presenečen, da so po koncu izpita zaigrale kar tri frajtonarice. To mi je dalo upanje, da se v lovske vrste vrača družabnost, ki v zadnjih letih zelo popušča,« je ob čestitkah mladim lovцем ugotavljal podpredsednik Lovske zveze Slovenije **Ivan Malešič**.

Štiri desetletja strelišča v Šentlambertu

Junija letos je minilo 43 let, odkar je **LD Šentlambert** začela graditi lastno strelišče, ki je eno od štirih strelišč v **Zvezi lovskih družin (ZLD) Zasavje** in omogoča streljanje na glinaste golobe in tekmovanje v štiristavu (streljanju na 35 m z malokalibrsko puško na tarče srnjaka, divjega prašiča, lisice in gamsa v štirih različnih položajih). Preostala tri takšna strelišča so v Šentvidu pri Stični, Kresnicah in Moravčah. Gonilna sila pri gradnji strelišča na Dolini, kot pravijo tistemu delu revirja, je bil **Franc Cirar**. Spominja se, da je večina lovskih tovarišev idejo podprla. »Prvi sem zasa-

dil lopato, nato sem z motorno žago tudi posekal bukve, ki so stale napoti uresničitvi zamisli,« je še povedal. Poleg njega so pri pripravljanih in gradbenih delih sodelovali naslednji člani **LD Šentlambert** (takrat se je imenovala še **LD Senožeti**): **Franc Ocepek, Janez Vidmar, Janez Vozelj, Jože Ocepek, Ivan Poznajšek, Janez Ostrožnik, Slavko Grošelj, Branko Ocepek, Janez Oblak, Franc Grčar, Cyril Mikelj, Jože Trebušak in Franci Ocepek**.

Domači člani so strelišče prvič uporabili za preizkus orožja in strelske treninge leta 1977, lovci iz drugih lovskih družin so začeli na njem tekmovati v 80. letih prejšnjega stoletja. **Zdravko Molka**, ki je v **LD Šentlambert** že 25 let referent za strelstvo, je razložil, da je strelišče odprto od pomladi do

Nejc Drnovšek (LD Izlake): »Lovsko pripravništvo je bilo dokaj zahtevno, opravljal sem ga dve leti, preden sem šel na lovski izpit in ga opravil kot najboljši v generaciji. Nekateri predmeti so bili lažji kot drugi, za vsakega pa se je bilo treba potruditi. V pomoč sta mi bila mentor **Janez Gaberšek** in oče, zato sem vedel, kaj me čaka. Najbolj zanimivi pa so mi skupni lovi.«

Boštjan Bizjak (LD Dole pri Litiji): »Moj oče je lovec, lovstvo sem spoznaval že od mladih let, zato mi je bilo lažje. Imel sem tudi zelo dobrega mentorja **Staneta Šuštarja**. V lovišču najraje postavljam preže in se udeležujem lova. Program lovskega pripravnika je narejen tako, da gre od najlažjega do najtežjega. Teorija mi ni delala preglavic, najtežje se je bilo naučiti zakonodaje.«

Jure Pavlič (LD Izlake): »Vsaka stvar je na začetku težka, potem pa steče, sploh če se učiš sproti. Najtežji sta mi bili zgodovina in ekologija divjadi, ostala snov je bila zanimiva. Nekaj predznanja imam, saj sem delal v vojski. Sem prvi lovec v družini, moj mentor je bil **Jože Koporec**. Za lovstvo so me prepričali prijatelji in ljubezen do narave. Najbrž se bom posvetil tudi tekmam v streljanju glinastih golobov.«

Po besedah predsednika Komisije za izobraževanje ZLD Zasavje dr. **Matije Klopčiča** so novopečeni zasavski lovci, 24 jih je, uspešno sproti predelali 21 tem z vseh področij lovstva, opravili predmetne izpite in se zelo dobro izkazali tudi na končnem lovskem izpitu. »Pridobljeno znanje prenesite v svoje lovsko

udejstvanje in naj vas načela etičnega kodeksa spremljajo na vsakem koraku. Delujte v dobrobit lovstva, lovske družine, živali in narave,« jim je ob zaprisegi slovenskega lovca zaželel Klopčič in poudaril, da je znanje, ki so ga pridobili, dobra osnova, a ga je treba neprestano nadgrajevati.

Urša Kmetec

jeseni. Preizkus orožja in treningi pred tekmovanji so v glavnem ob koncih tedna. »Pritožb s strani okoličanov ni, saj je strelišče na

odmaknjeni lokaciji. Z njim so zadovoljni tudi lovci od drugod. Prostora za parkiranje je dovolj, nekaj težav utegne povzročiti le

Foto: Boštjan Grošelj

Tik pred izmetom glinastega goloba med tekmo

Utrinek z gradnje strelišča. V sredini je takratni starešina LD Šentlambert Franc Ocepek.

Foto: Franci Ocepek

Z leve: Zdravko Molka, v LD Šentlambert že 25 let referent za strelstvo, in Franci Vidmar, predsednik Komisije za strelstvo pri ZLD Zasavje

Foto: Boštjan Grošelj

razmočena podlaga, kadar dežuje. Vodstvo naše lovske družine ima posluh za organizacijo strelskih tekem, ker se zaveda pomena strelstva,« je poudaril navdušen strellec Molka.

O pomenu lovskega strelstva se je še bolj razgovoril **Franci Vidmar, predsednik Komisije za strelstvo pri ZLD Zasavje:** »Strelstvo pomeni druženje, hkrati budi tekmovalni duh. Kdor tekmu-

je, je sposoben varneje ravnati z orožjem, saj pravilno ravnanje z njim zanj postane rutina. Jasno, da se na ta način izboljša tudi usposobljenost za lov. Obenem so tekme v okviru ZLD Zasavje kvalifikacije za uvrstitev na evropsko strelsko prvenstvo. Najboljši trije strelci v posameznih kategorijah se uvrstijo na državno tekmovanje, kjer si lahko priborijo pravico nastopa med evropsko elito.«

Foto: Boštjan Grošelj

V Šentlambertu je bil najstarejši med tekmovalci **Viktor Rebernak**, član domače lovske družine, ki je s 84 leti tudi najstarejši aktiven strellec v ZLD Zasavje. O svojih začetkih je povedal, da ga je strelstvo vedno veselilo. »Začel sem z zračno puško v Strelskem društvu Kisovec, nadaljeval v zagorskem strelskem klubu, ob vključitvi v LD Šentlambert sem začel nastopati tudi z lovsko ekipo. Moj največji uspeh je tretje mesto na članskem državnem prvenstvu v trapu z ekipo TILS pred 30 leti. V mladosti me je najbolj privlačilo streljanje na glinaste golobe. Sedaj roka ni več dovolj mirna, da bi bil konkurenčen, vendar še vedno rad hodim na tekmovanja, kjer mi veliko pomeni tudi družba lovskih tovarišev.«

Foto: Boštjan Grošelj

Jožef Erjavec (LD Šmartno pri Litiji) je gladko zmagal v kategoriji superveteranov, s šestim mestom v kombinaciji se je uvrstil takoj za najboljšimi člani. »Streljam praktično od rojstva,« se je slikovito izrazil. »Najraje tekmujem v kompaku. Pred petimi leti sem bil sedmi na evropskem veteranskem prvenstvu v kombinaciji. Enkrat sem bil tudi državni prvak v kombinaciji. Vadim na streliščih v Kresnicah in Šentvidu pri Stični, v domačem kraju pa v okviru Strelskega društva Šmartno-Litija, ki mu predsedujem. Menim, da je lovskih tekem premalo. S streliščem v Šentlambertu sem zadovoljen, čeprav včasih nekoliko ponagaja naprava za izmet glinastih golobov.«

Foto: Boštjan Grošelj

Drago Aberšek (LD Šentvid pri Stični) je bil najboljši med veterani. Povedal je, da je prvega glinastega goloba sestrelil leta 1978 v Višnji Gori. »Od tedaj sem zastrupljen s strelstvom. Kljub poklicu šoferja špedicije sem vedno našel čas, da sem ohranjal stik s slovenskim vrhom. Streljam še vedno z navdušenjem, čeprav so rezultati slabši. To je predvsem posledica financ, saj si s svojo pokojnino ne morem privoščiti toliko streliva, kot bi ga bilo treba imeti za boljše rezultate. Če hočeš biti v stiku z najboljšimi, moraš na treningih izstreliti vsaj pet tisoč nabojev letno. V Šentlambert rad prihajam. Strelišče je zanimivo, vendar pri trapu ne dopušča niti najmanjše napake.«

V nedeljo, 12. maja, je bila na strelišču LD Šentlambert druga tekma letošnje strelske lige ZLD Zasavje v streljanju na glinaste golobe v lovskem stavu in štiristavu. Pomerilo se je 61 strelcev in 12 ekip. V posamični članski konkurenci se je v obeh disciplinah najbolje izkazal prav **Franci Vidmar** (LD Šentvid pri Stični), ki je tako posledično slavil tudi v kombinaciji. Vidmar je sicer lanski in predlanski državni prvak z risanico. Drugi v kombinaciji je bil **Nejc Hlebeš** (LD Laze), tretji pa **David Knez** (LD Šentlambert). Med veterani je bil najboljši **Drago Aberšek** (LD Šentvid pri Stični) pred **Ivanom Malešičem** (LD Laze) in **Francijem Konciljo** (LD Kresnice). Med superveterani je zmagal **Jožef Erjavec** (LD Šmartno pri Litiji), drugi je bil **Roman Huč** (LD Gabrovka) in tretji **Viktor Rebernak** (LD Šentlambert). Ekipno je bila v kombinaciji najbolj prepričljiva **LD Laze** pred **LD Šentvid pri Stični** in **LD Šentlambert**. V

omenjenem številu strelcev je zajetih tudi deset pripravnikov, ki so streljali zunaj konkurence.

Vidmar je bil zelo zadovoljen z udeležbo in izvedbo tekmovanja. Veseli ga, da so strelska tekmovalna pravila, ki so jih sprejeli letos po zgledu *Pravilnika o lovskem strelstvu Lovske zveze Slovenije*, prinesla zelene učinke. »Zahteva, da se pol ure pred začetkom tekmovanja zberejo vsi strelci in opravijo prijave, je prispevala k nemotenemu poteku tekmovanja, kar je bilo še zlasti pomembno zaradi nadpovprečnega števila tekmovalcev,« je ocenil Vidmar. Z Molko sta se strinjala, da je v ZLD Zasavje strelstvo v vzponu, o čemer prča tudi število ekip na tekmi, ki se je za razliko od večine prejšnjih let povzelo nad deset. »Lepo je pogledati mlade, ki prekipevajo od tekmovalnega naboja, zato se za prihodnost strelstva na našem območju ni bati,« je sklenil Vidmar.

Boštjan Grošelj

Peti občni zbor in lovska razstava LGB Črna

V Zgornji Mežiški dolini zadnjih 70 let več kot stoletno lovsko tradicijo uspešno nadaljujejo LD Pogorevc, LD Bistra in LD Koprivna - Topla, ki štejejo okrog 180 članov. Strokovno in kulturno so zadnjih pet let povezane v **Lovskogojitveni bazen (LGB) Črna** in v **Društvo za ohranjanje lovske kulture Črna na Koroškem**. V tamkajšnjem kulturnem domu je 12. februarja potekal peti občni zbor LGB in drugi občni zbor kulturnega društva ter tudi pregled odstrela in izgub divjadi za leto 2018. V ta namen so vse tri lovske družine postavile svoje razstavne panoje, ki so jih krasili družinski prapori in močne trofeje jelenov, gamsov in srnjakov. Nekateri tamkajšnji »jagri« radi povedo, da jim delovanje črnjanskega LGB, tradicionalna lovska razstava in tudi lovski veleslalom veliko pomenijo, saj najbolj povezujejo lovce. A žal je več takih, ki ne mislijo tako. Lovska politika in kultura jim pač ne pomenita veliko. Zato se mnogi neradi udeležujejo tradicionalnih lovskih prireditev!

Letošnji črnjanski lovski dan, ki ga je povezoval **Gregor Vrabič**, podpredsednik LGB, je bil spet strokoven in kulturno bogat.

Resnično je lahko žal tistim domačim lovcem, ki se ga niso udeležili, pa tudi nekaterim posebej vabljenim gostom, ki so tako ali drugače dnevno povezani z lovci pri skrbi za divjad in zdravo naravo. Povabilu so se odzvali črnjanska županja mag. **Romana Lesjak**, podpredsednik Koroške lovske zveze (KLZ) **Jože Meh**, starešina sosednje šaleške LD Smrekovec **Dušan Gorenc**, pod-

predsednik Kluba prijateljev lova - Celovec **Franz Hirm**, avstrijski lovski mojster okraja Velikovec **Franz Koschutnigg** ter načrtovalec odvzema divjadi v Pohorskem lovskoupravljavskem območju **Zdravko Miklašič**, diplomirani inženir gozdarstva.

Za bogat kulturni program so poskrbeli pridruženi člani kulturnega društva **Stanko Grl**, **Blaž Šuler**, **Damjan Zdovc**, starosta

skrbno in odgovorno izdelani po predhodni oceni stanja populacij divjadi in oceni stanja njenežga življenjskega okolja, kakšni so postopki in roki izdelave načrtov letnega odvzema, kdo vse lahko sodeluje in vpliva na sprejemanje načrtov, je zbranim dobro razložil lovski pedagog in član predavateljskega tima KLZ Miklašič, sicer predstavnik Službe za lovsko načrtovanje pri

Lovska razstava v Črni na Koroškem

Foto: Matjaž Kralj

Predsednik LGB Črna **Janez Švab** je prebral letni poročili o delu LGB in lovskega kulturnega društva. Poudaril je, da je na lanski odvzem divjadi v njihovem LGB zelo vplivala velika količina snega spomladi, dva velika vetroloma in ne nazadnje tudi gozdarska dela, ki so potekala ob vsakem času v vseh predelih lovišč, ki skupaj zajemajo 13.400 ha lovnih površin. Kljub vsem težavam so lovci v letu 2018 od načrtovanih 185 osebkov srnjadi odstrelili 113, skupni odvzem pri srnjadi pa je bil 152 osebkov (82,2 odstotka). Lovska sreča jim ni bila najbolj naklonjena tudi pri odstrelu jelenjadi; od načrtovanega odvzema 69 osebkov so dosegli številko 45. Še vedno imajo težave tudi pri upravljanju z gamsi. Od skupnega letnega odvzema 110 gamsov je odvzem znašal 91 osebkov. Načrtovali so tudi odvzem devetih muflonov; dva so odstrelili le v LD Koprivna - Topla. Čeprav so divji prašiči prehodno prisotni v vseh tamkajšnjih loviščih, so jih lani od načrtovanega odvzema deset osebkov šest odstrelili le v LD Bistra.

Tudi odstrel male divjadi ni potekal po željah lovcev. Medtem ko so leto prej skupaj odstrelili kar 305 lisic, so jih lani samo 61. Odstrelili so tudi 17 kun belic, leto prej kar 128. Leta 2017 so še odstrelili 11 poljskih zajcev, lani nobenega. Ob rob lanski ne najbolj pozitivni uresničitvi odvzema divjadi, ki se je s poginulo precej približal načrtovanemu v črnjanskem LGB, je Švab dodal: »V prihodnje bo nujno treba upoštevati vse dejavnike, ki iz leta v leto vedno bolj vplivajo na odvzem divjadi. Izgubljenih osebkov divjadi namreč ni mogoče nadomestiti v enakem številu kot tudi ne v enakem spolnem razmerju. Razmisliti bo treba o dovoljenem dodatnem intenzivnem krmljenju divjadi v izrednih razmerah. Tudi večji prispevek gozdarjev s sečnjo jelk in bršljana bi lahko obvaroval marsikateri poginuli osebek naše divjadi v visokem snegu. Neizvršeni načrti odvzema divjadi pa ne bi smeli biti sankcionirani s povišanjem odvzema.«

slovenskih lovskih čuvajev **Maks Konečnik** in že omenjeni Hirm, ki so zanimivo predstavili oponašanje jelenjega rukanja. Glasbeni del programa je pripadal **pevcem Lovskega okteta LD Peca - Mežica in skupini rogistov LD Muta**. Da so tamkajšnji »jagri« že od nekdaj uspešni na lovskem in kulturnem področju, so v svojih pozdravnih nagovorih poudarili in pohvalili tudi prisotni gostje. Meh je med drugim dejal: »Lepo urejeni in z lovsкими trofejami polni razstavni panoji so vedno dokaz, da lovci skrbno upravljamo z divjadjo in se odgovorno obnašamo pri odstrelu divjadi. A največji naš pano naj bi vse dni v letu skrbno urejali vsi lovci. Zlasti s svojim kulturnim lovskim življenjem in uspešnim upravljanjem z divjadjo in odgovornim odstrelom.«

Tudi od lovcev v tistem delu Koroške vedno pogosteje slišimo opažanja in pripombe, češ da je divjadi vedno manj v njihovih loviščih. Menda, kot radi poudarjajo, tudi zaradi preobsežnih letnih načrtov odvzema divjadi. Kako poteka sistem izdelave načrtov upravljanja z njo, ki so

Zavodu za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec.

Predsednik KLZ **Janez Švab** in podpredsednik KLZ Meh sta v družbi Vrabiča, podpredsednika LGB Črna, lanskim upleniteljem podelila medalje KLZ za močne lovske trofeje. **Tomislav Valente** iz LD Koprivna - Topla je prejel srebrno za roglje gamsa kozla (neuradna CIC ocena 106,50 točke), **Milan Kogelnik**, prav tako iz LD Koprivna - Topla, srebrno za roglje gamsa kozla (neuradna CIC ocena 108,68 točke), **Karel Obretan** iz LD Pogorevc srebrno za roglje gamsa kozla (neuradna CIC ocena 107,35 točke) in **Andrej Reiser st.** iz LD Koprivna - Topla bronasto za roglje gamsa kozla (neuradna CIC ocena 101,80 točke). Lani je jelena z najmočnejšim rogovjem na Koroškem uplenil **Anton Kos** (LD Bistra), ki je za rogovje prejel srebrno medaljo (neuradna CIC ocena 190,90 točke), **Stanislav Kordež** (LD Koprivna - Topla) pa je za jelenje rogovje prejel bron (neuradna CIC ocena 177,60 točke).

Matjaž Kralj

V krogu svojih najbližjih je praznoval svojo 75-letnico **Silvo Anžin**. Kljub visokemu življenjskemu jubileju je še vedno brezpogojno povezan z naravo in življenjem v njej.

Silvo se je rodil očetu Francu, partizanu, in materi Mariji, prav tako partizanki, 15. aprila 1944 v Vapči vasi pri Semiču. Z rojstvom v tistem času je tudi sam dobil partizansko ime. Otroštvo je preživel že v Gamelnah, kamor se je družina preselila po vojni. Osnovno šolo je obiskoval v Šmartnem pod Šmarno goro in kasneje se je izučil za avtomehnika. Že od malih nog je veliko časa preživel v gozdu. Doma je imel dober vzor, saj sta bila tudi njegov ded in oče Franc lovca. Silvo je kot najstnik svojega očeta, tudi dolgoletnega starešina LD Šmarna gora, spremljal na lovskih stečinah, pomagal graditi lovsko kočjo, se udeleževal skupnih lovov kot gonjač divjadi in vzredil mnoga legla fazanov.

Lovski izpit je opravil leta 1963. Ker je bil že pred tem tesno povezan z našo lovsko družino, je kmalu začel prevzemati različne odgovorne in organizacijske funkcije. Vsa leta aktivno sodeluje pri različnih akcijah, kot so obnova kočje, strelišča, čiščenje okolice. Organiziral je številne pogovore s krajani, srečanja in družjenja, pripravljala tradicionalne veselice, družinske izlete, srečelov, predaval je v šolah in vrtcih ter tudi tam spodbujal zavest o ohranjanju naravnega okolja in predstavljal poslanstvo lovcev. Uvedel je lov treh družin – LD Šmarna gora, LD Vodice in LD Mengeš –, ki se tradicionalno srečujejo vsako leto. Sodeloval je pri organizaciji 50- in 60-letnice naše lovske družine in kot odgovorni član v izvršnem odboru lovske družine zbiral denar za pomoč lovskim družinam, ki so utrpeli škodo v večjih naravnih nesrečah. Neprecenljive in vpisane v zgodovino so tudi njegove zasluge pri postopkih denacionalizacije zemljišča, na katerem stoji naša lovska družina, in pri vrnitvi ravninskega dela državnega lovišča Kozorog naši lovski družini.

Silvo je v lovski organizaciji s popolno predanostjo opravljal številne funkcije: od leta 1994 do 2007 je bil starešina, med letoma 1988 in 1990 gospodar in član izvršnega odbora od leta 1977 do 1984. Bil je predsednik in kinološki referent (1981–1984), strelski referent in član strelske komisije (1977–1992), predsednik strelske komisije (1977–1994), od leta 1992 je preglednik divjačine, pa tudi dolgoletni vodja revirja in mentor pripravnikom. Več let je bil tudi član komisije za izobraževanje, komisije za ugotavljanje škode od divjadi in zelo uspešen tekmovalac - strecel. Njegovo delovanje je presegalo meje delovanja v lovski družini, saj je bil od leta 1999 do 2007 član Izvršnega odbora Zveze lovskih družin Ljubljana in član njene Komisije za strelstvo.

Za svoje delo je prejel številna družinska odlikovanja in odlikovanja

Lovske zveze Slovenije (LZS): je imetnik znaka za lovske zasluge ter redov III. in II. stopnje, priznanj lovske družine, jubilejnega znaka LZS za 50-letno članstvo in srebrnega znaka KZS za kinološke zasluge. Ogromno je stvari in dejanj, ki jih je Silvo s svojo požrtvovalnostjo, pozitivno energijo in nesebičnostjo naredil za našo lovsko družino. V letu 2015 je zaslužen postal častni član LD Šmarna gora.

Spoštovani lovski tovariši Silvo! Ob tvojem jubileju ti izrekamo iskreno voščilo: želimo ti zdravje, ravne cevi, toplino in razumevanje v krogu najbližjih in naj te pot še velikokrat ponese v življenje šmarnogorskih gozdov.

LD Šmarna gora – F. B.

Narisal: Milovan Somar

V JULIJU IN AVGUSTU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

100 let
Ferdinand Vode, LD Komenda

95 let
Maks Holcman, LD Vurmat
Janez Jureš, LD Križevci pri Ljutomeru

90 let
Jožef Erzetič, LD Dekani
Miroslav Mahnič, LD Zabnik Obrov
Vinko Miklavžina, LD Škale
Ivan Nečemer, LD Železniki
Ciril Zakotnik, LD Križna gora
Milan Zupančič, LD Dobrnič

85 let
Anton Ambrož, LD Remšnik
Angel Belingar, LD Gorica
Jožef Demšar, LD Železniki
Mirko Ekart, LD Slovenj Gradec
Marta Gajšek, LD Polhov Gradec
Bruno Grogl, LD Voličina
Marjan Habič, LD Čepovan
Armado Hrvatini, LD Šmarje
Ivan Imperl, LD Zabukovje
Viktor Janc, LD Dobrča
Janez Kopše, LD Žetale
Viktor Kostevc, LD Pišece
Albin Ličer, LD Tolmin
Albin Medja, LD Podbrdo
Anton Mihčič, LD Kozlek
Ivan Mihelič, LD Janžev vrh
Ivan Mravljak, LD Orlica
Miro Ozmeč, LD Ormož
Dominik Pflaum, LD Plešivica - Žužemberk
Janez Rojko, LD Trnovska vas
Aleksander Šabec, LD Hrenovice
Maks Šarman, LD Kamnica
Stojan Valentinčič, LD Paljevo
Jože Vester, LD Begunjsčica
Jožef Vodopivec, LD Fajti hrib Renče
Jože Vogrin, LD Negova

80 let
Franc Bevčič, LD Raša Štorje
Oreste Bordon, LD Marezige
Jože Boštjančič, LD Prem
Ivan Božič, LD Ljubinj
Vladimir Cetin, LD Slavnik - Materija
Jože Cvelbar, LD Škocjan
Marjan Črnac, LD Izola
Rene Glavnik, LD Jože Lacko - Ptuj
Jože Grandovec, LD Banja Loka - Kostel
Karlo Grgič, LD Planina
Anton Grizančič, LD Istra Gračišče
Stanislav Habe, LD Loka
Rajko Hegler, LD Mala gora
Franc Hribar, LD Mokronog
Ivan Hudrap, LD Libeliče
Albert Franc Jaklič, LD Predgrad

Jožef Jakljevič, LD Črnomelj
Alojz Jerak, LD Čatež ob Savi
Stanislav Kaluža, LD Prestranek
Alojz Karničnik, LD Zeleni vrh Vuzenica
Pavel Kastelec, LD Predgrad
Stanislav Koren, LD Kojnik Podgorje
Vladimir Krajnc, LD Trnovska vas
Franc Lojze Omejc, LD Selca
Janez Pavlin, LD Lukovica
Marko Polutnik, LD Mokrc
Viktor Porenta, LD Križna gora
Jože Rojnik, LD Braslovče
Ivan Šoberl, LD Jesenice
Niko Tičar, LD Lukovica
Teodor Trobec, LD Kras Dutovlje
Svobodan Tuljak, LD Izola
Anton Zupančič, LD Hum Celje
Jože Zupančič, LD Dobrepolje
Rudolf Živic, LD Kras Dutovlje
Silvester Žnidaršič, LD Brkini

75 let
Borut Romeo Bassin, LD Trebuša
Jože Božič, LD Trdinov vrh
Anton Bračun, LD Loka pri Žusmu
Bernard Drev, LD Gozdnik - Griže
Stane Ferjančič, LD Istra Gračišče in LD Nanos
Matej Fink, LD Bojansko - Štore
Anton Flek, LD Loka
Stjepan Florjanovič, LD Pobrežje - Miklavž
Karel Fujs, LD Dolina
Friderik Harb, LD Malečnik - Košaki
Ludvik Hari, LD Mlajtinci
Jakob Kolman, LD Laško
Ivan Kompan, LD Zemon
Ivan Korenjak, LD Dobrovnik
Milan Kragelj, LD Smast
Franc Lovrič, LD Gaj nad Mariborom
Anton Mravljak, LD Velenje
Janez Murko, LD Ruše
Jože Ovsenič, LD Storžič
Emilijan Pivk, LD Javornik
Franc Podplatan, LD Bojansko - Štore
Peter Poje, LD Loški Potok
Anton Rogale, LD Banja Loka - Kostel
Roman Smole, LD Pristava
Bernard Šesek, LD Šmarna gora
Borislav Šimundič, LD Radenci
Jakob Vajs, LD Radenci
Janez Verbič, LD Grahovo
Gunter Verdovšek, LD Velka
Ivan Verzolac, LD Škale
Anton Vrh, LD Zemon
Simo Vrlinič, LD Adlešiči
Leopold Žizek, LD Pesnica - Jarenina

70 let
Bojan Abramič, LD Gorica
Alojz Ambrožič, LD Vipava
Alojz Avbar, LD Otočec
Janez Ažman, LD Sovodenj
Silva Bay Kos, LD Jesenice
Ivan Brejč, LD Dobrča
Dušan Črnigoj, LD Vipava

Anton Dežman, LD Jelovica - Ribno
Mihael Dobrina, LD Bistrica ob Sotli
Darko Dolenc, LD Senožeče
Jože Duša, LD Šentvid pri Stični
Franc Grubelnik, LD Muta
Franc Hauptman, LD Ivančna gorica
Boris Hojalc, LD Čepovan
Boris Hrvatini, LD Brkini in LD Hrenovice
Slavko Hudorovac, LD Črnomelj
Milan Indihar, LD Velike Lašče
Marjan Javornik, LD Zeleni vrh Vuzenica
Franc Jesenko, LD Borovnica
Andrej Kastelic, LD Višnja Gora
Mihael Kersnik, LD Kranjska Gora
Konrad Kirbiš, LD Žetale
Jožef Kobal, LD Javornik Postojna
Janko Koren, LD Prestranek
Janez Kosi, LD Križevci pri Ljutomeru
Stanislav Krainer, LD Bizelsko
Milan. Kraševac st., LD Mokrc
Branko Krševan, LD Marezige
Miroslav Krulc, LD Cigonca
Januš Marc, LD Nanos
Boris Marsetič, LD Dekani
Srečko Martinuš, LD Fajti hrib Renče
Janez Mavri, LD Škofja Loka
Vinko Mažec, LD Porezen
Anton Miheličič, LD Trdinov vrh
Zmagoslav Mozetič, LD Trstelj Kostanjevica
Bernard Oblak, LD Tabor Zagorje
Mihael Oiclj, LD Podgorje
Zdenko Osojnik, LD Bistra
Zdenko Osvald, LD Podvelka
Jožef Penko, LD Pivka
Franc Plahuta, LD Bojansko - Štore
Franc Potočnjek, LD Radovci
Bruno Prassel, LD Koper
Miran Princič, LD Dobrovo
Janez Rabič, LD Stara Fužina
Franc Ramšak, LD Golavabuka
Silvester Rogina, LD Bistrica ob Sotli
Franc Rozman, LD Gabrovka
Andrej Rudolf, LD Logatec
Franc Strmšek, LD Janžev vrh
Avgust Sveček, LD Jamnica
Ivan Šporar, LD Stara Fužina
Marjan Stajnahar, LD Čatež ob Savi
Milan Štoka, LD Kras Dutovlje
Rok Tomšič, LD Šmarna gora
Janez Valenčak, LD Oplotnica
Karl Veber, LD Jurkošter
Dragoljub Vidojevič, LD Pivka
Sočan Vižin, LD Tabor Dornberk - Branik
Franc Vrhovc, LD Dobrova
Ivan Zajc, LD Jelenk
Jožef Zavadlal, LD Kras Dutovlje
Marino Zonta, LD Strunjan
Franjo Zorman, LD Trebnje
Stanislav Zupanič, LD Boris Kidrič
Franc Žunter, LD Mozirje

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema *Lisjak*

Lovec na obisku v OŠ narodnega heroja Rajka v Hrastniku

Ena od aktivnosti LD Hrastnik je sodelovanje z vrtcem in osnovno šolo v kraju. V lovski družini poskrbijo, da vsebine, ki jih predstavljajo otrokom, prilagodijo različnim starostnim obdobjem.

Lovec **Franc Kovač**, ki ima veliko lovskih izkušenj, je v šolskem letu 2018/2019 učencem **Osnovne šole narodnega heroja Rajka v Hrastniku** predaval o lovu dandanes in o lovu v tistih časih, ko je človek lovil le za golo preživetje. Razumljivo jim je razložil, da je zdajšnji lovec predvsem varuh narave in divjadi. Lovci skrbijo za dodatno prehrano divjadi predvsem pozimi, ko

Foto: Franc Kovač

Za srečanja z lovci je med hrastniškimi učenci veliko zanimanja in za to predvideni čas se vedno podaljša.

največkrat primanjkuje hrane ali je divjadi nedostopna. Posebej je poudaril tudi varovanje narave in otroke pozval, naj tudi sami prispevajo k boljšemu okolju, in

sicer tako, da v naravi ne puščajo odpadkov in imajo pse na povodcu. To je predvsem pomembno v večernem času, ko psi še posebno preganjajo divjad. Pomisliti je

treba na pravico živali do miru, v času poleganja mladičev pa ga še bolj potrebujejo. Na to temo je nastala dolga razprava in učenci so povedali, da pse spuščajo s povodcev njihovi starši in stari starši, oni pa v prihodnje tega ne bodo več dopuščali. Otroci so si z velikim zanimanjem ogledovali tudi lovske puške in trofeje. Posebno so se zanimali za piščalke za klic divjadi – srnjaka, lisice, jereba ter za organizacijo skupnih lovov. Veliko vprašanj je bilo o ocenjevanju trofej in šolanju lovskih psov.

Za srečanja z lovci je med učenci veliko zanimanja in za to predvideni čas se vedno podaljša. Člani LD Hrastnik bomo v prihodnje še dopolnili in popestrili program sodelovanja z vrtcem in osnovno šolo.

Franc Kovač

Naš kraj diha s šolo

Vsako leto v aprilu na naši šoli potekajo naravoslovni dnevi. V prvem razredu smo se odločili, da bomo spoznavali živali naših gozdov. Živimo v prelepem kraju, obdajajo nas travniki, sadovnjaki in gozdovi. Žalostno bi bilo, če bi naši otroci spoznavali živali samo iz pravljič, slik in računalnikov. Doživeti jih morajo drugače!

Za to sta poskrbela naša domačina, lovca **Jože Šikar** (po domače **Pep**) in **Jože Šauperl**, člana LD Paloma Sladki Vrh. Povabila sta nas v lovski dom na Vranjem Vrhu, kjer sta pripravila zanimivo predstavitev. Uživali smo ob pogledu na razstavljene živali, o katerih smo izvedeli veliko novega. Najbolj se nam je vtisnil v spomin velik bober, ki smo ga videli prvič. Sploh nismo vedeli, da bobri živijo tako blizu nas. Pa

tista lisička v kotu in zajci, ki kartajo, kanja, kuna, srne in še druge živali so pritegnile našo pozornost. Vprašanja lovca so kar deževala. Spoznali smo, kako pomembno vlogo imajo lovci za ohranjanje naših živali v gozdu. Ugotovili smo, da ne hodijo v gozdove, da bi streljali živali, to so prijatelji narave in skrbijo za živali, posebno pozimi. Pred odhodom smo se še posladkali s piškoti in se odžejali. Našima prijaznima lovcema smo

se zahvalili za gostoljubnost. Pred lovskim domom smo še nekaj časa občudovali našo bližnjo in daljno okolico, saj razgled seže prav do Pohorja in čez mejo v sosednjo Avstrijo. Ko smo se polni lepih vtisov vračali v šolo, smo pohrustali še lepo sočno jabolko, ki nam ga je dala kuharica za na pot. Pogovor o živalih se je nadaljeval vso pot. Še pesem *Lisička je prav zvita zver* je odmevala med vračanjem. Ko smo se vrnili

v šolo, smo se pridružili čistilni akciji in naredili nekaj koristnega za naše okolje.

Takšne »drugačne« dneve imajo učenci zelo radi, za kar pa se moramo zahvaliti prijaznima lovcema. Prijetno je, kadar so učenci zadovoljni ter ko starši in stari starši učencev sodelujejo s šolo. Res lahko trdimo, da naš kraj diha s šolo!

Marjetka Gačnik in Petra Hribernik

Foto: Jože Šauperl

Žalostno bi bilo, če bi naši otroci spoznavali živali samo iz pravljič, slik in računalnikov. Doživeti jih morajo drugače!

Narisi: Vital Šuligoj

PIŽMOVKA (*Ondatra zibethicus*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Kateri je pižmovkin življenjski prostor?

- a) Tekoča in stoječa nižinska vodovja, saj je zelo dobra plavalka.
- b) Gozdovi, saj je prilagojena predvsem na drevesni način življenja.

Ali pižmovka zna tudi plavati?

- a) Seveda, pod vodo brez vdihlaja zdrži od 8 do 12 minut.
- b) Nikakor ne, je pa zato izvrstna skakalka in plezalka – zelo rada skače z drevesa na drevo.

Kako se imenuje družina, v katero uvrščamo pižmovko?

- a) Nutrije ali v latinščini Myocastoridae.
- b) Voluharice ali v latinščini Arvicolidae.

Je pižmovka naša domorodna, slovenska živalska vrsta?

- a) Da, pižmovka velja za domorodno živalsko vrsto. Izhaja iz Prekmurja,

od koder se je razširila na Štajersko in nato naprej po Sloveniji.

- b) Ne, pižmovka je tujerodna živalska vrsta. Prvobitno je bila razširjena v večjem delu Severne Amerike, prvič pa so jo v Sloveniji opazili v Prekmurju.

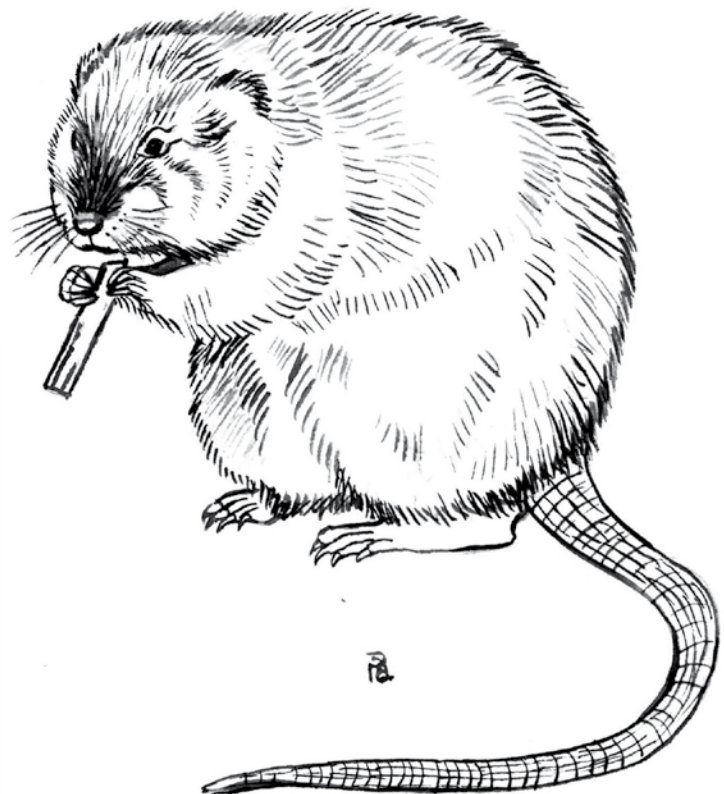
Kako dolgo živi pižmovka?

- a) Povprečno tri leta; največ jih plenijo lisice in velike podlasice (hermelini).
- b) Ta živalska vrsta živi precej dolgo – do 20 let, saj je skoraj brez naravnih sovražnikov.

Pravilni odgovori: a, a, a, b, b, a

SPOZNAJ ME.

POBARVAJ ME.

Lovci skrbijo za preprečitev trka srnjadi in avtomobilov na cestah

Lovci LD Slovenska Bistrica smo se odločili, da bomo poskrbeli za manj nesreč na cestah, kjer je udeležena divjad, predvsem srnjad. V ta namen smo začeli zbirati sredstva in dokumentacijo za nakup ter namestitev tako imenovanih modrih odsevnikov, ki jih namestimo na količke ob cesti. Več kot leto je trajalo dopisovanje z Ministrstvom za infrastrukturo, preden smo jim uspeli pojasniti, kje in na katerih odsekih imamo največje izgube srnjadi v prometu, da smo naposled le dobili dovoljenje za namestitev modrih odsevnikov. Letos je stekla tudi akcija **Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo (DRI)** – na določenih odsekih cest bodo namreč sami nameščali modre odsevnike –, zato si je namestitev prišel ogledat tudi njihov inšpektor.

Modre odsevnike dobavljajo iz Nemčije in delujejo na odsevu svetlobe avtomobilskih žarometov na rob cestišča in motijo divjad, tako da v tistem trenutku ne prečka ceste. Odsevniki so zasnovani tako, da v trenutku, ko jih obsvetijo žarometi motornega vozila, odbijajo svetlobo pravokotno na smer vožnje in ustvarijo navidezno svetlobno oviro, ki zmoti in

prepreči parkljasti divjadi prečkanje vozišča. Takoj ko je odsevnik zunaj dosega žarometov, postane

neaktiven, kar divjadi omogoča varen prehod ceste. Polkrožna zasnova odsevnika pa v kombi-

naciji premikajočega žarometu motornega vozila ustvari navidezno gibanje in tako spodbudi naraven čut po previdnosti, zaradi česar divjad po navadi ne skoči pred avtomobil.

Ko smo od DRI dobili dovoljenje za namestitev modrih odsevnikov, smo se dogovorili za čas nameščanja, ki je bil v letošnji pomladi, natančneje 28. marca. Za akcijo smo se odločili **Branko Ačko, Branko Sovič, Marjan Košir, Gorazd Pišorn** in kot vodja akcije in celotnega projekta **Alojz Gostenčnik**. Oblekli smo odsevne jopiče in začeli z nameščanjem. Na vsak količek na določenem nevarnem odseku smo z vijaki privijali modri odsevnik. Montirali smo jih na odseke od nekdanje Gostilne Fedran do križišča oplotniške ceste in ceste proti Slovenskim Konjicam. Naslednji odsek je bil od avtohiše Lunežnik in do križišča ceste Slovenska Bistrica–Pragersko. Odsevnike smo namestili na sedem kilometrov cest. Delo je potekalo dokaj hitro kljub hitri vožnji nekaterih avtomobilov. Skupaj smo opravili 20 ur dela.

Sprašujem se, zakaj za preprečitev trkov divjadi z avtomobili niso zainteresirane zavarovalnice, ki plačujejo škodo iz avtomobilskih zavarovanj, same pa ne naredijo ničesar, da bi je bilo manj.

Branko Ačko

Foto: Branko Ačko

Lovci LD Slovenska Bistrica smo oblekli odsevne jopiče in začeli z nameščanjem modrih odsevnikov. Na vsak količek na določenem nevarnem odseku smo z vijaki privijali modri odsevnik. Namestili smo jih na sedem kilometrov cest.

Izšla je knjižica o gradnji gnezdilnih polic za sokola selca

V februarju letos so ornitologi **Boris Kozinc, Aleš Pohar** in **Ervin Lorger** v samozaložbi izdali knjižico *Četrto stoletje gradnje gnezdilnih polic za sokola selca v Sloveniji*. V njej so predstavili svoj prispevek k ohranjanju te veličastne, a hkrati najbolj ogrožane ujede pri nas z namenom ozaveščanja javnosti o varstvu narave.

Naslovnica knjižice, ki so jo avtorji izdali v samozaložbi.

Med opazovanji gnezditve so avtorji od leta 1985 opazili številne dejavnike ogrožanja sokola selca (*Falco peregrinus*) v Sloveniji: nelegalen odlov lastnikov golobov, krajo jajc in mladičev, plezanje v stenah, kjer so sokoli gnezdili, pa tudi razširjenost težkih kovin in vsestransko uporabo pesticidov. Po letu 2000 so zaznali tudi, da velika uharica (*Bubo bubo*) pleni krokarje (*Corvus corax*), sokole selce in njihove mladiče ter celo zaseda njihova gnezdišča. Pri Ljubljani, Celju, Krškem, Novem mestu, Ospu in Ilirski Bistrici si morajo sokoli deliti svoje stene še s športnimi plezalcji. Na nekaterih lokacijah so se gnezdilne police porušile zaradi vremenskih vplivov. Zaradi vseh naštetih dejavnikov ogrožanja in ker si ta vrsta ne gradi gnezd, odločitev, da bodo našemu največjemu sokolu pomagali pri gnezditvi, tako ni bila težka.

V 25 letih so Kozinc, Pohar in Lorger s še nekaj pomočniki na 24 lokacijah zgradili 28 gnezdilnih polic. Priznani ornitolog dr. **Andrej Sovinc** je v uvodu knjižice med drugim zapisal: »Postavitev gnezdilne police za sokola selca se morda komu zdi preprost poseg. Ko pa pomislim,

da je treba najprej s številnimi opazovanji določiti nezaseden življenjski prostor in v njem najti

Vse foto: Boris Kozinc

Uspešno gnezdenje na umetni polici

primerno skalno steno ter šele po tem s trdim delom utrditi polico, da bo primerna in varna, z vsem spoštovanjem občudujem zanos avtorjev tega projekta.«

Že po prvih izdelanih policah so se izvajalci odločili za izdelavo iz naravnega kamna, utrjenega z betonom. Dela praviloma opravljajo jeseni, ko je gnezditev končana. Kadar pa zaradi slabega stanja gnezda pretežna nevarnost, da bi mladiči poginili, je treba popravilo opraviti takoj. Nad steno najprej postavijo škripec za dvigovanje in spuščanje materiala. Tja znosijo še orodje in material za gradnjo polic: skale, cement, pesek in vodo. Večkrat je treba izklesati kose skal, v vsakem primeru pa zravnati podlago, kjer bo rob police. Malto mešajo nad steno in jo v vedrih spuščajo na delovišče. Zelo pomembno je, da z drenažo in kanalom ob strani poskrbijo za odvod meteorne vode, da se jajca ali mladiči ne bi podhladili. Izdelava ene police traja od dva do tri dni, sodelujeta pa najmanj dva delavca, saj je gradnja dokaj obsežna.

V preglednici v knjižici so prikazane gradnje polic glede na lokacijo, leto izgradnje in uspešno gnezdenje. Nekatere gnezdilne police so sokoli selci zasedli že prvo gnezdilno sezono po postavitvi, nekatere pa krokarji. Glede na zasedenost polic so izračunali, da je z umetnih polic doslej poletelo najmanj 300 mladih sokoličev. Zanimivi so tudi zapisi avtorjev s posameznih gnezdišč: Lorgerjevi spomini na prve gradnje leta 1993, Poharjev padec in 70-metrsko drsenje po pobočju na Menini planini ter Kozinčev zapis

o uspešnem fotografiranju samice, ki krmi mladiče na umetni polici pri Novem mestu. Zelo pestro

samčku pridružila samica v odraslem perju in obročkana. Na desni nogi je imela črno-bel obroček, na levi pa aluminijastega z oznako: BUDAPEST LY 02720. Priletela je iz pokrajine Baranya na jugu Madžarske, izvalila pa se je pred dvema letoma v kamnolomu. Tako okolje za gnezditev je iskala tudi pri nas, kar se sklada z Lorgerjevo tezo trajnega vtisnjenja sokolov na okolje, v kakršnem so se izvalili. To je prvi primer dokumentiranega gnezdenja sokola selca, ki se je izvalil v tujini in gnezdil na umetni polici pri nas.

Glavna težava, ki so jo zaznali avtorji knjižice, je, da velika uharica izpodriva sokola selca iz vse več gnezdišč. Po letu 2000 so začele velike uharice zasedati stene in celo gnezdilne police, kjer so gnezdili sokoli selci, s čimer zmanjšujejo populacijo in območje razširjenosti sokola selca pri nas. Zato so se ornitologi Kozinc, Pohar in Lorger odločili, da sedaj gradijo gnezdilne police, v katerih bodo samice varnejše pred to sovo.

Boris Kozinc

Aleš Pohar pri delu v previsni steni

Ideja za poletni izlet v sosednjo Avstrijo

Pred slabim letom sva se z ženo udeležila izleta, kate-rega osrednja točka je bil ogled lovskega muzeja na avstrijskem Štajerskem. Izleta se je udeležil tudi lovski tovariš **Tone Hren**, žal pa je morala zaradi bolezni ostati doma njegova žena. S povabilom sta nas presenetila lovska tovariša **Zvonko Pungračič** in **Maja Sučič** iz LD Rače.

Naš šofer je bil Zvonko, ki ima Avstrijo v malem prstu. Peljali smo se v smeri Gradca in pred njim zavili levo do manjšega kraja Lieboch. Tam smo mimogrede obiskali boljši sejem in pot nadaljevali do **gradu Stainz**. Pred nami se je pojavil velik samostanski kompleks, ki ga zaznamuje prekrasna baročna cerkev. Habsburški »štajerski princ« **nadvojvoda Janez** je leta 1840 kupil avguštinski samostan, ki je še vedno v lasti potomcev. Njegova napredna vizija v tamkajšnjem kraju je živa še dandanes. V gradu

Foto: Franci Klajne

Zvonko Pungračič in zbirka starega lovskega orožja

je dal urediti dva muzeja: prvi je kmetijski in drugi lovski. Naj omenim, da je bil nadvojvoda Janez dejaven tudi v naših krajih, predvsem pri razvijanju vinogradništva. Za središče, v katerem bi poskusno uvajali trte iz Porenja, je zaradi ugodnih podnebnih razmer

izbral okolico Paker in Limbuša v okolici Maribora, kjer je leta 1822 kupil posestvo, zdaj znano pod imenom **Meranovo**. Vinogradi so postali tako ugledni in znani, da so na Meranovem leta 1832 ustanovili prvo vinogradniško šolo na takratnem Štajerskem.

Ogled muzeja se razlikuje od drugih po lahkotnosti prikaza lova in lovstva. Večtisočletna povezanost človeka z lovom in večplastnost tega fenomena je predstavljena na sodoben način od kamene dobe do danes, tako da dobimo občutek, kako globoko je lov ukoreninjen v našo kulturo. Trofej in orožja je sorazmerno malo. Poudarek je na spoznavanju živali, njihovem videzu in oglašanju. Zanimivo je ponazorjen skok lisice in ptice ujede na plen. Pozornost vzbudijo tudi preparati kož različnih živali in posebnosti igre narave pri njih. Prostori so opremljeni z izjemnimi slikarskimi deli z lovskega motiva različnih umetnikov.

Na prospektu ne piše zaman »največji lovski muzej v Avstriji«. Obisk muzeja priporočam vsakomur, ker je zares zanimiv, ambient pa nepozaben. Morda boste našli čas prav v letošnjem poletju.

Maji in Zvonku za čudovit dan še enkrat iskrena hvala.

Franci Klajne,
LD Zreče

Ali nas okolje priznava?

V naslovu je večno vprašanje lovcev, ali nas okolje priznava, ceni, se zaveda našega dela in poslanstva. Lovci si na to vprašanje večinoma odgovarjamo z *ne* – ne, ne ceni nas, ne spoštuje, ne posluša ... Vsi taki odgovori so neargumentirani, celo krivični in preveč na pamet ali čez palec. Sam ob branju različne literature, časopisov in drugega gradiva nisem zasledil negativnih mnenj o lovcih. Izvzemam nekaj anonimnih, nekritičnih stavkov, prav tako neargumentiranih floskul v kašnem mediju. Uradnega mnenja oziroma raziskav, ki bi bili slabi za nas lovce, ni. Če skrbneje pobrskamo s pomočjo strička **Google**, najdemo prej pozitivne raziskave o mnenju javnosti o lovcih. *Sicer pa velja, da je mnenje o nas takšno, kot smo si ga ustvarili sami.*

V dveh mandatih svojega predsedovanja **Lovski zvezi Slovenije** sem obiskal veliko lovskega prirediteljev in raznih okroglih miz na temu lovstva. Povsod sem srečal tudi predstavnike lokalne skupnosti, predstavnike državnih oblasti, da osnovnošolcev in dijakov ne omenjam. Vsi so že s svojo prisotnostjo na lovske prireditvah pokazali, da lovce podpirajo, v svojih nagovorih pa so velikokrat predstavili svoj pogled na lovstvo, ki je bil pozitiven. Na nobeni od

omenjenih prireditvah nisem slišal slabe besede o lovcih. Rumeni tisk pa je pač treba razumeti. Vemo, kakšne novice so vabljive za bralce, kakšni prispevki povečujejo naklado, nakup in branost takšnih medijev. Javnost je občutljiva za naša ravnanja, ker pričakuje, da delamo strokovno, transparentno in zato so vsi odmiki od pričakovanega pač deležni graje. To je normalno.

Lokalne skupnosti dobro sodelujejo z lovske organizacijami, jim pomagajo in od njih tudi pričakujejo uresničevanje našega poslanstva. Skoraj vsaka lovska družina je od lokalne skupnosti dobila veliko različnih priznanj za svoje delo. Priznanja so oblika zahvale in jih je treba kot taka tudi jemati. Od vseh priznanj lokalnih skupnosti me je nekoliko ganila slavnostna seja **Občinskega sveta Občine Selnica ob Dravi**, ki je bila 23. maja 2019 ob 18. uri v **Hramu kulture Arnolda Tovornika v Selnici ob Dravi**. Na omenjeni seji je **Vinko Bosilj**, član LD Boč na Kozjaku, prejel priznanje županje dr. **Vlaste Krmelj** za predano ohranjanje gozda in skrb pri ohranjanju naravne dediščine. »Gospod Bosilj je velik ljubitelj narave, lovec in odgovoren lastnik gozda v Selniški dobri. Vsakoletna gozdnogojitvena dela so skrbno izpeljana. Naravni ekosistem njegovega gozda je živ tudi

Foto: Foto Anka

Vinko Bosilj, član LD Boč na Kozjaku, je prejel priznanje županje dr. **Vlaste Krmelj** (desno) za predano ohranjanje gozda in skrb pri ohranjanju naravne dediščine.

zato, ker gospod Bosilj z njim gospodarno gospodarja, ga odpira in pomlajuje. Spoštljivo in odgovorno pa ne živi samo z gozdom, ampak kot človek širokega duha tudi z vso naravno dediščino in sočlovekom,« smo lahko slišali v utemeljitvi. V ozadju na platnu je bila slika gozda in Bosilj v delovnih lovske oblečilih. Vsi v njegovem okolju ga poznamo kot lovca in dobrega gospodarja.

S takšnim delom si lovci povečujemo ugled. Pomembno sporočilo pa je, da nas lokalna skupnost jemlje v vlogi lovca, ne glede na

to, kaj počnemo. Naša občina priznava delo lovcev in se nam tudi na takšen način zahvaljuje, naša naloga pa je, da to cenimo in delujemo v smeri našega poslanstva. Naj bo več takšnih nagrajencev. Čestitke lovskega tovarišu Bosilju za priznanje ter hvala občini in županji za tankočutnost do lovstva. To ni bila in zagotovo ne bo njena zadnja pozitivna odločitev, ki daje sporočila širši javnosti. In prav je tako.

Doc. dr. Srečko Felix Kropce,
LD Boč na Kozjaku

Franc Smolko – dirkač, kolesar in lovec

Nekoga pomladnega dne sva se s snemalcem **Juretom Škrlepom** zaradi snemanja oddaje *Dober pogled* mudila na vzhodu države. V letošnji prvi polovici leta smo bili deležni številnih deževnih dni in tistega dne, ko sva se mudila v okolici Gornje Radgone in Radencev, ni bilo nič drugače. Dan nama je polepšal nasmejani **Franc Smolko**, član LD Radenci, ki naju je povabil na Rožički Vrh, naselje v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Razloženo naselje v južnem delu Kapelskih gorik leži na slemenih okoli Rožičkega vrha (289 m), severno nad Ščavniško dolino. Prijazen lovec in športnik naju je, ko sva se mudila v njegovih krajih, namreč povabil v spominsko sobo, kjer ima razstavljene svoje lovske trofeje, slike, medalje in številne pokale, na katere je še posebno ponosen.

Ko pogledam vašo spominsko sobo, se sprašujem, od kod toliko lovovik ...

Gornja Radgona je bila od nekdaj poznana po spidvej stezi in seveda po odličnih domačih dirkačih. To so bili: Drago Perko, Vlado Kocuvan, Jože Lasbajer ...

Vsi so bili moji prijatelji in prav oni so me navdušili, da se jim pridružim. Če sem hotel voziti spidvej, sem si moral nabaviti motor in opremo.

Kdaj ste kupili prvi motor?

Prvi motor sem kupil od Lasbajerja in kmalu potem začel tudi sam trenirati. Prvo dirko sem odpeljal leta 1971 v Svetozarevu. Leta 1972 sem moral zaradi služenja vojaškega roka svojo tekmovalno pot prekiniti, vendar sem jo nadaljeval takoj po vrnitvi domov, vse do leta 1983. V tem času sem dosegel naslov državnega prvaka druge lige, dva naslova državnega prvaka v paru s Kocuvanom in postal dvakrat državni prvak z ekipo Avtomoto društva Gornja Radgona.

Vaše življenje je tesno povezano tudi z lovstvom ...

Res je – aktiven lovec sem od leta 1984, od leta 1995 pa sem vodnik psa. Doma imam tri kratkodlake nemške ptičarje. Deset let sem tudi vodnik psa krvosledca – barvarja.

Ste v lovstvu svojo pozornost namenili samo lovski kinologiji?

Ne, opravil sem tudi izpit lovskega čuvaja in štiri leta opravljal to funkcijo. Prav tako sem bil en mandat tajnik, predsednik disciplinske komisije, predsednik

Franc Smolko je ponosen na svoje lovske in športne uspehe.

komisije za odlikovanja ter dva mandata kinološki referent. Sem tudi praporščak naše lovske družine in podpredsednik Zveze lovskih kinologov Pomurja.

Od kdaj kolesarite?

Leta 2007 sem imel težave z aritmijo srca. Takrat mi je dr. Kos svetoval, najzačnem kolesariti. Že isto leto sem šel na prvi rekreativni maraton v Radence. Danes lahko s ponosom povem, da sem opravil že 210 kolesarskih maratonov po Sloveniji.

Kot kolesar ste dosegli zavidljive uspehe ...

Dve leti sem zmagal po številu odpeljanih maratonov v okviru prireditve Slovenija kolesari. Enkrat pa sem bil drugi s tride-

setimi odpeljanimi maratoni v enem letu.

In kako je kolesarjenje vplivalo na vaše zdravje?

Lahko povem, da sem s kolesarjenjem svoje težave z aritmijo odpravil. Želim si, da bi mi zdravje še dolgo služilo in bom tako lahko še vrsto let aktiven kolesar in lovec.

Tega vam želiva tudi midva. In seveda dober pogled.

Hvala za dobre želje in hvala za obisk.

Erika Škrlep

Intervju si lahko ogledate v eni od jesenskih oddaj *Dober pogled*.

Usodni spopad srnjakov

Lepota lovstva je v njegovi ustvarjalnosti in raziskovanju narave, še posebno divjadi. Narava je polna čudes in odkritij, vedno znova nas preseneča s svojo lepoto, pa tudi – s človekovega

miselnega zornega kota – tragičnimi dogodki in drugimi znamenimi pojavi v živalskem svetu. Svetovno znani naravovarstveno usmerjeni avstrijski arhitekt **Friedensreich Hundertwasser** je zagovarjal misel, da v naravi ni nepravilnosti. Toda modrost starih Rimljanov nas vedno znova

Srnjak tekmeč je srnjaku šesteraku v lobanjo zabodel ostro šilo (celo vejo), ki je prodrlo globoko v možgane in se odlomilo, kar je bilo za tega šesteraka usodno. Tudi taki redki in usodni primeri dvobojev srnjakov se dogajajo v naravi ...

Najdeno rogovje je sedaj očiščeno, pritrjeno na podložno deščico in visi na steni.

opominja, da ima narava svoje zakone, naši grehi proti njej pa so najhujši. Naravo lahko človek kroti, premaga je nikoli. Varstvo narave je zagovarjal tudi pesnik in filozof **Marcel Palingenius**. Zato je ena od trajnostnih nalog in odgovornosti lovcev skrb za biotsko pestrost in uravnovešeno; predvsem, da so populacije divjadi v ravnovesju z bivalni-

mi in prehranskimi možnostmi in tudi usklajene z interesi kmetijstva in gozdarstva v okolju. Sonaravno upravljanje z divjadjo in njeno varstvo sta in bi morala biti trajni strokovni in etični vodili lovcev. Narava je ena sama, njeni zakoni so ključ do preživetja.

Od nekdaj so me navduševali prostoživeče živali in njihov bioritem. Posebej sem se zanimal za

socialne odnose divjadi in njihove življenjske kroge. Kot lovec najraje sledim srnjadi in njenemu življenjskemu toku. Srnjak, naša najštevilčnejša lovna sesalčja vrsta, je teritorialna divjad. Starejši in močnejši teritorialni srnjaki začno še posebno spomladi odganjati mlajše srnjake in se boriti s tekmeči. Ob tem lahko med enakovrednejšimi tekmeči nastanejo tudi boji, ki se potegnejo v poletni čas prska.

Lovski tovariš **Stane** me je presenetil z zanimivim srnjakovim rogovjem. Lep, pravičen srnjak šesterak se je nekje v dolenskih gozdovih očitno spopadel z mlajšim šilarjem ali pa morda s starejšim srnjakom, ki mu je moč rogovja precej upadla. Njun boj je bil usoden za šesteraka, čigar rogovje sem dobil. Srnjak tekmeč, očitno starejši šilar, mu je v lobanjo blizu oči zapičil ostro šilo oziroma dolgo vejo brez parožkov,

ki je prodrla globoko v možgane in se obenem odlomila pod rožo, kar je bilo očitno za drugega srnjaka usodno. Čeprav bojevit je po volji narave in naključja podlegel v boju s spretnejšim in očitno »srečnejšim« nasprotnikom. Narava je spisala svojo zgodbo in utrjeni srnjak je s celo vejo, ki se je globoko zarila skozi nosni del lobanje v njegove možgane in se odlomila za rožo, nemočno obeležal v temnem gozdu.

truplo je razpadalo, požrle in raznesle so ga gozdne živali. Skozi čas in vremenske vplive je pod listjem obležala le njegova lobanja s srnjakovim rogovjem, ki je obdržala zabodeno odlomljeno vejo zmagovalca boja. Najditelj je rogovje podaril novomeškemu lovcu, ki ga je očistil in namestil na steno. Najdba dokazov priča tudi o sicer redkih primerih usodnih bojev med srnjaki.

Bojan Avbar

Zasavsko srečanje lovskih družin

V zadnji sezoni skupnih lovov smo se na Kalu pri Hrastniku pred lovskim domom **LD Hrastnik** srečali lovci štirih lovskih družin (**LD Trbovlje**, **LD Prebold**, **LD Gozdnik - Griže** in **LD Hrastnik**), da bi se udeležili tradicionalnega skupnega lova, ki je bil že 33. po vrsti.

Začetek tovrstnih srečanj spada v obdobje, ko so se v slovenskem lovskem prostoru kot po tekočem traku začelnjala pobratenja med lovskimi družinami in medsebojna srečanja na kulturnih prireditvah ali organiziranih skupnih lovih. Ponekod so srečanja zamrla, drugod pustila globlji pomen tovarištva, druženja in prijateljstva. V našem zasavskem okolju je treba reči hvala vsem, ki so v vseh teh letih delovanja vzdrževali medsebojno sodelovanje.

Več kot tri desetletja so torej minila od začetka trdnega sodelovanja **LD Hrastnik** s sosednjimi lovskimi družinami

na vseh področjih, med drugim tudi skupnega jesenskega lova, katerega gostiteljica je vsako leto druga lovška družina. Niso pa samo skupni lovi tisti, ki utrjujejo dobre medsebojne odnose; take so še udeležbe na obletnicah, občnih zborih in skupno sodelovanje pri upravljanju z divjadjo v loviščih. Veselimo se, da se bodo letošnje jesen zasavske lovške družine srečale že 34. zapovrstjo.

Lepo urejen prostoren lovski dom **LD Hrastnik** bi na našem 33. srečanju kmalu postal pretesen, saj se nas je v domu zbralo več kot 80 članov omenjenih lovskih družin. A gneča ni nikogar motila, saj to ni bila utesnjenost, temveč priložnost za obujanje spominov na skupno prehojeno pot in topli stiski rok lovskih tovarišev. Najlepsi trenutki lovstva so, ko občutiš stisk roke in nasmeh na obrazu lovskega tovariša. Nekateri na skupne love prihajajo že od samega začetka.

Lovci so bili veseli, ker so videli kar nekaj različne divjadi, pa tudi boginja **Diana** jim je bila

naklonjena. Ob pozdravu lovini je bilo med člani zato veselo. Ob zaključku lova je predsednik **LD**

Foto: Slavko Zakšek

Obeležje pred lovskim domom LD Hrastnik, ene od štirih zasavskih lovskih družin, ki se že več kot tri desetletja vsako leto srečujejo na Zasavskem srečanju lovskih družin.

Hrastnik **Slavko Zakšek** predstavnikom lovskih družin izročil slike lovskega doma **LD Hrastnik** s člani kot spomin na skupni lov ter vse povabil v dom na zaslužno pogostitev.

Zdajšnji način življenja je tudi v lovstvu pustil pečat: vsem se nekam muči, po lovu kar hitro vsi odidemo domov. Tokrat je bilo drugače, saj smo se člani kar dolgo zadržali v klepetu ter spominih na lovške doživljaje in skupno prehojeno pot, ko so lovci v vseh teh letih v lovskih družinah opravili ogromno prostovoljnih delovnih ur, da lahko rečemo, da imamo primerno številčnost divjadi v neokrnjeni naravi.

Naj zasavska srečanja ostanejo vsem članom v lepem spominu na dobro sodelovanje med zasavskimi lovskimi družinami. To je druženje v korist članstva, narave in predvsem divjadi, ki ne pozna meja. Po vročem poletju sledi nova sezona skupnih lovov in zasavski lovci se je že veselimo.

Slavko Zakšek

Jubilejnih 90 let Vikija Kovača

Letošnji velikonočni prazniki za **Vikija Kovača**, ki ga nekateri poznajo tudi pod imenom **Šipov Vika**, niso bili samo v pričakovanju vzdušja, ki ga prinaša ta krščanski praznik, ampak tudi njegovega častitljivega jubileja. Viki je namreč na velikonočno soboto dopolnil 90 let. Marsikatero stvar v življenju zaznamuje zob časa, vendar pri njem tega ne moremo povsem reči. Ko smo ga člani **LD Dobrna** in **Kulturno umetniškega (KUD) društva Štajerski rogisti** obiskali na njegovem domu, je njegov obraz izžareval veselje.

Marsikdo se **Vikija** spominja kot dolgoletnega vodjo **KUD Štajerski rogisti**, ki je lani praznovalo 25-letnico obstoja. Njegova

predanost glasbi in zvokom lovskih koračnic ter vztrajnost pri delu z mladimi je botrovala, da

je skupina pomlajena. Vse fante, ki trenutno sodelujejo v skupini, je namreč navdušil za sodelovanje

v njej. Z njimi je rastel tudi sam, strog in hkrati ponosen, da jih je popeljal na mnoga gostovanja

Foto: Lidija Senič

90-letni Viki Kovač in njegovi Štajerski rogisti

doma in v tujini. V skupini se prepletajo lepi in zdravi medsebojni odnosi, medgeneracijski razkorak pa za člane ni ovira. Čeprav Viki ni več aktiven v lovski družini in tudi ne v umetniški skupini, se še vedno rad spreha pa vasi

Nova Cerkev, od koder izhaja, do bližnjega sadovnjaka, ki ga ima vnuk. Vedno je bil in je »živc«, ki ne more ostati pri miru.

Po nekaj skladbah, ki so jih ob njegovem rojstnem dnevu zaigrali Štajerski rogisti, si je

Viki zaželel, da bi vsi zbrani zapeli. Kdo bi mu lahko to odrekel, konec koncev smo se njegovega praznovanja udeležili tudi člani **Pevskega zbora LD Dobrna** in skupaj zapeli *Kolkor kapljic, tolko let*. Kot je videti, glasba

ostaja v njegovem srcu še vedno zasidrana. Naj tako tudi ostane. Še enkrat mu želimo vse dobro, predvsem pa zdravlja.

Lidija Senič,
LD Dobrna

»To njivo bomo tak zglanjali, da bojo na njej prašiči rasli,« je resno dejal Albin. Mito je hudomušno pristavil: »Da, samo nisi reku, kerega leta.«

Delo lahko opravimo na dva načina: z dobro voljo ali slabo. In kako je opravljeno delo na lovskih delovnih akcijah? Le kako?! Z dobro voljo! Medsebojna trenja nastanejo le takrat, ko je ni ... Ste morda ob tem pomisli na žensko? No, res je, da je »ona« ženskega spola, a gre za stvar – strokovno učeno, a ne po slovensko, se ji reče »vaservaga«. Brez nje je nekako takole: »Kam si to dsko zabil?« – »Pa kej ne vidiš, da vse visi?« – »Če že v štartu pod zafrkneš, ne bo nič.« – »Lej, kak vse visi ... Da, zdej boš pa i dobesedno na preži visu.« Vzeto na znanje: na lovsko akcijo nikoli brez »vaservage«.

Naj se vrnem k našim dogovodivščinam: kako je naš (takrat novi) lovec »Ljubljanski« ugnal nabritega »Jugorskega«. Pri lovski koči smo imeli organizirano delovno akcijo pripravljanja drv. Tako je »Jugorski« »slišals drvo iz njegove loze«, ko je nasproti pripeljal moder avto z modro (sicer nedelujočo) lučko na strehi. »Odkl pa tej zdej? Pa kdu je to?« je glasno ugalbal »Jugorski«. No, čez nekaj časa je ugotovil, da niso »modri«, temveč da si je »Ljubljanski« »omisli« nov »lovski« avtomobil – modro fiat pando z lučko na strehi. Nekaj časa smo potrebovali, a zdej smo se na njegov avtomobil že navadili. Prigodo o »Jugorskem« prvem srečanju z vozilom od »Ljubljanskega« sem slišala na lastna ušesa. Ali je res, pa ne vem. Včasih so govorili, da lovci lažejo. Ah, lažejo. To govorijo tisti, ki niso slišali za lovsko latinščino. Res je, da nekateri pravijo, da gre za lažljivo opisovanje lovskih dogodkov, drugi pa, da gre za pretiravanje pri opisovanju lovskih dogodkov. In ravno to pretiravanje pri opisovanju dogodkov na lovu ali pa na lovskih delovnih akcijah je tisto, ki krepi prijetno vzdušje v lovskih družinah. Ve se, da je smeh pol zdravlja in da se

z dobro voljo naredi (še) več. Res pa je, da se tu in tam pojavi kakšna lovska zgaga, ki povzroči kakšno nevsječnost. A tako pač je, tudi nebo ni vedno brez oblaka.

Kot je že bilo (in še bo) zapisano, imajo lovci povsod po Sloveniji neke svoje navade. O navadah v naši lovski družini pa je Golobičev Jože iz Štrekljevca ob neki priložnosti dejal: »Kda se pa kaj pojaga, tu v suhorski okolici majo navado: če zadeneš, daš za jagenčka, če ne zadeneš, daš spet za jagenčka, tek de je skus druženje pa fešta.« Res je. Po navadi je bil glavni, ki si ji v beležnico zapisoval »dolžnike«, naš Lojzi.

Kljub različnim navadam v lovskih družinah pa se vsi mi, slovenski lovci, držimo (predpisanih) lovskih šeg in s tem ohranjamo slovensko lovsko tradicijo. Slednja pa je, vsaj po mojem mnenju, tudi pomemben del slovenske zgodovine. Marsikdo poudari, da je slišal, da imamo lovci lepe šege, a jih ni videl. Ali lahko lovci te šege predstavimo tudi javnosti ali pa jih moramo držati »sami zase«? Glede na povedano, torej, da so del slovenske zgodovine, se mi zdi prav, da se jih tudi predstavi javnosti (in ne pozabimo na delo z mladimi – tudi na lovskem taboru lahko uprizarimo lovski krst!). Šege niso same sebi namen, ampak je pomembno, da se jih izvaja in tako ohranja. Brestaniški lovci so recimo uprizarili lovski krst in jagske prigode ob ognju celo ob dogodku na Petrovem sejmu v Brestanici leta 2016. Uspešna in zanimiva predstavitev lovskega krsta širši

Lovska kolumna:

Dobra volja je najbolja!

javnosti. Istega leta so namreč praznovali tudi 70-letnico delovanja LD Brestanica in ob tem pripravili zelo lepo lovsko razstavo. In če že omenjam Brestanico, nika kor ne morem mimo lovskih mojstrov Franca & Franca. Ko je Franc na lovskem taboru (prvem lovskem taboru, ki sem se ga udeležila) mladini predstavljal lovstvo, je prav mojstrsko oponašal različne ptice in tudi opisal lov z vabli. Dal pa mi je tudi nasvet, kako najboljšo pojagati srnjaka v prsku. Če znam tudi poslušati tako, kot govoriti, bomo videli pa v prsku. ☺

Nazaj k lovskeemu krstu. Moj je bil poseben. (No ja, čigav lovski krst pa ni poseben?) Prvič zato, ker ni bil samo moj, temveč sva bili hkrati krščeni obe (zaenkrat še edini) lovki naše lovske družine – Tina in jaz – in drugič, ker mi je oče dal neprecenljiv nasvet: »Maja, verjamem, da marsikaj znaš. Ali danes to pozabi in poskrbi, da se bomo smejali.« Kot se spodobi, iz spoštovanja do očeta, sem njegov nasvet vzela skrajno resno. Začelo se je že pri izbiri mojega zagovornika, ki je bil Peclof Tonček, po rodu iz Malin. Priznati moram, da ko sem ga izbrala za zagovornika, nisem niti vedela, kaj me čaka. Na dan lovskega krsta je prišel namreč v lovsko koč takošen: v črni togi z belo lasuljo kot kakšen sodnik v ameriških filmih. Glavo je držal strumno navzgor. Če ne bi bil suh, bi domnevala, da ima tako držo zato, da bi skrli podbradek. No, očitno je bilo to del igre. Zelo uspešno me je zagovarjal, vsi navzoči so dodatno okrepili

obrazne mišice, marsikdo pa tudi trebušne. Smeh je namreč pol zdravlja! Zapletlo se nama je le pri vprašanju: »Naštej roparice.« Nisva se mogla dogovoriti, ali naj naštejemo ptice roparice ali druge roparice ali spadajo med roparice tudi najini solovci? Zato sva se dogovorila, da bo vsak povedal eno varianto v stilu: »Kam puklo, puklo.« Pri tem moram poudariti, da ni šlo le za neko »neokusno« šaljivo burlesko, temveč, da je bil celoten lovski krst časno izveden in s spoštovanjem do lovstva in uplenjene divjadi. Je pa res, da je imel vmes prostor tudi za smeh. In prav je tako! No, kakorkoli ... Zagovor je bil uspešen.

Med najlepšimi lovskeimi šegami, a hkrati tudi z najbolj grenkim priokusom, je zagotovo lovski pogreb. Ob tem pa sledi nekoliko provokativno vprašanje: »Ali sodi lovski pes pokojnega na lovski pogreb?« Po mojem mnenju sodi. Če je pes zvesto lovil z lovcem na vseh lovih, je prav, da je z njim tudi na poslednjem. Ob predpostavki, da psa vodi vodnik, ki pozna psa in ve, da mora paziti, da ne bo označil vsakega vogala, ter se zaveda, da bo pes ob zvoku lovskega roga začel instinktivno tuliti in da psa pri tem ne sme prekiniti, saj si namreč večina ljudi razlaga, da pes žaluje za gospodarjem. V nasprotnem se lahko izjalovi še tako dober namen.

A lovske šege izgubljajo na pomenu, če jih ne spremlja zvok lovskega roga, lovska pesem ali lovske pripovedništvo ... Vprašanje pa je, kaj bomo storili mi, po stažu (in starosti) mlajši lovci, da se bodo lovske šege ohranile? In za popotnico si mrmrajmo prvi verz pesmi Stanka Grla z naslovom Imejmo se radi, ki se glasi:

»Imejmo se radi, lovci, stari in mladi,
življenje je kratko, kot so kratke pomladi,
tu prostor za vse je, zate in zame,
ker gora le daje in nič nam ne vzame.«

Maja B.

LOVSKE OSEBNOSTI

FRANC I. AVSTRIJSKI

Vladar, ki ni bil naklonjen lovskim reformam.

Franc I. Avstrijski, sin Leopolda II. in Marije Luize Burbonsko-Španske, je začel vladati v letu 1792. 11. avgusta 1804 je ustanovil Avstrijsko cesarstvo, čez dve leti pa razpustil Sveto rimsko cesarstvo. Kronisti so zabeležili, da so mu mnogi odličniki to zamerili, saj so trdili, da je bila razpustitev pravno dvomljiva. A kar je bilo, je bilo, časi so bili viharji in negotovi, Napoleon je zmagovito korakal po Evropi vse do Rusije, kjer pa je občutil grenkobo hudega poraza, po katerem si ni več opomogel. V bitki narodov pri Leipzigu, leta 1813, je doživel popoln vojaški poraz in njegove vladavine (tudi z mnogimi pozitivnimi spremembami) je bilo konec. Evropski vladarji so si oddahnilo.

Že septembra leta 1814 se je na Dunaju začel znameniti *Dunajski kongres*, ki je pritegnil velikansko število suverenov in drugih uglednih osebnosti iz vse Evrope. Zanje so avstrijske oblasti dobro poskrbele in med drugim pripravile tudi nekaj mondenih in nepozabnih lovov, ki so bili izjemni lovski dogodki, vrhunsko organizirani z množico gonjačev in pomožnim osebjem, ki je moralo poskrbeti, da so se kronane glave na lovu (in še bolj po njem) dobro počutile in imele veliko lovskega užitka. In takega užitka res ni manjkalo, saj so lovili v bogatih cesarskih loviščih blizu Dunaja, v katerih ni manjkalo divjadi. Protokolarni lovi, ki so potekali na najvišji ravni, so bili daleč od novodobnih primese, ki jih je v Franciji tudi na področju lovstva uvajal poraženi Napoleon. Tam lov namreč ni bil več samo privilegij še vedno osovražene fevdalne gospode, pač pa je vse bolj prehajal v meščanske roke. Po zadnjem porazu Napoleona pri Waterlooju je bil 9. junija 1815 podpisan sporazum *Dunajskega kongresa* in z njim potrjena nova ureditev v Evropi, ki se je v osnovnih elementih obdržala vse do prve svetovne vojne leta 1914. Avstrijskemu cesarju Francu I. je to ustrezalo, saj ni zagovarjal nobenih reform. Čeprav se je pod njegovo vladavino tudi v Avstriji meščanstvo krepilo in zahtevalo aktivno udeležbo v lovu, tovrstnim reformam Franc I. Avstrijski sploh ni bil naklonjen. Zato je ostal lov v cesarstvu, s tem pa tudi v naših deželah še vedno v okvirih cesarskega patenta reformnega cesarja Jožefa II. iz leta 1786.

Naj spomnimo, da je bilo po tem pravnem predpisu dovoljeno gojiti in rediti divjad v loviščih lovskih upravičencev, ki pa so morali paziti, da jim divjad ni ušla izpod nadzora in se preveč namnožila ter povzročala škode na kmetijskih kulturah. Veliki in mali lov je lahko lovski upravičenec, še vedno fevdalna gospoda, celo prodal ali oddal v najem, a nikoli kmetu ali meščanu. Za omenjena stanova je veljalo, naj delata in se posvečata gospodarstvu, ne pa lovu, ki naj ostane privilegij gospode. Zato se je meščanstvo počutilo manj vredno in je vedno glasneje zahtevalo spremembe lovske zakonodaje. A te so nastale šele leta 1849, eno leto po marčni revoluciji na Dunaju. Cesar Franc I., ki se je počasi le zavedal nujnosti reform, tudi v lovstvu, tega ni dočakal, saj je prej, 2. marca 1835, umrl. Nasledil ga je prestolonaslednik **Ferdinand**, ki pa je bil za vladanje povsem nesposoben in neprimeren. Vseeno je nosil avstrijsko cesarsko krono do revolucije leta 1848, ko je moral odstopiti in ga je nasledil 18-letni sposoben vladar in strasten lovec – **Franc Jožef**. O njem pa v naslednji številki *Lovca*.

Franc I. Avstrijski je bil prepričan, da morajo kmetje in meščani delati in se ukvarjati z gospodarstvom, lov pa pustiti fevdalni gospodi.

Pripravil: **dr. Marjan Toš**

OKUSI NARAVE

Jelenji zrezki
z višnjevo omako

Za dve do tri osebe potrebujemo:

- 40 dag jelenovega mesa iz stegna (najbolje od teleta)
- olivno olje
- gorčico
- zmleti poper
- 5 strokov česna, žlico brinovih jagod
- dl rdečega vina
- dl vode
- 10 dag izkoščičenih višenj
- noževo konico klinčkov, žličko cimeta, žličko limonine lupinice

Zvečer meso naoljimo in ga pustimo, da se omehča. Naslednji dan narežemo zrezke za prst debelo, jim odstranimo mrenice, potolčemo in na eni strani malo posolimo, popramo in namažemo z gorčico. Zrezki naj počivajo eno uro.

Na zelo segretem olivnem olju zrezke popečemo najprej na strani, ki ni soljena in namažana z gorčico, približno 5 minut, jih obrnemo in pečemo še 3 minute. Zrezke preložimo na vroč krožnik. V ponev dodamo strt česen in brinove jagode, počakamo, da zadiši, zalijemo z rdečim vinom in vodo ter dodamo 10 dag višenj. Malo pokuhamo, da se višnje omehčajo. Vse sestavine pretlačimo in na zmernem ognju dušimo 10 minut. Dodamo klinčke (nageljnovke žbice ☺), cimet, limonino lupinico in po okusu dosolimo. Omaki dodamo že prej popečene zrezke, nekaj celih višenj in dušimo do mehkega; lahko tudi samo 10 minut, odvisno od starosti uplenjene jelenjadi. Jed lahko ponudimo skupaj s širokimi rezanci.

O višnji: je sadno drevo s kiselkastimi sadeži – višnjami, ki vsebujejo tudi učinkovine, ki delujejo protibolečinsko in protivnetno. Pomagajo pri težavah s putiko in artritisom, ker ohranjajo raven sečne kisline v mejah normale in tako preprečujejo boleče napade putike. Višnjevi sok zelo pomaga pri težavah z nespečnostjo.

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva

Lovci LD Boč na Kozjaku smo se skupaj s sosednjimi in pobratenimi lovskimi družinami 15. maja na pokopališču v Selnici ob Dravi poslovili od dolgoletnega

člana naše lovske družine **Radoslava Podlesnika**. Bolezen je bila tokrat močnejša in Rado je omagal.

Rado, kot smo ga klicali lovski tovariši, se je rodil na prvi dan maja leta 1933 v isti zgradbi, kjer je nazadnje živel s svojo družino. Mladost mu ni bila postлана z rožicami, saj je kot šestletni deček ostal brez očeta. Očitno ga je to zaznamovalo in vplivalo na njegovo nadaljnje življenje. Rado je bil vzoren mož in oče, skupaj s svojo ženo sta bila starša, ki bi lahko večini družin vzor. Nedavno sta praznovala 60-letnico skupnega življenja. Uspešen je bil tudi na svojem poklicnem področju. Njegov sedež na proslavi 50-letnice največje hidroelektrarne Zlatolije ostaja prazen. Pri zagonu je imel namreč pomembno vlogo.

Lovsko kariero je začel v LD Starše, kasneje pa jo je nadaljeval v LD Boč na Kozjaku. Opravljal je pomembnejše funkcije: bil je član upravnega odbora in komisije za izobraževanje, dolgoletni praporščak in tudi skrbnik lovskega doma, sodeloval je pri delovnih akcijah in delu v lovskem domu, rad je pomagal pri vzgoji mladih lovcev. Za njegovo delo na področju lovstva ga je v letu 1996 Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge, z zlatim znakom za lovske zasluge v letu 2012, z redom za lovske zasluge III. stopnje leta 2018, prejel pa je tudi jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Kot je na pogrebu povedal govornik v poslovnem govoru, življenje sploh ni tisto, kar se zdi, je le korak na poti k večnosti. Ko je razmišljal o našem lovskem tovarišu, se je spomnil na Simona Gregorčiča, ki je nekoč zapisal: »Pomlad bo na tvoj vrt prišla in čakala, da prideš ti, in sedla bo na rožna tla in jokala, ker te ni.« Življenje našega lovskega tovariša je bilo neizmerno povezano z naravo. Rastline okoli njegovega doma so bile deležne posebne pozornosti. Vsaka rastlina, najsi bo cvetlica, trava ali plevel, je čutila njegov dotik. Tako kot smo mi, lovski tovariši, čutili topel stisk njegove roke ob slehernem srečanju. Tudi v zadnjih dneh svojega življenja se je ustavil na vrtu, kot bi čutil in vedel, da je to njegov zadnji stik z gredicami na domačem vrtu.

Rado je bil zelo umirjen, redkobeleden, skromen, tovariški. Takšen je bil zunanji videz, v bistvu pa je bil zelo širok, razgledan, dosleden in še bil lahko našteval. Imel je nekaj svojih konjičkov: bil je zbiralec vžigalnikov z vsega sveta in velik ljubitelj fotografije. Tako ni nenavadno, da je bil v naši lovski družini prav on tisti, ki je ovekovečil veliko trenutkov iz življenja naših lovcev. Tako je sporočal, da je življenje sestavljeno iz neskončnega števila drobnih in pomembnih neponovljivih trenutkov, ki jih je s svojim fotoaparatom znal ujeti in ovekovečiti.

Po pogrebu je sledila maša zadušnica v naši cerkvi sv. Marijete, po maši pa je bil zadnji pogon v Slomškovem domu, ki je zraven pokopališča. Naj mu boginja Diana v večnih loviščih nameni primerno stojišče.

LD Boč na Kozjaku – S. F. K.

V torek, 21. maja, smo se lovci LD Mirna skupaj s predstavniki občin Mirna in Trebnje, predstavniki Zveze borcev za vrednote narodnoosvobodilnega

boja, svojci in številni krajanji Mirme zbrali v domu Partizan na Mirni, da bi na žalni seji počastili spomin na človeka, ki nas je zaznamoval na družbenopolitičnem, gospodarskem in lovskem področju pa tudi na osebni ravni. Spomini in vtisi so kar vroli na dan. Vedeli smo za bolezen, Marka tudi obiskali in le upali, da se bomo še videli, vendar se je le nekaj dni prej, 17. maja, poslovil in odšel tiho kot reka.

Marko Bulc se je rodil 15. avgusta 1926 in je že v rani mladosti stopil na stran pravice, poštenja in v kratkem času napravil sijajno kariero na političnem področju, pozneje pa tudi na gospodarskem. Prav tako bogato je bilo tudi njegovo lovsko udejstvovanje, saj je pustil neizbrisen pečat v lovstvu v lokalnem, državnem in tudi evropskem prostoru.

Že v predvojnih letih je bil Markov oče, Franjo Bulc, lovec, zakupnik dela zdajšnjega lovišča LD Mirna in je svoje otroke začel uvajati v svet narave in lovstva. Leta 1946 je bil Marko eden od osmih ustanoviteljev naše LD Mirna. Tudi ko je kot oficir Jugoslovanske ljudske armade služboval v več krajih nekdanje Jugoslavije, se je vključeval v lovske vrste in pridobival izkušnje o lovu, divjadi in varstvu narave. Leta 1951, ko se je odločil za študij na Univerzi v Ljubljani, se je začel zelo aktivno udeleževati v svoji matični LD Mirna. Leta 1956 je vodil disciplinsko komisijo, bil je kinolog v lovski družini, več let predsednik nadzornega odbora, izvolili so ga tudi v Upravni odbor Zveze lovskih družin Novo mesto. Prejel je vsa najvišja lovska odlikovanja. Njegovo predano delo so kmalu opazili tudi na Lovski zvezi Slovenije, zato ga je tedanji predsednik Jože Beniger povabil k sodelovanju in mu zaupal delo tajnika Lovske zveze Slovenije (LZS). Kot predstavnik LZS se je udeležil lovske razstave v Mariboru, kjer je bila sočasno tudi skupščina Lovske zveze Jugoslavije.

Na predlog takratnega predsednika

Narisał: Milan Samar

LZS, generala Rada Pehačka, je bil prav na tisti skupščini izvoljen za predsednika Lovske zveze Jugoslavije in visoko funkcijo v lovstvu je Marko Bulc opravljal dva mandata. Odločno se je uprl zamisli, da je potreben zvezni temeljni zakon o lovstvu in ostro zagovarjal stališče, da mora biti ureditev lovstva v pristojnosti posameznih republik. Namesto tega je predlagal, da bi v federaciji zaradi usklajevanja lovskih aktivnosti sklenili t. i. samoupravne sporazume med republiški-lovskimi zvezami. Na njegovo pobudo so bili sprejeti sporazumi o varstvu ptic selivk, organizacija uradnega lovnega turizma je tudi njegova ideja in uporaba enotnih formul za ocenjevanje trofej CIC (Mednarodni svet za lovstvo – CIC) za Evropo je njegova. Kot predsednik Lovske zveze Jugoslavije je Marko Bulc vodil delegacije na sejah CIC in bil kmalu izvoljen za podpredsednika te najvišje evropske lovske organizacije. Na generalni skupščini v Bruslju so na njegov predlog dopolnili naziv CIC kot

Mednarodni svet za lovstvo in varstvo divjadi (International Council for Game and Wildlife Conservation – CIC). Njegov ugled na mednarodnem lovskem področju se je še povečal, ker se je goreče zavzemal za pogled na lov kot sestavni del narave, za vse večjo in vplivnejšo vlogo delegacij držav članic v CIC-u in za idejo, da bi se v organizaciji postopoma vključile vse države sveta. Na predlog francoske delegacije je bil izvoljen tudi za predsednika CIC. V zahvalo za izjemne dosežke na področju lovstva je po končanem mandatu postal častni član te mednarodne lovske organizacije.

Le malokateri lovec v Sloveniji se lahko pohvali s tako dolgim lovskim stažem in zato smo njegovi tovariši – lovci LD Mirna – še bolj ponosni na našega Marka. Do zadnjega leta je aktivno sodeloval v delu svoje lovske družine in njegovi tehtni predlogi, njegove temeljite, korektno in hkrati preproste razprave na sejah so vedno padle na plodna tla. Med člani je bil zelo priljubljen, saj je s svojim delom za lovsko družino in posredno za divjad ter ohranitev narave pustil neizbrisen pečat in nam bo še dolgo svetel vzor. Aktivno je sodeloval pri vseh delih in odločitvah. Bil je neizčrpen vir znanja in izkušenj, kar zadeva lovstvo, in vedno je bil pripravljen prisluhniti sogovorniku ter posredovati informacije – znanje o lovskih zadevah in tudi o povsem običajnih vsakodnevni stvareh. Vedno je poudarjal temeljno poslanstvo lovcev in bil je dobronameren, bil pa je tudi oster, če je bilo potrebno.

Ostala je praznina, vendar nam bo ostal v trajnem spominu, saj je za lovstvo napravil več, kot bi si lahko zamislili, za kar se mu lovski tovariši LD Mirna in drugi lovci iskreno zahvaljujemo.

Slavo od spoštovanega lovskega tovariša, prijatelja in ustanovitelja LD Mirna Marka Bulca je bilo v petek, 24. maja 2019, na ljubljanskih Žalah, kjer se je žal zadnjič in za vedno njemu v spomin poklonila delegacija naše lovske družine.

Člani LD Mirna

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Janez Horvat, LD Jože Lacko – Ptuj, * 22. 12. 1943, † 20. 4. 2019.	Maks Dajčman, LD Kungota, * 31. 3. 1969, † 30. 4. 2019.
Jože Podkoritnik, LD Rogaška Slatina, * 12. 12. 1927, † 8. 2. 2019.	Peter Vrhovec, LD Rakitna, * 17. 10. 1935, † 14. 5. 2019.
Jože Kropec, LD Rogaška Slatina, * 2. 5. 1933, † 19. 2. 2019.	Franč Jelovčan, LD Sorško polje, * 1. 10. 1938, † 2. 4. 2019.
Franč Pučnik, LD Slovenske Konjice, * 5. 2. 1933, † 4. 3. 2019.	Ivan Hafner, LD Sorško polje, * 21. 7. 1926, † 16. 5. 2019.
Jakob Zamernik, LD Luče, * 15. 7. 1924, † 24. 3. 2019.	Bogomir Frankovič, LD Dragatuš, * 21. 9. 1936, † 21. 4. 2019.
Franč Buč, LD Boč, * 27. 6. 1935, † 5. 4. 2019.	Ivan Gerdelj, LD Jamnica, * 18. 4. 1956, † 6. 4. 2019.
Ivan Jambrovič, LD Velunja Šoštanj, * 9. 5. 1956, † 22. 4. 2019.	Zoran Lešnik, LD Šentilj, * 21. 9. 1936, † 15. 5. 2019.
Anton Bertonec, LD Železniki, * 11. 1. 1949, † 14. 5. 2019.	Zoran Tribušon, LD Gorica, * 24. 4. 1959, † 28. 5. 2019.
	Rado Cotič, LD Tabor Dornberk - Branik, * 25. 4. 1929, † 22. 5. 2019.

Umrlim časten spomin!

48. Jesensko pokalno tekmovanje Istre (hr. Jesenski Kup Istre) v delu ptičarjev in goničev – z odstrelom in podelitvijo kandidature CACIT/CACT – HR

Hrvaško Kinološko društvo Istra - Pula je 13. oktobra 2018 organiziralo tradicionalni, lani že 48. Jesenski Kup Istre za pasemski skupini ptičarjev in goničev z odstrelom divjadi in podelitvijo kandidature CACIT/CACT – HR. Tekmovanje je bilo namenjeno domačim in tujim lovčem-kinologom (mednarodno) z očitno željo, da bi Istra v svetovnem kinološkem merilu spet zavzela vodilno mesto med kinologi in vzreditelji lovskih psov ter da bi pospešili razvoj lovnega turizma na istrskem polotoku. Tekme so se udeležili lovci-kinologi s Hrvaške, iz Slovenije in Italije. Tudi sodniški zbor je bil pri ptičarjih in goničih prav tako mednarodno sestavljen; sodniki so bili Dušan Uljančić, Slobodan Hrvat, Erminio Jurišević, Milan Uljančić, Pio Klun, Edi Šarić, Fulvio Titonel, Elvis Gospić in Jurij Rihtaršič (Slovenija). Zbrali smo se v nekdanjem vojaškem objektu Monte Madona, kjer sta bila zajtrk in žrebanje tekmovalnih parov.

Ptičarji: pravila

Tekmovanje ptičarjev je potekalo po *Pravilniku o delu psov ptičarjev* (katerega vsebino povzemamo v nadaljevanju). Med ptičarji smo se razdelili v dve »bateriji« (ptičarji britanskih otokov in drugi – celinski ptičarji). Pri tovrstni preizkušnji se od psa zahteva celovito lovsko delo (tj. prinašanje odstreljene divjadi (fazana, jerebice in race na polju in iz vode;). Sodniki pri psu ocenjujejo naslednje discipline: *nos, način iskanja, sledenje* (»kuliranje«), *sekundiranje* (spontano ali na ukaz), *obnašanje pred odletelo pernato divjadjo, vzdržljivost na zajca, hitrost in vztrajnost pri delu, obnašanje ob strelu, delo na pernato divjad po odstrelu in prinašanje na ukaz vodnika, prinašanje race iz globoke vode (po strelu čez raco), vodljivost, volja do dela in poslušnost.*

Tekma je potekala v parih. Pri tem pes vodnika z neparno številko začne delo na terenu levo od sodnika in hkrati 50 metrov

oddaljen od drugega vodnika in psa. Čas posameznega preskusa, »turnus«, traja 15 minut za vse pse, če pes ne naredi večje napake pred koncem časa, ko bi ga izključili iz nadaljnega tekmovanja. Sodnik lahko psa ponovno pokliče k delu na terenu, če v rednem času (15 minut) ni imel stika z divjadjo in če je sodnike prepričal s svojim delom. Trajanje ponovnega dela na terenu določijo sodniki. Na začetku vsakega turnusa imajo psi na voljo (eno) minuto za ogrevanje. Če pes v tej minuti pokaže/naredi uspešno stajo na divjad, se to pri oceni upošteva. Če pa naredi napako, se to ne upošteva oziroma samo v primeru nenadzorovane gonje divjadi, ki je daljša od ene minute. Uporaba piščalke ali vodnikovega glasu je skoraj nezaželena oziroma naj bi jo zmanjšali na najmanjšo mogočo

Vse foto: Iga Valentić

Ob morju ...

mero, da to ne moti sočasnega dela psa drugega vodnika.

Sodniki so se trudili, da bi vsem psom omogočili enakovredne razmere za delo oziroma so pri oceni upoštevali zahtevnost terena in vremenske razmere. V primeru dvoma se morajo vedno odločiti v korist psa. Med časovno omejenim preskusom mora lovec v primeru stoji psa ustreliti najmanj enkrat, da lahko oceni, kako se pes odziva na strel. Med turnusom vodnika s psoma menjata tudi strani. Sodniki v 15-minutnem turnusu ocenjujejo tudi vzrejno vrednost posameznega lovskega psa, ki temelji predvsem na občutljivosti njegovega nosu. Pri oceni nosu psa ptičarja je odločilna razdalja, na kateri pes začuti divjad in s kakšno zanesljivostjo to pokaže. Pri tem se zahteva/ocenjuje, da mora pes celotno delo opraviti z uporabo nosu, kar ocenjujejo predvsem pred pernato divjadjo. Sodniki posebej ovrednotijo hitrost in način iskanja, držo glave, zanesljivost pri sledenju, hitrost orientacije, ali je divjad še na mestu, razlikovanje sledi zdrave

od ranjene divjadi. Sodniki upoštevajo tudi vremenske razmere, še posebno vetrovne (smer, jakost, spremenljivost, neenakomernost ipd.). Psi v turnusu ne smejo spuščati nosu na tla. Pri oceni načina iskanja se zahteva, da je le-to energično, usklajeno tudi s terenom.

Pes ptičar mora teren pred seboj preiskovati živahno, poletno, v lepem slogu in z visoko dvignjenim nosom, tako da občuti veter, ki mu prinaša vonjave, in da pri tem ne »preskoči« divjadi. Najbolj želeno je, da pes preiskuje teren izmenično široko levo in desno in da pri vsakem obratu doseže domet vodnikove puške šibrenice ter da so obrati usklajeni s smerjo vodnikovega gibanja (in ne nazaj proti vodniku!). Preiskovanje terena ne sme biti divje in zaletavo. Še posebej sodniki kot želeno in us-

globini«, sodniki izključijo iz nadaljnega tekmovanja. Prav tako izključijo pse, ki očitno upočasnijo hitrost iskanja (se utrudijo). Ko pes najde divjad, ki je v kritju trdno pritajena, ki »trdno drži«, mora pred njo trdno obstati in jo tako nakazovati, vse dokler se mu vodnik/lovec počasi ne približa in dokler mu ne ukaže, da jo dvigne, če se divjad dotle ni dvignila že sama. Natezanje psa (počasni premiki z nakazano stajo) proti divjadi, ko pes zazna prvo vonjsko informacijo oziroma njen še slaboten dah, sodnik upošteva pri oceni občutljivosti nosu psa kot pri pridobivanju informacije za potreben prehod v stajo (hr.: *ulazak u stajanje*), kar je odvisno tudi od pasme do pasme ptičarja.

Če pes stoji (kar pomeni, da prejema informacijo) na daljšo razdaljo, je to za sodnike znak izkazovanja kakovostnega, za dah zelo občutljivega nosu. Odrasel pes mora pokazati zanesljivo, trdno in slogovno lepo stajo. Za izključitev iz nadaljnega tekmovanja se šteje tudi vidno prevzemanje stoji po psu, ki je prvi obstal na divjad. Po stoji sodnik ocenjuje tudi pomično sledenje dahu (*slijedenje* oziroma *kuliranje*). Pes, ki stoji na divjad, mora na vodnikov ukaz slediti divjadi. Najvišjo oceno pa dobi pes, ki že sam, spontano sledi dahu divjadi, ki se poskuša umakniti pred zaznano bližino psa in zbežati po tleh.

Psi, ki potrebujejo večkratno

Tekmovali so ptičarji in goniči.

trezno ocenjujejo, če pes v primeru nenadne spremembe smeri vetra samostojno išče proti vetru novo smer vetra (da jo spet najde) ali da se pusti preusmeriti vodniku, ki mu pri tem (lahko) pomaga. Na oceno psa oziroma oceno za način iskanja vpliva način iskanja, ki je značilen za vsako pasmo ptičarja. Pes mora popolnoma (natančno in sistematično) preiskati teren. Tistega, ki izpusti divjad, jo na terenu preskoči ali jo zaobide, ki se giblje samo »po

vodnikovo vplivanje na sledenje, najpogosteje kmalu izgubijo stik z divjadjo in, posledično, sta neuspešna tudi njihovo sledenje in staja. Vodnikova napaka je, če v času pomičnega sledenja psa potiska naprej z roko ali kolenom oziroma ga (morda) celo vleče za ovratnico. Med časovno omejenim preizkusom v paru lahko nastane tudi t. i. *sekundiranje*. Pod tem izrazom razumemo prirojeno, lahko tudi priučeno značilnost psa, da ko drugi pes obstoji na divjad, tudi

sam zavzame stojo, četudi še ni prejel vonjske informacije divjadi, na katero stoji prvi pes, in ostane negiben v takem položaju, vse dokler prvi pes ne konča stoje. V takem primeru se mora vodnik približati psu, ki sekundira in ga pripeti na povodec, vse dokler prvi pes ne konča svojega dela na divjad, ki jo je z vonjem zaznal pred seboj. Sekundiranje je obvezno pri ptičarjih britanskih otokov (ang. poentru in vseh treh pasmah setrov), kjer mora biti prirojeno – spontano, brez vidnih ali zvočnih vodnikovih znakov. Za celinske (kontinentalne) ptičarje sekundiranje ni obvezno, vsekakor pa je želeno. Pri celinskih ptičarjih je sekundiranje mogoče doseči tudi z vidnim ali zvočnim vodnikovim znakom. V primeru enakega števila zbranih ocenjevalnih točk ima v primeru razvrščanja celinski ptičar, ki je sekundiral, vedno kakovostno prednost.

Pri iskanju na terenu mora pes odliko pokazati z živahnostjo, odločnostjo in hitrostjo, v skladu z značilnostjo svoje pasme. Hitrost mora biti usklajena s kakovostjo nosu. Pes s slabšim nosom včasih zazna divjad na primerno razdaljo, če se giblje tudi s primerno hitrostjo. Preiskovanje terena mora biti vztrajno, kar pomeni, da mora pes iskati enakomerno, nepopustljivo in živahno, celoten turnus z enakim tempom. Želja psa po delu mora biti enaka v celotnem turnusu. Kot najboljši delovni učinek, kar zadeva mirnost ob vodnikovem strelu na divjad, se pri psu ocenjuje, ko po strelu na odletelo ali odstreljeno divjad ostane na svojem mestu miren, vse dokler ne dobi novega vodnikovega ukaza. Po strelu pes nikakor ne sme nekontrolirano skočiti za divjadjo ali brez vodnikovega nadzora in ukaza tehati po terenu.

V sklopu celotnega turnusa sodniki ocenjujejo poslušnost in vodljivost psa. Za *poslušnost* se šteje, če se pes takoj in rad odziva in uboga na vsak vodnikov klic, žvižg ali gib. Poslušnost je potrebna tudi v primeru odziva na strel na odletelo ali odstreljeno divjad in ves turnus vodenja. Kot *vodljivost* sodnik ocenjuje sodelovanje in stik z vodnikom na terenu. Stopnja vodljivosti se kaže z voljo psa, da je vsak trenutek v stiku z vodnikom in njegovo pripravljenostjo, da mu ustreže. Dobra vodljivost psa je pogoj za vsako povezano obliko dela med psom in vodnikom. Vodljivost, tako kot tudi poslušnost, sodniki ocenjujejo med celotnim turnusom. Hkrati ocenjujejo tudi voljo psa do dela, ki jo kaže z izpol-

njevanjem vseh vodnikovih zahtev. Ves čas preskušanja sodniki spremljajo tudi, s kakšno vztrajnostjo in žarom pes dela na terenu. Po uspešno opravljenem delu na terenu je treba opraviti še preskus dela v *prinašanju rase iz globoke vode*. Le-to vržejo v vodo. Vodnik z ukazom psa pošlje v vodo, pri tem pa ustrelji čez raco v vodo. Pes jo mora pravilno poiskati in vodniku prinesiti iz vode.

Ptičarji: tekmovanje ptičarjev

Kot že opisano, je tekma ptičarjev (celinskih in ptičarjev britanskih otokov) potekala na polju z odstrelom na divjad in v primeru uspešnega dela nato še na polju v

Kakšna pokrajina!

prinašanju rase iz globoke vode. Med vodniki ptičarjev so se te tekme iz Slovenije udeležili vodnik **Bojan Valenčič** z vajmarčanko **Freyo izpod Kuma**, nemškima žimavkama **Elly Ljutomersko** in **Birkemosens o Diana** ter vodnica **Vilma Alina Šoba** z nemško kratkodlakom ptičarko **Angie Waterfield** in nemško žimavko **Ajšo vom GSHT**. V ekipni konkurenci sta **Bojan Valenčič** in **Vilma Alina Šoba** dosegla prvo mesto, v posamični konkurenci pa s tremi psicami prav dobro oceno.

Prva je v paru z nemškim kratkodlakim ptičarjem svoje terensko delo opravljala **Frida** (vajmaranka **Freyo izpod Kuma**), ki pa ji na žalost v težjih terenskih razmerah ni uspelo priti na divjad. Nemška žimavka **Elly Ljutomerska** je imela za svojega partnerja na terenu nemškega kratkodlakega ptičarja z značilnimi »filtrajerskimi« značilnostmi, tako da glede na značilnost svoje pasme ni mogla priti do stoje. Nemška žimavka **Birkemosens o Diana** je v paru delala z italijanskim celinskim ptičarjem pasme *bracco italiano* (značilno počasnim, a temeljitim psom). Tako je dvakrat stala na divjad, po stoji ostala mirna in pokazala dobro prinašanje na polju in tudi iz vode.

Ajša vom GSHT je v paru preiskovala teren z nemškim kratkodlakim ptičarjem. Ajša se je na terenu postavljala samostojno in temperamentno in si glede na spremenljivost vetra sama iskala ustrežnejšo smer, kar so sodniki zelo dobro ocenili. Zaradi bujnejše vegetacije je za boljšo preglednost nad delom psov en sodnik vedno hodil ob strani preiskovalnega terena in je tako dejansko lahko videl in ocenil celotno delo psa tudi v primeru, kadar sodnik, ki je hodil za vodnikom, tega ni mogel videti. Ajša je po temeljitom in sistematičnem iskanju z visokim nosom nakazala divjad in počasi prešla (»zakulirala«) v trdno stojo,

navdušila do te mere, da so ji dovolili t.i. »reikjamo« oziroma ponovitev. Pri prvi stoji sta se namreč oba psa – **Angie Waterfield** in partnerski pes, *epagneul breton* (francoski ptičar) –, postavila v stojo na divjad skoraj v istem trenutku, ko so sodniki dopustili dokončati akcijo njenemu partnerju. V drugem turnusu je **Angie Waterfield** (kljub težkim vremenskim razmeram, saj je bila temperatura zraka že krepko več kot 30 °C in ozračje je bilo suho) še vedno kazala izjemno voljo do dela na terenu in ga tako prevzela in prva v sistematično pravilnem prikazovanju napravila stojo na divjad na daljšo razdaljo. Po mojem prihodu do nje me je le z najmanjšimi ukazi vodila do divjadi in ob vzletu fazana ostala mirna, medtem ko je njen francoski partner, ki je dotlej sekundiral, skočil za odletelo divjadjo. Po preskusu prinašanja na polju je sledilo še prinašanje rase iz vode. Podobno kot Ajša mi jo je tudi **Angie Waterfield** po strelu čez raco brez težav pravilno in brez napake prinesla iz vode in oddala.

Goniči: pravila

Tekmovanje goničev (večina je bila istrskih kratkodlakih in ostrodlakih goničev) je potekalo

Goniči s svojimi vodniki

ki jo je trdno obdržala in ostala mirna tudi, ko je pred njo zletela divjad. Nato je sledilo ocenjevanje prinašanja na polju, ki je bilo uspešno. Pri prinašanju rase iz vode je Ajša vom GSHT pokazala pravo šolsko delo (ang.: *by the book*) od samega začetka do konca, tako da so bili sodniki in tekmovalci, ki so opazovali njeno delo, navdušeni.

Nemška kratkodlaka ptičarka **Angie Waterfield** je imela kot ena izmed redkih psov pravico do ponovitve preizkusa, saj je v prvem turnusu s svojim živahnim, sistematskim preiskovanjem terena in enakomerno oziroma nespremenjeno hitrostjo ter pokazano stojo na daljšo razdaljo sodnike

na polju z lovom na poljskega zajca. V skupini oziroma »bateriji« goničev je med hrvaškimi sodniki delo psov sodil tudi slovenski sodnik **Jurij Rihtaršič**. Pri tovrstni tekmi se v skladu s hrvaškim *Pravilnikom za ispitavanje i ocenjevanje rada psa goniča* zahteva, da pes teren preiskuje najmanj 30 minut, a največ 40, odvisno od terena, številčnosti zajcev in vremenskih razmer. Sodniki lahko psa pokličejo na ponovitev dela, če v rednem delu ni prišel in dvignil divjadi, a so bili sodniki zadovoljni z načinom dela psa. Podobno kot pri ptičarjih je tudi pri goničih prva minuta »uvodna«, v kateri sodniki ne upoštevajo na-

pak psa in je tudi uporaba piščalke ali vodnikovega glasu zaželena, vendar čim manjkrat.

Pri posameznem psu sodniki zahtevajo samostojno in vztrajno delo z nezmanjšano hitrostjo in delo, ki je značilno za pasmo. Pri ocenjevanju upoštevajo mirnost ob strelu, način preiskovanja terena, kjer mora pes v normalnih razmerah najti in dvigniti divjad v 40 minutah preiskovanja (kot že omenjeno, je čas odvisen od terena in številčnosti divjadi). Če po preteku najdaljšega dovoljenega časa (»turnusak») pes še ni dvignil divjadi, sodniki ukažejo, da ga vodnik odpokliče. Psu ponudijo možnost popravka, če je s pokazanim delom glede na pasmo gonika zadovoljil sodnike z načinom preiskovanja terena, čeprav divjadi ni dvignil. Ponovitev mu omogočijo na koncu turnusa vseh drugih psov.

Od gonika zahtevajo, da teren preiskuje temeljito in živahno, po svežih jutranjih sledih ali ostankih popuščajočih nočnih sledih. Če jih ni, mora pes sistematsko, nikakor kar na slepo, preiskovati teren v koncentričnih krogih, upoštevajoč konfiguracijo (oblikovanost) terena in smer vetra ter ostanke sledi in vse druge neznanke, ki bi nakazovale smer gibanja divjadi do trenutka njenega dviga. Preiskovati mora z voljo in nizkim nosom, pri tleh, brez nesmiselnega tekanja, lajanja ali zavijanja in daljšega zadrževanja na odprtem polju ali čistini, kjer se je divjad pasla, ampak mora preiskovati grmovje, posamezne grmičke in gozd. Med preiskovanjem terena se vodniku dovoli, da diskretno vpliva na psa z glasom ali žvižganjem. Na tak način sta pes in vodnik v neprekinjeni povezavi, kar daje psu zaupanje v njegovo delo. Pes se lahko med delom oddalji od vodnika toliko, da ga le-ta lahko v vsakem trenutku odpokliče.

Pri ocenjevanju *gonje* se računa njeno trajanje (čas) od trenutka, ko je pes dvignil divjad, in vse do zadnjega glasu na sledi. Gonja mora biti glasna in neprekinjena. Med gonjo se manjše prekinitve (do največ dve minuti), če niso pogoste in daljše, vštejejo v čas gonje. Če pa so prekinitve glasne gonje daljše od petih minut, se ocenjuje, kot da je pes izgubil sled za divjadjo, kar zmanjšuje oceno disciplin *nosu* in *gonje*. Na čas gonje vplivajo tudi vremenske razmere in razgibanost terena ter sestava tal. Na primer: čim večja je vlažnost zraka, brez vetra, tem dlje se na tleh ohranja dah divjadi, za razliko od suhega in vetrovnega

vremena. Ko gonik goni, naj bi se oglašal z zvonkim glasom. Gonik mora goniti obvezno sledoglasno (nikakor vidoglasno). Posebno se ceni t. i. »vriskanje« v trenutku, ko dvigne divjad. Trajanje in jakost vriskanja izražata tudi osebni značaj (temperament) psa. Najkakovostnejši je čist, visok in zvonek glas, sledi nekoliko globlji in polnejši, posebno je cenjena večtonska melodičnost.

Šele ko sodniki vidijo celostno delo posameznega gonika, lahko pravilno ocenijo kakovost njegovega nosu. Dober nos je vsekakor prirojena (podedovana) lastnost nekega psa. Kakovost nosu pri goniku ocenjujejo tako, da upoštevajo dejansko v celoti pokazano delo psa: kako je iskal in našel divjad, jo dvignil, koliko časa in s kakšnim glasom jo je gonil, kako je reševal njene zanke, sledi, zavoje itn. Pri tem upoštevajo tudi vremenske razmere (suho vreme, mraz, vročina ...) Podobno kot nos skozi celotno delo pri goniku ocenjujejo tudi njegovo poslušnost in vodljivost.

Tekmovanje goničev

Tako se je v »bateriji« goničev Kupa Istre udeležila tudi naša ekipa vodnikov goničev **Obalno-Kraškega lovsko-kinološkega društva Koper**, ki so jo sestavljali **Tatjana Grizon** s posavskim goničem **Brinom**, **Damijan Goba Mihevc** s posavskega goniča **Doro** in **Robert Bandelj** z brandl brakom **Asom**. Ker je bilo zelo vroče, so bile razmere za iskanje poljskih zajcev zelo težavne. Vendar so bili kljub temu naši psi dovolj uspešni in so med goniči dosegli ekipno tretje mesto. Zmagala je ekipa vodnikov iz Poreča.

Veseli svojih uspehov s psi na terenu in zaradi novih izkušenj ter stkanjih prijateljskih vezi smo se veselo razpoloženi udeležili končne razglasitve rezultatov, ki je bila v ekskluzivnem **gostišču Boduljka**. Ob razglasitvi so sodniki podrobno opisali delo najboljših prvih treh psov v posamezni konkurenci in pse prvih treh v ekipni konkurenci. Želimo pa poudariti, da so bili kolegi kinologi in sodniki s Hrvaške navdušeni nad našo (slovensko) udeležbo in uporabno lovsko dejavnostjo naših psov. Tudi naša ekipa je bila nad tereni, organizacijo in izvedbo tekmovanja navdušena, saj je vse potekalo na visoki ravni (vse pohvale **KD Istra!**). Zanesljivo se bomo vrnili letošnjo jesen, da bomo branili naše ekipne zmage in se poizkusili prebiti više tudi v posamični konkurenci.

Vilma Alina Šoba

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/I, 21. 6. 2019.
Zdravko Garmut,
Sp. Kapla 35, 2362 Kapla.
Tel.: 041/346-914.

Brak jazbečar (SLRBj):

O: 5/I, m: 5/II, 27. 6. 2019.
David Gazvoda,
Pečke 4, 2321 Makole.
Tel.: 040/828-318.

Brandl brak (SLRBrb):

O: 5/I, m: 4/I, 4. 7. 2019.
Ivan Kerle,
Senožeče 63, 6224 Senožeče.
Tel.: 041/789-076.

Posavski gonič (SLRGp):

O: 5/I, m: 5/I, 30. 6. 2019.
Lado Raztresen,
Lučine 32, 4224 Gorenja vas.
Tel.: 031/614-822.

Nemški gonič (SLRNg):

O: 4/I, m: 5/I, 16. 6. 2019.
Branko Sluga,
Škoflje 36, 6217 Vremski Britov.
Tel.: 051/224-477.

O: 4/II, m: 5/II, 8. 7. 2019.

Marko Krašovec,

Jelša 3, 1223 Blagovica.
Tel.: 041/987-807.

Slovaški gonič (SLRSK):

O: 5/II, m: 5/III, 3. 7. 2019.
Boštjan Perc,
Pot na kal 6, 1430 Hrastnik.
Tel.: 031/862-744.

Modri gaskonjski grifon (SLRGBG):

O: 5/I, m: 5/I, 21. 6. 2019.
Viktor Pušnik,
Ribnica na Pohorju 9 a, 2364
Ribnica na Pohorju.
Tel.: 031/629-673.

Nemški kratkodlaki ptičar (SLRNkp):

O: 5/JZP, m: 5/JZP, 16. 6. 2019.
Miha Simeunovič,
Zajasovnik – del 4, 1221 Motnik.
Tel.: 051/351-361.

Resasti jazbečar (SLRJr):

O: 5/I, m: 5/I, 30. 4. 2019.
Boštjan Predalič,
Mavsarjeva cesta 22,
1357 Notranje gorice.
Tel.: 041/362-366.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Orožje in lovška optika

Zaradi bolezn **prodam risanico** CZ, mod. 70, kal. .30-06, s str. daljnogledom in **kombinirko** UH BROAD 586-15, mod. 2, kal. 16/7 x 65 R, brez str. daljnogleda. Tel.: 051/681-981.

Prodam kombinirko češko Zbrojevko, kal. 16/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi, kal. 12/12, in **šibrenico** Baikal IZH, 27M, kal. 12/12. Cena po dogovoru. Tel.: 041/990-400 (Brane).

Prodam borovljski puški: **bokarico** in **bok tricevko**. Puški sta brezhibni, lepa gravura na dolgih stranskih ploščah (Suhlova montaža daljnogledov); kal. 16/7 x 65 R, in mali kaliber na tricevki je .22 WMR. Kličite avgusta. Tel.: 041/687-404.

Zelo ugodno **prodam** japonski **strelni daljnogled**, odličen (90 €), ruski **daljnogled** 8 x 30 (90 €) in **zračno puško** CZ (100 €). Tel.: 031/014-448.

Prodam repetirno risanico, kal. 7 x 57 Anschütz, lepo ohranjeno in izredno natančno, z Meoptino rdečo piko na Suhlovi montaži in **obročke za str. daljnogled** (650 €). Tel.: 041/513-960.

Prodam spektiv Seadler, zeleno gumiran, 20–60 x 60, kot nov. Cena: 160 €. Tel.: 041/513-960.

Prodam puško Blaser R8, kal. 8 x 57, s str. daljnogledom Zeiss Victory Diavari 1,5-6 x 42. Cena: 3000 €. Tel.: 031/753-465.

Prodam kombinirano puško CZ, kal. 7 x 57 R/12, z menjalnimi

cevmi 12/12. Montirana je mini rdeča pika HD 16 Delta (Suhlova montaža). Priložen je str. daljnogled Weaver USA, K 4-1 4 x 32. Tel.: 041/661-113.

Lovski psi

Prodam mladiča brak-jazbečarja jelenje rdeče barve. Mogoča je tudi menjava za odstrel divjadi. Tel.: 041/574-703.

Zbiram rezervacije za mladiče resaste jazbečarje, skotene v začetku junija. Mladiči so potomci odličnih staršev. Tel.: 051/652-682.

Prodam dva moška mladiča resaste jazbečarje, leglo 19. 5. 2019. Mati ima črno dlako z ožigi; PNZ: I. n. r., VUP: I. n. r., UPKS: I. n. r.; oče je s Češke, svinjsko siv, odlično ocenjen. Tel.: 041/423-917.

Prodam koroške žigce, stare sedem tednov. Tel.: 031/549-460.

Prodam ženske mladiče resaste jazbečarje odličnih delovnih staršev (mati: 4/I; oče: 4/I, CAC in CACIB odlično, prvak pasme BOB), leglo 9. 6. 2019. Tel.: 041/739-657.

Prodam nemške kratkodlake ptičarje, poležene 15. 6. 2019. Mati: Ebbela od Gložiniča, PZP, JPZ, 147 točk; oče: Nik Lovrenški, PZP, JPZ, 192 točk. Tel.: 051/351-361.

Drugo

Broške, gumbi, prstani in uhani iz rogovja – izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Kupim (ali zamenjam) lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam kakovostno navadno jelenjad iz obore za nadaljnjo rejo. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

Na voljo so mladi fazani in mlade rase mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Prodajam navadne jelene različne starosti iz obore za nadaljnjo rejo ali odstrel. Tel.: 041/613-718.

Prodajam poljske (divje) zajce, iz vzreje, stare tri mesece, po ugod-

ni ceni. Zajci so prilagojeni in primerni za izpust v lovišče ali za nadaljnjo vzrejo. Tel: 040/503-781.

Prodajam kompletno Zlatorogovo knjižnico in vse Lovce od leta 1976 do danes. Cena: 280 evrov. Tel.: 041/513-960.

Prodajam novo, nerabljeno lovsko kamero s funkcijo pošiljanja slik na telefon ali računalnik z 12 MP, nevidno IR-bliskavico. Odlične fotografije in zanesljivo delovanje! Tel.: 041/353-319.

Prodajam novo, nerabljeno odlično ovratnico za šolanje psov. Je vodotesna in z dometom do 800 metrov. Tel.: 041/353-319.

Foto: Michael Migos

JULIJ					
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)		
vzide zaide vzide zaide začet.konec					
1. Po	4:00	19:39	5:14	20:57	3:45 22:27
2. To	4:48	20:45	5:15	20:56	3:45 22:26
3. Sr	5:46	21:42	5:16	20:56	3:46 22:26
4. Če	6:54	22:32	5:16	20:56	3:47 22:25
5. Pe	8:09	23:12	5:17	20:56	3:48 22:25
6. So	9:26	23:46	5:18	20:55	3:49 22:24
7. Ne	10:44	—	5:18	20:55	3:50 22:23
8. Po	11:59	0:16	5:19	20:54	3:51 22:22
9. To	13:13	0:43	5:20	20:54	3:52 22:22
10. Sr	14:26	1:09	5:21	20:53	3:53 22:21
11. Če	15:37	1:36	5:21	20:53	3:54 22:20
12. Pe	16:47	2:05	5:22	20:52	3:56 22:19
13. So	17:54	2:37	5:23	20:52	3:57 22:18
14. Ne	18:56	3:14	5:24	20:51	3:58 22:17
15. Po	19:53	3:58	5:25	20:50	3:59 22:16
16. To	20:43	4:48	5:26	20:49	4:01 22:14
17. Sr	21:24	5:43	5:27	20:49	4:02 22:13
18. Če	21:59	6:42	5:28	20:48	4:04 22:12
19. Pe	22:30	7:43	5:29	20:47	4:05 22:11
20. So	22:55	8:45	5:30	20:46	4:06 22:09
21. Ne	23:19	9:46	5:31	20:45	4:08 22:08
22. Po	23:41	10:48	5:32	20:44	4:09 22:06
23. To	—	11:49	5:33	20:43	4:11 22:05
24. Sr	0:03	12:51	5:34	20:42	4:12 22:04
25. Če	0:25	13:55	5:35	20:41	4:14 22:02
26. Pe	0:50	15:01	5:37	20:40	4:16 22:00
27. So	1:18	16:09	5:38	20:39	4:17 21:59
28. Ne	1:53	17:17	5:39	20:37	4:19 21:57
29. Po	2:36	18:25	5:40	20:36	4:20 21:56
30. To	3:28	19:26	5:41	20:35	4:22 21:54
31. Sr	4:32	20:21	5:42	20:34	4:23 21:52

AVGUST					
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)		
vzide zaide vzide zaide začet.konec					
1. Če	5:44	21:06	5:43	20:32	4:25 21:50
2. Pe	7:03	21:44	5:45	20:31	4:27 21:49
3. So	8:23	22:16	5:46	20:30	4:28 21:47
4. Ne	9:42	22:45	5:47	20:28	4:30 21:45
5. Po	10:59	23:12	5:48	20:27	4:31 21:43
6. To	12:15	23:39	5:50	20:26	4:33 21:41
7. Sr	13:27	—	5:51	20:24	4:35 21:40
8. Če	14:39	0:08	5:52	20:23	4:36 21:38
9. Pe	15:46	0:40	5:53	20:21	4:38 21:36
10. So	16:51	1:15	5:55	20:19	4:40 21:34
11. Ne	17:48	1:56	5:56	20:18	4:41 21:32
12. Po	18:40	2:44	5:57	20:16	4:43 21:30
13. To	19:23	3:36	5:58	20:15	4:44 21:28
14. Sr	20:00	4:34	6:00	20:13	4:46 21:26
15. Če	20:32	5:34	6:01	20:11	4:48 21:24
16. Pe	20:59	6:36	6:02	20:10	4:49 21:22
17. So	21:23	7:37	6:03	20:08	4:51 21:20
18. Ne	21:45	8:39	6:05	20:06	4:52 21:18
19. Po	22:07	9:40	6:06	20:05	4:54 21:16
20. To	22:29	10:42	6:07	20:03	4:55 21:14
21. Sr	22:52	11:44	6:08	20:01	4:57 21:12
22. Če	23:18	12:48	6:10	19:59	4:58 21:10
23. Pe	23:49	13:54	6:11	19:58	5:00 21:08
24. So	—	15:00	6:12	19:56	5:01 21:06
25. Ne	0:27	16:07	6:13	19:54	5:03 21:04
26. Po	1:13	17:09	6:15	19:52	5:04 21:02
27. To	2:10	18:06	6:16	19:50	5:06 21:00
28. Sr	3:17	18:56	6:17	19:49	5:07 20:58
29. Če	4:34	19:37	6:18	19:47	5:09 20:56
30. Pe	5:54	20:12	6:20	19:45	5:10 20:54
31. So	7:15	20:43	6:21	19:43	5:12 20:52

V sklopu Praznika narave Turistično društvo Lokve organizira tekmovanje v kuhanju lovskega golaža.

Tekmovanje bo 18. avgusta 2019 v središču vasi Lokve nad Novo Gorico.

Tekmovalce bodo tričlanske ekipe. Za več informacij lahko pokličite na tel. št.: 040/850-533 (Vito).

Lovska družina PREBOLD
priveja tradicionalno

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE ZA ČLANE IN VETERANE,

ki bo v nedeljo, 21. julija 2019, pri lovskem domu na Golavi z začetkom ob 9. uri.

Prijave tričlanskih ekip iste lovske družine in posameznikov ter veteranov bomo sprejemali do 12. ure na kraju tekmovanja. Najboljše ekipe in posamezniki bodo prejeli pokale in bogate praktične nagrade.

EKIPNO in POSAMEZNO: strelci bodo streljali na 15 glinastih golobov (lovski položaj), pet strelcov z risanico na tarčo smjaka za MK, pet strelcov na tarčo gamsa za MK (ob kolu) ter pet strelcov na tarčo bežečega merjasca za MK.

VETERANI (od 55 do 65 let) IN SUPERVETERANI (65 let in več) bodo streljali na 15 glinastih golobov (lovski položaj) ter deset strelcov z risanico na tarčo za MK (sede ob fiksnem kolu).

Za dober smjakov golaž in prijetno počutje bo tradicionalno dobro poskrbljeno. Pot do strelišča bo primerno označena.

Trening bo v soboto, 20. julija 2019, od 15. do 17. ure.

Vse dodatne informacije dobite na tel. št.: 051/312-590 (Benjamin Novak) in 041/737-453 (Marko Rehar).

VABLJENI!

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Smolnikarjeva ulica 13,
1231 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff6 8x42
Aksijska cena: **199,00 €**

NIKON Monarch5 8x42
Aksijska cena: **319,00 €**

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

Kirgizija za 10 let ukinja lov!

Letos je še zadnja možnost za lov na kozoroga: 6.500 € za 5 dni lova in odstrel kozoroga brez omejitve trofejne vrednosti. Volk je gratis!

Jelen v ruku (Hrvaška): 890 € za uplen jelena trofejne vrednosti do 150 CIC točk oz. 1.490 € s trofejno v medalji.

J. Afrika: 10-dnevni safari v 6 dneh lova z odstrelom **6 vrst divjadi**, vsemi prevozi, tudi letalskim iz Ljubljane, za 3.990 €. Termin: 10.–20. oktober. Pri prijavi do 15. 7.: **brezplačen odstrel oriksa ali gnuja!**

In še: 5-dnevni safari in odstrel **bivola** za 9.500 €, sable antilopa 2.990 €.

Rusija: 6 dni lova za 1.990 € na evropskega losa v ruku od 23. do 30. 9. Plačilo po odstrelu: trofejja teže do 10 kg = 2.500 €, 15 kg = 3.990 €.

Kanada: 6 dni lova v Novi Funlandiji in odstrel losa za 5.890 €.

Krompirjeve počitnice na **Mavriciji**: 3-dnevni lov z odstrelom **rusa jelena** v zlati medalji za 2.990 €. Možnost ribolova na tuno in marlina.

Pasat, d. o. o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

DOG

ELEKTRONSKE ovratnice za učenje psa ovratnice proti lajanju nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760
www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

SlovArms

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

TITAN 6

J.P. SAUER & SOHN
ESTABLISHED 1751

Verney-Carron

Aimpoint. Blaser

SWAROVSKI
OPTIK

ShooterKing®

Vixen®

Niggeloh

GunCoating®

REX zero 1

ULTRA ŠIROKOKOTNA
OPTIKA

ENDURANCE 30 WA
30mm | Illumination | LRC Reticle
2.5-10x50

HAWKE

VISION ACCOMPLISHED

www.hawkeoptics.com

Born in the UK

SlovArms
www.slovarms.si

Fjällräven

OZAVEŠČEN

LOV

Oprema vredna zaupanja,
za ozaveščene lovce.

